

T.C.
GAZI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK
LİSANS
TEZİ

ÇOCUK EVLERİ SİTESİNDE 6-12 YAŞ
ARASI ÇOCUKLAR İLE ÇALIŞAN
BAKIM ELEMANLARININ KARŞILAŞTIKLARI
SORUNLAR ÜZERİNE NİTEL BİR ÇALIŞMA

ELİF ÖZAYDIN DEMİRBAŞ

ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ ANABİLİM DALI
SOSYAL POLİTİKA BİLİM DALI

TEMMUZ 2019

**ÇOCUK EVLERİ SİTESİNDE 6-12 YAŞ ARASI ÇOCUKLAR İLE
ÇALIŞAN BAKIM ELEMANLARININ KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR
ÜZERİNE NİTEL BİR ÇALIŞMA**

Elif ÖZAYDIN DEMİRBAŞ

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ ANABİLİM DALI
SOSYAL POLİTİKA BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

TEMMUZ 2019

Elif ÖZAYDIN DEMİRBAŞ tarafından hazırlanan “Çocuk Evleri Sitesinde 6-12 Yaş Arası Çocuklar İle Çalışan Bakım Elemanlarının Karşılaştıkları Sorunlar Üzerine Nitel Bir Çalışma” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / ~~OY ÇOKLUĞU~~ ile Gazi Üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalında Sosyal Politika Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Bülent BAYAT

Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri, Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

Başkan : Prof. Dr. Müge ERSOY KART

Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri, Ankara Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

Üye : Dr. Öğr. Ü. Belma TOKUROĞLU

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

Tez Savunma Tarihi: 22.07.2019

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Figen ZAİF

Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
 - Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
 - Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
 - Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
 - Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,
- bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Elif ÖZAYDIN DEMİRBAŞ

22/07/2019

ÇOCUK EVLERİ SİTESİNDE 6-12 YAŞ ARASI ÇOCUKLAR İLE ÇALIŞAN BAKIM
ELEMENLARININ KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR ÜZERİNE NİTEL BİR
ÇALIŞMA
(Yüksek Lisans Tezi)

Elif ÖZAYDIN DEMİRBAŞ

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Temmuz 2019

ÖZET

Korunmaya muhtaç çocuklar geçmişten günümüze kadar her dönemin sosyal sorunlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durumda korunmaya muhtaç çocuklara yönelik birçok politikanın ortaya çıkmasına neden olmuştur. Korunmaya muhtaç çocukların devlet tarafından kurumlarda bakımlarının sağlanması da bu politikalar sonucunda ortaya çıkan uygulamalardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle 2011 yılında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının kurulmasıyla çocuk evleri, çocuk evleri sitesi gibi modern kurum bakım modelleri yaygınlaşmıştır. Bütün benzer kurumlarda olduğu gibi bu kurumlarda da çocukların bakımlarını sağlayan çalışanlar bulunmaktadır. Bakım elemanları bu çocukların öz bakımlarının yapılması, gelişimlerinin takip edilmesi ve buldukları evin düzen ve tertibinden sorumlu olan kişiler olarak tanımlanmaktadır. Özellikle yapılan literatür taramalarında bakım elemanlarının sorunlarına yönelik herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu tez çalışması bakım elemanları ile yapılan görüşmeler neticesinde onların sorunlarını ortaya çıkarmak üzerine hazırlanmıştır. Bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde çocuk, korunmaya muhtaç çocuk, çocuk evleri sitesi, çocuk hakları gibi kavramlar ele alınırken aynı zamanda geçmişten günümüze kadar olan süreçte yer alan korunmaya muhtaç çocuklara yönelik uygulamalara ve yasal düzenlemelere yer verilmiştir. İkinci bölümde ise araştırmanın yöntemi ifade edilmiştir. Üçüncü bölümde ise araştırmaya ilişkin bulgulara ve aynı zamanda bakım elemanları ile yapılan görüşmelere yer verilmiştir. Sonuç olarak yapılan araştırma bulgularına göre bakım elemanlarının sorunları çocuklar ile ilgili sorunlar, fiziksel ortam ile ilgili sorunlar, kurum ile ilgili sorunlar ve diğer çalışanlar ile ilgili sorunlar olmak üzere dört başlık altında incelenmiştir.

Bilim Kodu : 113505

Anahtar Kelimeler : Bakım Elemanı, Korunmaya Muhtaç Çocuklar, Bakıcı Anne,
Çocuk Evleri Sitesi

Sayfa Adedi : 113

Tez Danışmanı : Prof Dr. Bülent BAYAT

A QUALITATIVE STUDY ON PROBLEMS ENCOUNTERED BY CHILD CARE
STAFF TAKING CARE OF 6 TO 12 YEARS – OLD CHILDREN STAYING IN
CHILDREN’S HOME SITES

(Master Thesis)

Elif ÖZAYDIN DEMİRBAŞ

GAZİ UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES

July 2019

ABSTRACT

Children in need of protection have been regarded among important social problems from past to present. This situation has resulted in many policies targeting children in need of protection. Care provided by state in institutions is a practice, appearing as a result of these policies. By the time that Ministry of Family and Social Policies is founded in 2011, modern institution-based models like child homes and child home sites became prevalent. Like any similar institution, these institutions recruit personnel in order to provide care to children. Responsibilities of care-staffs are defined as doing/helping self-care of children, monitoring the children’s development, organizing and keeping the wellness and tidiness of homes where children stay. Especially after related literature has been reviewed, no research has been encountered regarding problems that care-staffs experience. That’s why, this research aims to reveal staffs’ problems via face-to-face interviews with them. This research is composed of three chapters. First chapter focuses on basic concepts like child, child in need of protection, child home sites, child rights and changing practices over the years with respect to children and legal regulations in Turkey regarding children in need of protection. Second chapter discusses research’s method. Finally, in the third chapter, research findings and interviews with care-staffs are explained. As a result of this study, problems that care-staffs experience are examined in four categories; namely problems related to children, problems related to physical environment, problems related to institution and problems related to other personnel.

Science Code : 113505

Key Words : Care-Staff, Children In Need Of Protection, Foster-Mother,
Children’s Home Sites

Page Number : 113

Supervisor : Prof Dr. Bülent BAYAT

TEŞEKKÜR

Bu tez çalışması birçok kişinin bana vermiş olduğu destek ile ortaya çıkmıştır. Bu süreçte her zaman fikirlerimi paylaşabildiğim ve desteğini benden esirgemeyen danışmanım Prof. Dr. Bülent BAYAT hocama teşekkürlerimi sunmak isterim.

Bu süreçte desteklerini benden esirgemeyen Prof. Dr. Aytunç ATEŞ hocama teşekkürlerimi sunarım.

Lisansüstü eğitim hayatımda akademik anlamda bana çok şey kattığını düşündüğüm Doç. Dr. Mehmet Merve ÖZAYDIN hocama teşekkürü bir borç bilirim.

Bu süreçte hem akademik olarak hem de sosyal anlamda desteklerini benden esirgemeyen ve bu süreçte beni her zaman motive eden Dr. Öğr. Gör. Hatice Merve İMİR, Dr. Öğr. Gör. Safiye KESGİN ve Öğr. Gör. Adeviye ÖZKAN İBİŞ hocalarıma da çok teşekkür ederim.

Tez çalışmamda verdikleri desteklerden dolayı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü Araştırma, Geliştirme ve Proje Daire Başkanı Sayın Bayram İNCE'ye ve Ankara Çocuk Evleri Sitesi Müdür Yardımcısı Sayın Adem ESEN' e teşekkürü bir borç bilirim.

Şimdiye kadar bana her zaman inanan ve her konuda benim yanımda olan sevgili annem, babam ve kardeşlerime en içten dileklerle teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak sevgili hayat arkadaşım ve bu süreçte en büyük destekçim olan eşim İbrahim DEMİRBAŞ' a da her zaman yanımda olduğu ve beni bu yolda yalnız bırakmadığı için çok teşekkür ederim. Bu tez sürecimin son dönemlerinde hayatımıza giren ve beni dünyanın en güzel duygusuyla tanıştıran sevgili oğlum Yavuz Selim DEMİRBAŞ' a da teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLERİN LİSTESİ	xi
KISALTMALAR.....	xii
GİRİŞ	1

1. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Çocuk Kavramı	9
1.2. Korunmaya Muhtaç Çocuklar.....	9
1.3. Çocuk Evleri Sitesi	10
1.4. Çocuk Hakları	12
1.5. Türkiye’ de Çocuk Koruma Sistemi	15
1.5.1. Osmanlı Dönemi’nde Çocuk Koruma Uygulamaları.....	15
1.5.1.1. Eytam Sandıkları	16
1.5.1.2. Islahhaneler.....	17
1.5.1.3. Darüşşafaka	18
1.5.1.4. Hamidiye Etfal Hastanesi	19
1.5.1.5. Fukaraperver Cemiyetleri	20
1.5.1.6. Darülhayr-ı Ali	20
1.5.1.7. Darülaceze	21
1.5.1.8. Darüleytamlar	22

	Sayfa
1.5.2. 1923-1961 Yılları Çocuk Koruma Uygulamaları	23
1.5.3. 1961-2000 Yılları Çocuk Koruma Uygulamaları	25
1.5.4. 2000-2016 Yılları Çocuk Koruma Uygulamaları	27
1.5.4.1. Aile Yanında Bakım	30
1.5.4.2. Koruyucu Aile	32
1.5.4.3. Evlat Edindirme	33
1.5.4.4. Yetiştirme Yurtları	35
1.5.4.5. Çocuk Yuvaları	37
1.5.4.6. Çocuk ve Gençlik Merkezleri	37
1.5.4.7. Çocuk Destek Merkezleri	38
1.5.4.8. Çocuk Evleri	40
1.5.4.9. Çocuk Evleri Sitesi	42
1.6. Türkiye’ de Çocukların Korunmasına Yönelik Yasal Düzenlemeler	43
1.7. Çocuk Koruma Sistemine Temel Oluşturan Yasal Mevzuat ve Diğer Hükümler ...	49
1.8. Sevgi/Çocuk Evlerinde Görevli Çalışanlar	53
1.8.1. Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi	53
1.8.2. Çocuk Evi Sorumlusu/Grup Sorumlusu	55
1.8.3. Sosyal Çalışmacı	56
1.8.4. Psikolog	56
1.8.5. Çocuk Gelişimci	56
1.8.6. Öğretmen	57
1.8.7. Çocuk Eğitici	57
1.8.8. Hemşire/Sağlık Memuru	58
1.8.9. Bakım Elemanı/Bakıcı Anne	58
1.9. Çocuk Evlerinde Çalışan Bakım Elemanlarının Görevleri	59

2. BÖLÜM

BULGULAR

2.1. Çalışma Grubunun Demografik Özellikleri.....	63
2.2. Sevgi/Çocuk Evlerinde Çalışan Bakım Elemanlarının Karşılaştığı Sorunlar.....	65
2.2.1. Çocuklar ile İlgili Karşılaşılan Sorunlar	65
2.2.2. Fiziksel Ortam ile İlgili Sorunlar	72
2.2.3. Kurum ile İlgili Karşılaşılan Sorunlar.....	75
2.2.4. Diğer Çalışanlar ile İlgili Sorunlar.....	79
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	83
KAYNAKÇA.....	93
EKLER.....	101
Ek-1. Bakım Elemanları Görüşme Soruları	102
Ek-2. Bakım Elemanları Görüşme Örnekleri BE4 Görüşme Kaydı	103
Ek-3. Bakım Elemanları Görüşme Örnekleri BE10 Görüşme Kaydı	106
Ek-4. Bakım Elemanları Görüşme Örnekleri BE16 Görüşme Kaydı	108
Ek-5. İzin Belgesi.....	110
ÖZGEÇMİŞ	113

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 1.1. TÇEK'in hizmet kuruluşlarının çeşit ve sayıları.....	25
Çizelge 1.2. Sosyal ve ekonomik destek hizmetleri hakkında yönetmelik çerçevesinde verilecek destek miktarları.....	31
Çizelge 1.3. Koruyucu aile aylık ödeme miktarları	33
Çizelge 2.1. Araştırma kapsamında incelenen çocuk evleri sitesinde görev alan bakım elemanlarının yaşları, çalıştığı yıl sayıları ve medeni durumları.....	64
Çizelge 2.2. Araştırma kapsamında incelenen çocuk evleri sitesinde görev alan bakım elemanlarının öğrenim durumları.....	64

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 1.1. Evlat edindirme hizmetinden yararlanan ocuk ve ailelerin yıllara göre sayısı	35

KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
Akt.	Aktaran
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
SHÇEK	Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TÇEK	Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu
TKY	Toplam Kalite Yönetimi

GİRİŞ

Çocukların ihtiyaçları tüm toplumlarda aileleri tarafından karşılanmaktadır. Fakat bazı durumlarda bu ihtiyaçların resmi veya özel kurumlar tarafından karşılanması gerekebilir. Aileleri tarafından korunup gözetilemeyen, bakımları sağlanamayan çocuklar korunmaya muhtaç çocuklar olarak tanımlanabilir. Bu duruma düşen çocuklar için devlet tarafından çeşitli sosyal politikalar üretilmekte ve uygulamaya konulmaktadır. Ülkemizde korunmaya muhtaç çocuklara yönelik politikalar geçmişten günümüze kadar olan süreçte çeşitlilik göstermiştir. Özellikle Osmanlı döneminden itibaren bu çocukların sorunlarına yönelik uygulamalar bir devlet politikası haline gelmiştir.

2011 yılında sosyal politikalar anlamında ülkemizde yeni bir sayfa açılmış ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı kurulmuştur. Bu durum korunmaya muhtaç çocuklara yönelik uygulamalarda da farklı bir bakış açısının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Özellikle 2000'li yılların başında kendini göstermeye başlayan korunmaya muhtaç çocuklara yönelik modern uygulamalar 2011 yılında bu bakanlığın kurulmasıyla yaygın hale gelmiştir. Korunmaya muhtaç çocuklar ile ilgili öncelikli hedef bu çocukların bakımlarının aile yanında sağlanması olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun içinde ailelere sosyal destek sağlanması, koruyucu aile ve evlat edindirme uygulamaları yer almaktadır. Korunmaya muhtaç çocuklar için diğer seçenek ise bu çocukların bakımlarının kurumlarda sağlanması olarak ifade edilmektedir. Kurum bakım modellerinde ise çocuk evleri ve çocuk evleri sitesi gibi modern bakım yöntemleri günümüzde yaygın hale getirilmiştir.

Korunmaya muhtaç çocukların bakımında kurum bakım yöntemleri arasında en iyi uygulamalardan biri olarak karşımıza çıkan çocuk evleri sitesi korunaklı bir alanda villa tipi evlerden oluşmakta ve bu çocuklara aile ortamına benzer yaşam alanları sunma hedefiyle açılmış kurumlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu evlerde görevli bakım elemanları evlerde kalan korunmaya muhtaç çocukların öz bakımlarını yapmak, gelişimini takip etmek, evlerin düzen ve tertibini sağlamak ile görevlidir. Bakım elemanlarının görev tanımlarına bakıldığında çocuklar ile ilgili görevlerinin yanı sıra ev ile ilgili de sorumluluklarının da olduğu görülmektedir. Bu durum neticesinde de bakım elemanlarının karşılaştıkları sorunların çeşitlilik göstereceği gerçeği ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmanın bakım elemanlarının karşılaştıkları sorunlarının tespitinde ve bu sorunlara yönelik çözümler üretilmesinde yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Bu tez çalışması Ankara Çocuk Evleri Sitesinde 20 bakım elemanı ile görüşülmüştür. Tez çalışmasının amacı korunmaya muhtaç durumda olan çocuk evleri sitesinde kalan 6-12 yaş arası çocuklarla ilgilenen bakıcı annelerin kurumda ve evlerindeki çocuklarla karşılaştıkları sorunların neler olduğunun ortaya çıkarılmasıdır. Aynı zamanda bu sorunların çözümüne ilişkin önerileri de çalışma içerisinde yer verilmiştir.

Üç bölümden oluşan bu tez çalışmasının birinci bölümünde çocuk, korunmaya muhtaç çocuklar, çocuk hakları, geçmişten günümüze kadar gelen çeşitli çocuk koruma uygulamalarından bahsedilmiştir. Özellikle günümüzde uygulamada olan korunmaya muhtaç çocuklara yönelik uygulamalar ile bu uygulamalarda görevli çalışanlara ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Aynı zamanda ülkemizde korunmaya muhtaç çocuklara yönelik yasal düzenlemelerde bu bölümde ele alınmıştır. Son olarak tez çalışmasının yapıldığı çocuk evleri sitesi ve çalışmaya konu olan bakım elemanları ile ilgili bilgilerde burada yer almaktadır.

İkinci bölümde çalışma grubu olan bakım elemanlarının demografik özellikler ve yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır.

Üçüncü bölümde ise bu tez çalışmasına ilişkin sonuç ve değerlendirme bölümü bulunmaktadır.

Problem Durumu

Geçmişten günümüze kadar çocuk koruma sistemi birçok farklı uygulamalarla karşımıza çıkmıştır. Çocuk evleri günümüzde en çok tercih edilen kurum bakım yöntemleri arasındadır. Çocuk evlerinde çocukların bakımıyla ilgilenen kişiler yasal düzenlemelerle “bakım elemanı”, “bakıcı anne” olarak adlandırılmaktadır. Bakım elemanları korunmaya alınmış çocukların bakımı, gelişimi, okul yaşantısı gibi durumlarıyla ilgilenirken aynı zamanda çalıştıkları evlerinde düzeninden sorumlu kişilerdir. 5 Ekim 2008 tarihli ve 27015 sayılı resmi gazetede yayımlanan Sosyal Hizmetler Ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Çocuk Evleri Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelikte bakıcı annelerin kız meslek liselerinin çocuk gelişimi ve eğitimi bölümleri ile fakülte, yüksek okul veya sağlık meslek liselerinin hemşirelik bölümü mezunları veya lise mezunu olup, çocuk bakımı konusunda sertifika sahibi olanlar arasından seçildiği belirtilmektedir. Aynı

yönetmelikte bakıcı annelerin görevleri çocuk evinin tertip ve düzenini sağlamak, çocuklara sağlıklı aile ortamının hazırlanmasında yardımcı olmak, çocukların sağlık, temizlik, yemek yeme, giyinme, soyunma, uyku ve alt temizliği ile yakından ilgilenmek, çocukların öz bakımlarını yapmak ya da yardımcı olmak, çocukların beslenmeleri ile ilgilenmek ve yemek yemekte zorluk çeken çocuklara yardımcı olmak, çocuklara günlük yaşamda rehberlik etmek, bakıcı anne/bakım elemanı çocukların gelişimi ve çocuk evinin işleyişine ilişkin her türlü işte çocuk evi sorumlusuna karşı sorumlu olmak, koordinasyon merkezince alınan kararlar doğrultusunda verilen diğer görevleri yerine getirmek şeklinde sıralanmıştır. Korunmaya muhtaç duruma düşmüş çocukların yaşadıkları travmalarda göz önüne alınırsa bakım elemanlarının çalışma şartlarının kolay olmadığı gerçeği ortaya çıkmaktadır. Bakım elemanlarının dezavantajlı çocuklar ile çalışmaları, bu çocukların yaşadıkları evlerin belirli düzeyde sorumlusu olmaları, birden fazla aynı işi yapan bakım elemanı ile ortak çalışmaları gibi konular bazı sorunları da beraberinde getirmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu durum çalışmasının amacı çocuk evleri sitesinde 6-12 yaş arası çocuklarla ilgilenen bakıcı annelerin kurumda ve evlerindeki çocuklarla karşılaştıkları sorunları betimlemektir. Bu tez çalışmasında aynı zamanda bu sorunlara getirilecek çözüm önerilerinin araştırılması da amaçlanmaktadır

Araştırmanın Önemi

Sevgi/çocuk evleri yakın geçmişte karşımıza çıkan korunmaya muhtaç çocukların barındığı kurumlardır. Geleneksel kurum bakım yöntemlerinden uzak olan sevgi/çocuk evleri ile ilgili çeşitli çalışmalar mevcut olsa da bu kurumda görev yapan ve çocuklarla birebir ilgilenen bakıcı annelerle ilgili kapsamlı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Geçmişten günümüze kadar çocuk koruma sistemi birçok farklı uygulamalarla karşımıza çıkmıştır. Kimsesiz ve yoksul olan korunmaya muhtaç çocuklar tarihin her döneminde farklı uygulamalarla devletin himayesinde korunmaya devam etmiştir. Tanzimat'tan Cumhuriyet'e kadar uzanan dönemde korunmaya muhtaç çocuklar sorununa çözümler getirilmeye çalışılmıştır. Eytam sandıkları, Mithatpaşa ıslahhaneleri, Darüşşafaka, Hamidiye Etfal Hastanesi, Fukaraperver cemiyetleri, Darülhayr-ı Ali, Darülaceze, Darüleytamlar bu dönemde çocuklara yönelik faaliyetlerde bulunan kurumlar olarak

sayılabilir. Geçmişte karşımıza çıkan bu kurumlar yurt tipi kurumlar arasında sınıflandırılmaktadır. Cumhuriyetin kuruluşundan yakın zamana kadar korunmaya muhtaç çocuklar uygulanan geleneksel bakım yöntemleri arasında yetiştirme yurtları, çocuk yuvaları ve yetimhaneler bulunmaktadır. 2011 yılına kadar korunmaya muhtaç çocuklar ile ilgili bütün çalışmalar Başbakanlığa bağlı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından yürütülmekteydi (Özdemir, Sefer ve Türkddoğan, 2008). 2011 yılı itibariyle Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının kurulmasıyla birlikte korunmaya muhtaç çocuklarla ilgili çalışmalar bu kurum tarafından yürütülmeye başlanmış, geleneksel bakım yöntemlerinin yerine çocukların yararına olan modern kurum bakım yöntemleri yaygınlaşmıştır. Sevgi evleri ve çocuk evleri ülkemizde kullanılan geleneksel kurum bakımı yöntemlerinden uzak uygulamaların başında gelmektedir.

Korunmaya muhtaç çocukların topluma kazandırılması noktasında geleneksel yöntemlere göre daha başarılı olduğu düşünülen sevgi evlerinde bulunan çocuklarla “bakıcı anneler” ilgilenmektedir. Yasal çerçevede “bakıcı anneler” çocuk evlerinde çocukların gelişiminden ve bakımından sorumlu personel olarak tanılanmaktadır. Bakıcı anneler düşük ücretlerle ve hizmet alım yoluyla istihdam edilmektedir (Yazıcı, 2012). Bu kişiler sevgi evlerinde ya da çocuk evlerinde çocukların her türlü bakımından sorumlu 5 Ekim 2008 tarihli ve 27015 sayılı resmi gazetede yayımlanan Sosyal Hizmetler Ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Çocuk Evleri Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelikte bakıcı annelerin kız meslek liselerinin çocuk gelişimi ve eğitimi bölümleri ile fakülte, yüksek okul veya sağlık meslek liselerinin hemşirelik bölümü mezunları veya lise mezunu olup, çocuk bakımı konusunda sertifika sahibi olanlar arasından seçildiği belirtilmektedir. Aynı yönetmelikte bakıcı annelerin görevleri çocuk evinin tertip ve düzenini sağlamak, çocuklara sağlıklı aile ortamının hazırlanmasında yardımcı olmak, çocukların sağlık, temizlik, yemek yeme, giyinme, soyunma, uyku ve alt temizliği ile yakından ilgilenmek, çocukların öz bakımlarını yapmak ya da yardımcı olmak, çocukların beslenmeleri ile ilgilenmek ve yemek yemekte zorluk çeken çocuklara yardımcı olmak, çocuklara günlük yaşamda rehberlik etmek, bakıcı anne/bakım elemanı çocukların gelişimi ve çocuk evinin işleyişine ilişkin her türlü işte çocuk evi sorumlusuna karşı sorumlu olmak, koordinasyon merkezince alınan kararlar doğrultusunda verilen diğer görevleri yerine getirmek şeklinde sıralanmıştır. Bakıcı annelerin göreve başlamasıyla birlikte onlara oryantasyon eğitimi, temizlik, sağlık, beslenme, çocuk eğitimi ve ilkyardım konularında eğitim verilir. Aynı yönetmeliğin uygulanması için çıkarılan genelge de ise bakıcı anneler çocuklarla aile

birliği anlayışı içinde ortak hareket ederek, çocuklara örnek olması amacıyla çocuklarla birlikte yemek yiyeceği belirtilmiştir. Her yıl bakıcı annelerin yıllık performansları kurulan bir komisyonla değerlendirilir.

Korunmaya muhtaç çocuklar yaşadıkları olumsuzluklar nedeniyle diğer çocuklardan ayrılırlar. Sevgi/çocuk evlerinde kalan bu çocukların fiziksel ihtiyaçları en iyi biçimde sağlanmaya çalışılmakla birlikte psikolojik gelişimleri içinde en iyi koşulların sağlanması amaçlanmalıdır. Bu çocukların temel ihtiyaçlarından biri de sevgi alışverişinde bulunmak ve toplum tarafından kabullenilmektir (Güçray, 1993). Korunmaya muhtaç çocukların aile kurumundan yoksun olması çocukların psikolojik ve sosyal gelişim dönemi de göz önünde tutulduğunda onların dezavantajlı bir konumda oldukları anlamına gelmektedir. Özgüven eksikliği, dışlanmışlık hissi ve şiddete eğilimli olma gibi bazı kişilik bozuklukları bu problemlerden birkaçıdır (Suğur ve Saygı-Doğru, 2010). Korunmaya muhtaç çocuklarda; düzensiz ve süreksiz ilişkiler ile bakım görevlilere duygusal bağlanma sorunları da sıkça görülmektedir. Çocuklar anne baba sevgisine ihtiyaç duymakta, bakım görevlileri bu duyguları yeterince karşılayamadıkları için bazı problemler ortaya çıkmaktadır (Çetin, 2010:6). Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı verilerine göre 2013 yılı sonu itibari ile 906 çocuk evinde toplam 4.953 çocuğa hizmet verilmektedir. Çocuk evlerinde kalacak önceliğe sahip çocuklar koruyucu aile hizmetinden ve evlat edindirme hizmetinden yararlandırılmayacak olanlardır. Bu evlerde kalacak çocuklar arasında cinsiyet, yaş ve kardeş durumları göz önünde tutulmaktadır.

Korunmaya muhtaç çocuklarla ilgili bakım yöntemlerinin geleneksel çizgiden modern çizgiye kaymasıyla ortaya çıkan sevgi/çocuk evlerinde çalışan bakıcı annelerin kurumlarda karşılaştığı sorunlarla ilgili yapılan literatür taramalarında kapsamlı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Korunmaya muhtaç çocukların karşılaştıkları sorunlar daha çok bu çocukların bazı alanlarda karşılaştırmalı incelenmesi, çocuk evleri modelinin olumlu ve olumsuz yönlerinin incelenmesi, geçmişten günümüze kadar olan çocuk koruma sisteminin incelenmesi ile ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda bu tez çalışması sevgi evlerinde kalan korunmaya muhtaç çocukların karşılaştıkları sorunları birebir onlarla yaşayan, onların bakımından sorumlu olan bakıcı anneler üzerinden ortaya koyarak, bu sorunların çözüm önerilerine de zemin oluşturacaktır. Bu nedenle bu tez çalışmasının gerek korunmaya muhtaç çocukların kaldığı kurumlarda yapılacak düzenlemelerle ilgili gerekse

kurumlarda çalışan bakıcı annelerin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma Ankara Çocuk Evleri Sitesinde 6-12 yaş arası çocuklar ile çalışan 20 bakım elemanı ile yapılan görüşmeler ile sınırlıdır.

Araştırma Modeli

Bu tez araştırması bir durum çalışmasıdır. Durum çalışması araştırması, araştırmacının gerçek yaşam, güncel ve sınırlı bir sistem ya da belli bir zaman içerisindeki çoklu sınırlandırılmış sistemler hakkında durum betimlemesi yapan nitel bir yaklaşımdır (Creswell, 2013:97). Durum çalışmalarında bir olay, program veya birden fazla birey üzerinde araştırmalar yapılmaktadır. Durum çalışması zaman kaybı olmaksızın doğru bilgiyi toplayabilmek için, sürmekte olan güncel, gerçek yaşam durumlarından oluşmaktadır (Creswell, 2013:98). Durum çalışması son derece benzersiz olduğu, bir olguyla ilgili ortaya konacak ve elde edilecek bilgiye başka türlü erişilemeyeceği için seçilebilir (Merriam, 2013:46). Durum çalışmalarının özellikleri belirlilik, betimleme ve sezgiselliklerdir. Belirlilik, durum çalışmalarının belirli bir olay, program ya da olguya odaklanıyor olmasıdır, betimleme, durum çalışması sonucunda elde edilen nihai ürünün, araştırılan olgunun zengin ve yoğun bir şekilde betimlenmesidir, sezgisellik, okuyucunun durum çalışması sayesinde çalışmadaki olguyu daha iyi anlamasıdır (Merriam, 2013:43-44). Bromley (1986) durum çalışmalarının, tanımları gereği ilgi konusuna, biraz doğal ortamdaki doğrudan gözlemlerle biraz da duygu, düşünce gibi öznel etmenlere erişimleriyle oldukça yakın olduğunu ifade etmiştir (Bromley 1986'dan aktaran Merriam, 2013:45). Aynı zamanda durum çalışmaları deneysel ve tarama araştırmalarına göre kanıt toplamak için daha geniş bir alana ağ atmaktadır (Merriam, 2013:45).

Bu tez çalışması durum çalışma türlerinden olan gözlemsel durum çalışmasına yakındır. Gözlemsel durum çalışması “asıl veri toplama tekniği resmi ve resmi olmayan görüşmelerle ve belgelerin gözden geçirilmesiyle desteklenen ve belirli bir örgüte ya da örgütün bazı bölümlerine odaklanan” çalışma olarak tanımlanmaktadır (Bogdan ve Biklen 2007' den aktaran Merriam, 2013:47). Duruma ilişkin derinlemesine bir analiz sunmak için

birden fazla veri toplama yöntemi kullanılır. Bunun için araştırmacı, mülakat, gözlem, doküman, görsel-işitsel materyaller gibi birçok veri çeşidi toplar (Creswell, 2013:98).

Araştırma Süreci

Araştırma süreci Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığında alınan resmi izinle başlamıştır. Resmi izin süreci biraz uzun sürmüştür. Daha sonra Ankara Pursaklar Çocuk Evleri Sitesi Müdürlüğünde bakım elemanlarından sorumlu müdür yardımcısı ile görüşülmüş ve araştırma koşullarını sağlayan 20 bakım elemanı ile görüşmeler başlamıştır. Bu görüşmeler için kurum içinde uygun bir oda ayarlanmış ve bakım elemanı ile birebir görüşme ortamı oluşturulmuştur. Görüşmeye başlamadan önce bakım elemanları araştırma hakkında bilgilendirilmiş ve isimleri kesinlikle alınmamıştır. Görüşme süresince Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığında alınan izin çerçevesinde kesinlikle ses kayıt cihazı, video gibi araçlar kullanılmamıştır. Bu nedenle bakım elemanlarının yöneltilen sorulara verdikleri cevaplar yazılı olarak kaydedilmiştir. Araştırma kapsamında bakım elemanlarına yöneltilen demografik bilgilerin yanı sıra, çocuklar ile ilgili yaşantılarına ilişkin sorular sorulmuştur. Aynı zamanda fiziksel ve çalışma koşullarına yönelik sorular da bakım elemanlarına yöneltilmiştir (Bkz. Ek-1).

Çalışma Grubu

Bu araştırmaya Ankara Pursaklar Çocuk Evleri Sitesinde Ekim 2017 tarihi itibariyle görev alan 20 bakım elemanı dahil edilmiştir. Araştırma kapsamında 20-29 yaş aralığında 5, 30-39 yaş aralığında 10, 40-49 yaş aralığında 5 olmak üzere toplam 20 bakım elemanı ile mülakat yapılmıştır. Bu bakım elemanlarının 19'u evli ve çocuk sahibiyken içlerinden yalnız 1'i bekar ve çocuk sahibi değildir. Ankara Pursaklar Çocuk Evleri Sitesi dört ana birimden oluşmaktadır. Yaklaşık 160 dönüm arazi üzerinde; İdari Bina, Sosyal Kültürel Eğitim ve Spor Merkezi, Revir ve 264 Kapasiteli 33 villa tip evden oluşmaktadır. Bunların yanında futbol, basketbol, voleybol tenis kort alanlarıyla çocuk oyun parkları mevcuttur. Ankara'nın Pursaklar ilçesine bağlı Saray da yer alan çocuk evleri sitesi bulunduğu konum itibariyle merkeze uzak bir yerde bulunmaktadır. Ankara' da yer alan Ankara Çocuk Evleri Sitesinde 2018 yılı itibariyle kayıtlı 380 çocuk bulunmaktadır. Ayrıca 142 bakım elemanı da kurumda çalışmaktadır. Bu tez çalışmasında sadece bakıcı annelerin karşılaştıkları sorunlar ve bunlara getirilecek çözüm önerileri ele alınmıştır. Çalışma kapsamında 6-12

yaş arası çocuklarla ilgilenen bakıcı annelerin karşılaştıkları sorunlar Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığında alınan resmi izinle Ankara Pursaklar Çocuk Evleri Sitesinde çalışan bakıcı anneler üzerinden ele alınmıştır. Resmi izinin alınması, kurumda çalışan bakıcı anneler üzerinden verilerin toplanma süresi zaman almıştır.

1. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Çocuk Kavramı

Çocuk kavramı eğitim, tıp, hukuk, psikoloji gibi alanlarda farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Eğitim alanında çocuk büyüme, gelişim ve olgunlaşma gibi kavramlarla birlikte çok yönlü olarak ele alınmaktadır. Bireyin çocukluk döneminden çıkması için yaşının yanında yeterli gelişim düzeyine sahip olması gerekir. Bu durumda çocukluk döneminin her çocukta farklı süreler içerisinde görülebileceğini gösterir. En genel ifadeyle çocuk anne rahminden bebeklik ve ergenlik dönemini içine alan, yeterli olgunluğa erişmemiş insan yavrusu şeklinde ifade edilebilir (Başkurt, 2012:116). Diğer alanlarda da benzer farklı tanımlar bulunmakla birlikte çocuk kavramının günümüzde yasal bir çerçeveye genel bir tanımı oluşmuştur. Ulusal yasalarca daha erken yaşta reşit sayılma hariç, 18 yaşın altındaki her insan çocuk sayılır. Türk Medeni Kanunu'na göre reşit olma durumu 18 yaşın doldurulmasıyla kazanılır.

1.2. Korunmaya Muhtaç Çocuklar

Çocukluk bireylerin yeterli olgunlaşma düzeyine sahip olmadıkları bir dönemi kapsamaktadır. Bu bağlamda çocuklar her alanda korunmaya ihtiyacı olan bireyler olarak karşımıza çıkmaktadır. Her çocuk kişisel, ailesel ve çevresel özellikleri ne olursa olsun doğduğu andan itibaren korunmaya muhtaç durumdadır (Yazıcı, 2012:501). Korunmaya muhtaç çocuk kavramı herhangi bir nedenle temel bakım ve gözetimi sağlanamayan, sağlıklı biçimde yetiştirilmesinde çeşitli problemlerle karşılaşan çocukları ifade etmektedir. Bir başka deyişle çocuğun kanunda yer alan hükümlerce yeterli bakım ve gözetimin sağlanamaması sonucunda çocuğun beden ve ruh güvenliğinin tehlikeye düşmesi olarak tanımlanmaktadır (Akyüz, 1988:409). Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kanununda korunmaya muhtaç çocuklar “beden, ruh ve ahlak gelişimleri veya şahsi güvenlikleri tehlikede olup; ana veya babasız, ana ve babasız, ana veya babası veya her ikisi de belli olmayan, ana ve babası veya her ikisi tarafından terkedilen, ana veya babası tarafından ihmal edilip; fuhuş, dilencilik, alkollü içkileri veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere ve kötü alışkanlıklara karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa

sürüklenen çocuğu ifade etmektedir. ”Korunmaya muhtaç çocuklar genel bir ifadeyle, ailesi tarafından ihmal ve istismar durumunda olan, terkedilen çocukların tamamını kapsamaktadır. Bu durumda bu çocukların yasalar çerçevesinde devlet tarafından bakım ve gözetimleri sağlanmaktadır.

Her çocuğun ulusal ve uluslararası yasalarca garanti altına alınmış bazı hakları vardır. Günümüzde geçerliliğini koruyan Çocuk Haklarına dair sözleşme Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilmiştir. Ülkemizin 1990 yılında imzaladığı bu sözleşmede yer alan haklar dil, din, ırk, cinsiyet, renk, siyasi ideoloji ayrımı yapılmaksızın bütün dünya çocuklarının sahip olduğu haklardır. İşte bu hakların ihlal edilmesi durumunda çocuklar korunmaya muhtaç duruma düşmektedir. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesinin 19. maddesinde çocuğun ‘ana-babasının ya da onlardan yalnızca birinin, yasal vasi veya vasilerinin ya da bakımını üstlenen herhangi bir kişinin yanında iken bedensel veya zihinsel saldırı, şiddet veya suistimale, ihmal ya da ihmalkâr muameleye, ırza geçme dahil her türlü istismar ve kötü muameleye karşı korunması için; yasal, idari, toplumsal, eğitsel bütün önlemleri alır.’ denilmektedir. Aynı sözleşmede geçici ve sürekli olarak aile çevresinden yoksun kalan ve kendi yararına olarak bu ortamda bırakılması kabul edilmeyen her çocuğun, devletten özel koruma ve yardım görme hakkına sahip olduğu belirtilmektedir. Ülkemiz kanunlarında korunmaya muhtaç çocuklar ile ilgili düzenlemeler Birleşmiş Milletler’ in bu sözleşmesiyle paralellik göstermektedir.

Dünyada yaşanan büyük değişimler toplumsal yapıların da değişmesine zemin hazırlamaktadır. Toplumsal yapının en küçük birimi olan aile kurumu da bu durumdan etkilenerek değişmeye başlamaktadır. Bu bağlamda modernleşme süreci ile birlikte hızlanan köyden kente göçlerin yaşanması, yoksulluğun artması, boşanmalar ve evlilik dışı doğan çocukların sayısının artması gibi ortaya çıkan nedenler korunmaya muhtaç çocukların sayısının da artması sonucunu doğurmuştur (Erdal, 2014:173).

1.3. Çocuk Evleri Sitesi

Korunmaya muhtaç çocukların en büyük dezavantajı iyi bir aile ortamında büyüme imkânına sahip olmamalarıdır. Ülkemizde korunmaya muhtaç çocukların bakım ve gözetimi için en iyi imkânlar sunulmaya çalışılmıştır. Kurum bakımı, aile yanında bakım, koruyucu aile ve evlat edindirme gibi yöntemler korunmaya muhtaç çocuklar için devlet

tarafından yürütülmektedir. Korunmaya muhtaç çocuklar ile ilgili çalışmalar Başbakanlığa bağlı Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü tarafından yürütülürken 2011 yılı itibariyle Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının kurulması ile bu çalışmalar bakanlık bünyesinde yürütülmeye başlanmıştır.

Geçmişten günümüze korunmaya muhtaç çocuklar ile ilgili birçok yöntem uygulanmıştır. Çocuk Koruma Kanunu' nun 5. Maddesinde korunmaya muhtaç çocuklar ile ilgili bazı tedbirler yer almaktadır. Bu tedbirler eğitim tedbiri, danışmanlık tedbiri, sağlık tedbiri, bakım tedbiri ve barınma tedbiri olarak sıralanmaktadır. Çocukların korunmaya muhtaç duruma düşmesiyle barınma tedbiri uygulanabilir. Barınma tedbirleri bu çocuklar için uygun barınma koşullarının sağlanmasını amaçlamıştır. Barınma tedbiri hayatını sürdürmek için barınacak sağlıklı ve yeterli bir yere sahip olmayan, çocuğu olan veya güvenliği olmayan hamile kadınlar ile birlikte çocuklarına kalacak bir yer sağlamaya yönelik tedbirdir. Barınma tedbirinin uygulandığı kuruluşlardan birisi de çocuk evleri siteleridir.

Geçmişte geleneksel yöntemlerin hakim olduğu korunmaya muhtaç çocuklar ile ilgili uygulamalar günümüzde modernleşmeye başlamıştır. Kurum bakım sisteminin ilk yöntemlerinden birisi yetiştirme yurtları olmuştur. Yetiştirme yurtları, 13-18 yaş arası korunmaya muhtaç çocukları korumak, bakmak ve bir iş veya meslek sahibi edinmeleri ve topluma yararlı kişiler olarak yetiştirmelerini sağlamakla görevli ve yükümlü olan yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır. Yetiştirme yurtları ile benzerlik gösteren bir diğer kurum bakım yöntemi ise çocuk yuvalarıdır. Çocuk yuvaları, 0-12 yaş arası korunmaya muhtaç çocuklarla, gerektiğinde 12 yaşını dolduran kız çocuklarının, bedensel, eğitsel, psiko-sosyal gelişimlerini, sağlıklı bir kişilik veya iyi alışkanlıklar kazanmalarını sağlamakla görevli ve yükümlü yatılı sosyal hizmet kuruluşları olarak tanımlanmaktadır. Çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtlarında kalan çocuklar diğer çocuklardan farklı olarak toplu yaşam sürecine alışmış olarak hayatlarına devam etmektedir. Ev ortamında yetişememelerinden dolayı bu kurumlarda kalan çocuklarda özgüven eksikliği, karamsarlık gibi olumsuz özellikler ortaya çıkabilir. Kaldıkları kurumların kalabalık olması bu çocukların okul takiplerinin düzenli yapılamaması, beslenme alışkanlığı kazanamaması, tuvalet eğitimini yeterli alamaması, kişisel bakımları ile ilgili yeteri kadar bilgi ve deneyime sahip olamaması gibi sıkıntıların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Bu yöntemlerin yanında daha modern bir yöntem olarak kabul edilen çocuk evleri korunmaya

muhtaç çocuklar için uygulanan kurum bakım yöntemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Kurum bakım yöntemleri dışında aile yanında bakım, koruyucu aile, evlat edindirme hizmetleri diğer çocuk koruma uygulamaları arasındadır.

Çocuk evleri sitelerinde amaç geleneksel kuruluş bakım uygulamaları yerine daha küçük birimlerde, aile ortamına benzer yapılar içerisinde çocukların yetiştirilebileceği küçük müstakil binalardan oluşan sitelerde bu çocukların bakımının sağlanmasıdır. Bu yöntemle dezavantajlı gruplar içerisinde yer alan korunmaya muhtaç çocukların aile ortamına en yakın yerlerde yaşamaları amaçlanmıştır. Çocuk Evleri Sitesi 10-12 çocuğun barınıp yaşamlarını sürdürebileceği, temel gereksinimlerinin karşılanabileceği, toplu yaşamın getirdiği olumsuzlukları yaşamadan yetiştirilebilecekleri, aile ortamına benzer yapılar ve ilişki sistemi içinde çocukların yetişebileceği kuruluşlardır. Aile ortamı şeklinde düzenlenmiş çocuk evleri, az sayıda personel tarafından sürekli ve değişmeyen hizmetin sağlanması ile çocuklarda temel güven duygusunu kazandırmakta, sağlam ve tutarlı davranış özelliği ile olası kişilik ve davranış bozukluklarını en aza indirmektedir (Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2017). Çocuk evleri sitelerinin hedefi bu evlerde kalan çocukların korunma ve bakımını sağlamakla birlikte onların bedensel, psikososyal gelişimlerini ve eğitimlerini tamamlamalarını sağlamaktır. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı verilerine göre 2015 yılı sonu itibari ile 86 çocuk evleri sitesinde 593 villa tipi evde fiilen bakılan toplam 4.950 çocuğa hizmet verilmektedir. Çocuk evleri sitesinde kalacak önceliğe sahip çocuklar koruyucu aile hizmetinden ve evlat edindirme hizmetinden yararlandırılmayacak olanlardır (Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmet Bakanlığı Faaliyet Raporu, 2015).

1.4. Çocuk Hakları

Çocuk Hakları; kanunen veya ahlaki olarak dünya üzerindeki tüm çocukların doğuştan sahip olduğu; eğitim, sağlık, barınma; fiziksel, psikolojik veya cinsel sömürüye karşı korunma gibi haklarının hepsini birden tanımlamakta kullanılan evrensel kavramdır. Uluslararası alanda çocukların korunmasına yönelik ilk sözleşme 26 Eylül 1924 yılında kabul edilen Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesidir. Günümüzde geçerliliğini koruyan Çocuk Haklarına dair sözleşme ise Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilmiştir. Ülkemizin 1990 yılında imzaladığı bu sözleşmede yer alan

haklar dil, din, ırk, cinsiyet, renk, siyasi ayrımı yapılmaksızın bütün dünya çocuklarının sahip olduğu haklardır.

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi çerçevesinde çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde çocuğun yararı temel düşüncedir. Bu sözleşmenin tarafı olan devletler çocukların esenliği için gerekli bakım ve korumayı sağlamakla yükümlüdür. Her çocuk temel yaşama hakkına sahiptir ve çocuk hakları kapsamında çocuğun hayatta kalması ve gelişmesi için mutlak çaba gösterilmelidir. Çocuğun düşünce, vicdan ve din özgürlükleri hakkına saygı gösterilir. Yalçın, Bay ve Ekmekçioğlu (2008:433) çocuk hakları çerçevesinde ele alınan başlıca konuları şu şekilde sıralamışlardır:

Ana-babanın rolü ve sorumluluğu; bunun ihmal edildiği durumlarda ise devletin rolü ve sorumluluğu; bir isme ve vatandaşlığa sahip olma ve bunu koruma hakkı; yaşama ve gelişme hakkı; sağlık hizmetlerine erişim hakkı; eğitime erişim hakkı; sosyal güvenlik hizmetlerine erişim hakkı; insana yakışır bir yaşam standardına erişim hakkı; eğlence, dinlenme ve kültürel etkinlikler için zamana sahip olma hakkı; İstismar ve ihmalden korunma hakkı; uyuşturucu bağımlılığından korunma hakkı; cinsel sömürüden korunma hakkı; ekonomik sömürüden korunma hakkı; satış, kaçırılma ve zorla alıkoymadan korunma hakkı; diğer suistimal biçimlerinden korunma hakkı; işkenceden korunma hakkı; özgürlükten yoksun bırakıcı uygulamalardan korunma hakkı; silahlı çatışmalardan dolayı yada dolaysız korunma hakkı; ifade özgürlüğü hakkı; düşünce özgürlüğü hakkı; din ve vicdan özgürlüğü hakkı; dernek kurma özgürlükleri hakkı; çocukların kendileriyle ilgili konularda görüşlerini dile getirme hakkı; gerekli bilgilere ulaşma hakkı; özel yaşamı saklı tutma hakkı; özel gereksinimleri olan çocukların hakları (çocuk mülteciler; özürlü çocuklar; azınlık ve yerli gruplara mensup olan çocuklar gibi) evlat edinme işlemlerinin belirli bir düzene bağlanmasını da kapsamak üzere aileleri olmayan çocukların hakları (Yalçın, Bay ve Ekmekçioğlu, 2008:433).

Çocuk hakları ile ilgili resmi kurumlarla birlikte dernek, vakıf gibi tüzel kişilerde toplumsal farkındalık çalışmalarına dahil olmuştur. Çocuklar ve hakları ile ilgili çeşitli sosyal sorumluluk projeleri kapsamında çalışmalar ortaya çıkmıştır. 2011 yılında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının kurulmasıyla çocuk hakları ile ilgili çalışmalar farklı bir boyut kazanmıştır. Bakanlığın alt birimi olarak kurulan Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü çocuk hakları eşgüdümü, izlenmesi ve çocuk haklarına ilişkin rapor verilmesi, çocuklara yönelik kimi hizmetlerin sağlanması ve denetlenmesi gibi çalışmalarını yürütmeye başlamıştır (Çocuk Hakları Açısından Ülkedeki Ortam, 2011). 4 Nisan 2012 yılında Resmi Gazete' de yayımlanan Başbakanlık genelgesinde şu ifadeler yer almaktadır:

Çocuk haklarının korunması, kullandırılması ve geliştirilmesine ilişkin konularda idari ve yasal düzenlemelere ilişkin çalışmalar yapmak, önerilerde bulunmak, kaydedilen gelişmeler hakkında kamuoyunun aydınlatılması amacıyla yapılacak çalışmaları değerlendirmek, çocuk hakları konusunda alınabilecek önlemlere ilişkin tavsiyelerde bulunmak, bu konuya ilişkin strateji belgesi ve eylem planları hazırlamak ve onaylamak, çocuk hakları konusunda kurumlar

arası işbirliği ve koordinasyonu sağlamak üzere "Çocuk Hakları İzleme ve Değerlendirme Kurulu"(Kurul) oluşturulmuştur (Çocuk Hakları Açısından Ülkedeki Ortam, 2011).

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmet Bakanının veya gerektiğinde Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmet Bakanlığı Müsteşarının başkanlığında toplanacak olan kurulun çalışma alanları, çocuk haklarının korunması, kullanılması ve geliştirilmesi ile ilgili idari ve yasal düzenlemeler; bu alanda kamuoyunu bilgilendirmek üzere yapılan çalışmaların değerlendirilmesi; çocuk haklarıyla ilgili olarak alınması gereken önlemlere ilişkin tavsiyelerde bulunma; stratejik belgelerin ve eylem planlarının hazırlattırılması ve onaylanması; kamu kurumları arasında işbirliği ve eşgüdüm sağlanması gibi konuları kapsamaktadır. Aynı genelgede ayrıca bu kurulun Adalet Bakanlığı, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmet Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, Yükseköğretim Kurulu, Türkiye Barolar Birliğinden üst düzey temsilcilerin ve Başbakanlık İnsan Hakları Başkanı, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürü ve Çocuk Hakları Türkiye Çocuk Koordinatörleri ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı tarafından belirlenecek çocuklarla ilgili faaliyet gösteren diğer kurumlardan ve sivil toplum kuruluşlarından yeterli sayıda temsilcinin katılımıyla toplanması gerektiği belirtilmiştir.

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmet Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü koordinesinde, Ulusal Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı oluşturulmuştur. Çocuk Hakları İzleme ve Değerlendirme Kurulu'nun, ilk toplantısında, Ulusal Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Ulusal Çocuk Hakları Eylem Planı ilk gündem maddesi olarak ele alınmıştır. Ulusal Çocuk Hakları Strateji Belgesi 2013-2017 yılları arasında gerçekleştirilmesi gereken hedefleri içermektedir. Bu hedeflere ulaşabilmek için yapılması gereken eylemler ise Strateji Belgesinde belirtilerek, Eylem Planında detaylı olarak açıklanmaktadır. Bu strateji belgesinde şu hedefler yer almaktadır:

Çocuğa saygıyı ve çocuk hakları kültürünü geliştirmek, çocuk haklarına ilişkin karar süreçlerine bütün çocukların katılımını sağlamak, çocuğun doğduğu, büyüdüğü ve yetiştiği ortamını korumak ve fiziksel çevreyi iyileştirmek, çocuk hakları kültürü çerçevesinde eğitim politika ve programları geliştirmek, sağlık hizmetlerini geliştirmek, aileye ve çocuğa yönelik destek ve özel koruma hizmetlerini geliştirmek, çocuk adalet sistemini iyileştirmek, çocuk dostu bir medya oluşturmak, etkin bir denetleme, izleme ve değerlendirme sistemi kurmak (Ulusal Çocuk Hakları Strateji Belgesi ,2013-2017).

1.5. Türkiye’ de Çocuk Koruma Sistemi

1.5.1. Osmanlı Dönemi’nde Çocuk Koruma Uygulamaları

Korunmaya muhtaç çocuklar ile ilgili geçmişte de günümüzde olduğu gibi birçok uygulama karşımıza çıkmaktadır. Çocuk her dönemde gelecek için önemli bir unsur olmuştur. Çoğu devletler gibi Osmanlı’da çocukların ihtiyaç ve sorunlarını gidermek için en iyi yöntemleri uygulamaya çalışmıştır. Türklerde yaygın olan evlat edinme uygulaması İslamiyet’ in kabul edilmesiyle sınırlandırılmıştır. Osmanlılarda “tebenni” adı verilen evlat edinme uygulamasında korunmaya muhtaç çocukların iyi yetiştirilmesi amaçlanmıştır. Osmanlı Devleti’ nde İslamiyet’ in evlat edindirmeyi sınırlandırmasıyla evlatlık kurumu, yeniden düzenlenerek koruyucu aileye yaklaştırılmış ve bu sayede İslâm Hukuku’na olan karşıtlık ortadan kaldırılmıştır (Yazıcı, 2007:14). Osmanlı Devleti’ nde genellikle tüm toplumlarda olduğu gibi çocuk öncelikle aile içinde korunur, korunmaya muhtaç duruma düşmesi halinde yakın çevresi bu görevi üstlenirdi.

Osmanlı Devleti’ nde tutulan tereke defterleri bu dönemde yaşayan çocuklar ile ilgili kayıtların bulunduğu önemli belgelerdendir. Bu defterlerin amacı anne ve babasından kalan tereke, diğer bir deyişle mirasın çocuklar arasında paylaşımının yapılmasıdır. Böylece anne ve babanın kaç çocuğu olduğu ve kalan mirasın çocuklar için nasıl korunacağı kayıt altına alınmaktaydı. Osmanlı Devleti’nde çocukların başıboş bırakılmamaları ve iyi yetiştirilmeleri için çeşitli uygulamalar yapılmaktaydı. Mahkemeler yetim çocuklara, babasının ölümü sırasında henüz doğmamış, olanlar da dahil mülkünü idare edebilecek, bu sayede onu ilerideki hayatında güçsüz olmasını önleyecek bir vasî tayin eder ve böylece kendisine belirli bir miras kalan çocuğun ilerideki hayatına en uygun biçimde hazırlanması sağlanırdı (Yazıcı, 2007:13).

Osmanlı Devleti’nin kuruluştan Tanzimat Dönemine kadar olan süreçte korunmaya muhtaç çocuklar ile ilgili en kapsamlı uygulamalar vakıflar üzerinden sürdürülmekteydi. Fatih Sultan Mehmet Han dönemindeki vakıflarda kimsesiz ve yoksul çocuklara eğitim ve para yardımı yapılmış, bu çocuklar içinde eğitim öğretim hayatına devam etmek isteyenlerde öncelik sırasıyla kimsesiz, yoksul ve diğer çocuklara verilmiştir (Salim, 2011:35).

Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan son zamanlarına kadar savaş, göç, yoksulluk, salgın hastalıklar gibi durumlarda en çok çocuklar olumsuz etkilenmiştir. Özellikle Osmanlı'nın son zamanlarında yaşanan savaşlar sonucunda dul, yetim sayısı artmıştır (Sarı, 2016:76). Osmanlı'nın en güçlü olduğu dönemlerde kimsesiz çocukların, yoksul insanların yardımına koşan vakıflar Osmanlı'nın son zamanlarında bu konuda yetersiz kalmıştır. 19. Yüzyılın ortalarına ait bir arşiv belgesinde dönemin sadrazamı Mehmet Emin Rauf Paşa' ya sunulan bir mazbatada ailelerinden bağımsız yaşayan ve İstanbul sokaklarında başıboş dolaşan, insanları rahatsız eden bir takım çocuklardan söz edilmektedir (Geçer, 2005:119). Özellikle Tanzimat döneminde modernleşme sürecine girilmesiyle sosyal sorunlara yönelik çeşitli kurumlar ortaya çıkmıştır. Osmanlı Devleti'nde korunmaya muhtaç çocuklar sorunu başlangıçta sistematik ve kurumsal bir biçimde ele alınmamış, özellikle 19. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren uygulamalar "kurumsal, sistematik ve yaygın" bir hal almıştır (Onur, 2005:113). Tanzimat dönemine kadar vakıflar aracılığı ile korunan kimsesiz ve yoksul çocuklar, Tanzimat Dönemi'nden sonra daha çok kurum bakımı modeliyle korunmaya çalışılmıştır. Tanzimat döneminden itibaren kaybedilen topraklar nedeniyle büyük göç dalgaları başlamıştır ve bu savaşlar sonucunda toplumda dul kadınların ve kimsesiz çocukların sayısında artış meydana gelmiştir. Bu toplumsal değişimin sonucunda gerek dul kadınlara, gerek kimsesiz çocuklara yönelik çeşitli uygulamalar ortaya çıkmıştır. Bu uygulamalar Eytam Sandıkları, Mithatpaşa Islahhaneleri, Darüşşafaka, Hamidiye Etfal Hastanesi, Fukaraperver Cemiyetleri, Darülhayr-ı Ali, Darülaceze ve Darüleytam olarak karşımıza çıkmaktadır (Salim, 2011:35).

1.5.1.1. Eytam Sandıkları

Eytam sandıkları Osmanlı Devletinde yetimlerin korunması ve ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla kendine özgü bir kurum olarak karşımıza çıkmaktadır. Eytam sandıklarının çıkış noktası, vefat eden ebeveynlerden çocuklarına kalan malların sağlıklı bir şekilde çocuklar erginliğe ulaşana kadar korunması ve daha sonra çocuğa verilmesi ile oluşmuştur (Özcan, 2006:106). Önceleri bireysel olarak ortaya çıkan bu uygulama zamanla devlet eline geçmiş ve daha kurumsal bir zemin üzerinde uygulanmaya başlanmıştır. 1851 yılında ülke çapında reşit olmayan kız ve erkek çocukların miraslarını saklamak ve korumak amacıyla Eytam Sandıklarının oluşturulmasına karar verilmiş, yine aynı tarihte çıkarılan ' Eytam Nizamnamesi' ile Eytam sandıklarının içeriği ve işleyişi belirtilmiştir (Ünal, 2012:21). Bu sandığın amacı sadece yetimlerin mallarını korumak değil aynı zamanda yetimler adına bu

malları işletmektir. Eytam sandıklarında yetim çocuğa vasi atanır. Vasinin görevi çocuğun haklarını korumak ve yönetmektir. Bununla birlikte bir de bu çocuklar için nazır tayin edilir. Nazırın görevi ise gerekli gördüğü durumlarda vasiyi denetlemektir (Salim, 2011:37). Eytam sandıkları, I. Dünya Savaşı ve Sonrasında Anadolu’ da başlayan işgaller nedeniyle zarar görmüş, ilk olarak İstanbul’daki Eytam Sandığı görevini yerine getiremediği için kapatılmıştır. Anadolu’ da bulunanlar ise 1926 tarihine kadar varlıklarını korumuşlar, bu tarihten sonrasında da eytam sandıkları Eytam ve Eramil Bankasına devredilmiştir (Ünal, 2010:4).

1.5.1.2. Islahhaneler

Yetim, kimsesiz ve fakir çocukları hem himaye etmek hem de eğitim vermek üzere kurulan ve zamanla sanat okullarına dönüşen kurumlara ıslahhane adı verilmiştir. Tanzimat döneminde Osmanlı Devleti’nde yetim çocuklarla ilgili probleme geniş açılı bakma ve bu alanda kalıcı ve kapsamlı çözümler üretme noktasında en büyük başarılarından birinin Mithat paşa’ ya ait olduğu söylenebilir (Yazıcı, 2007:29). İlk ıslahhanelerin finansman, hukuki mevzuat, bina, teşrifat, atölye, öğrenci kaydı ve kurumun işleyiş esaslarının belirlendiği Islahhaneler Nizamnamesi Sultan Abdülaziz döneminde Niş sancağında Tuna Valiliği yapan Mithat Paşa’nın özel çabalarının sonucudurlar (Koç, 2007:116). Ünal (2012:14) kimsesiz ve korunmaya muhtaç çocuklara yönelik ilk sistemli kurumsal girişim olan ıslahhaneler Mithat Paşa’nın valiliği dönemindeki idari ve toplumsal yapının modernleştirilmesi çalışmalarının bir parçası olduğunu söylemiştir.

Kimsesiz çocukların yetiştirilmesi için 1863 yılında Mithat Paşa’nın valiliği sırasında Niş’ te ilk ıslahhane açılmıştır (Yazıcı, 2007:30). Islahhanelerin kurulmasında ilk amacın sokaklarda yaşayan çocukların sokaktan kurtarılarak devletin himayesi altına alınması döneme ait belgelerde yer almakla birlikte, yetim, kimsesiz veya aileleri kendilerine bakamayacak durumda olan Müslüman ve gayrimüslim çocuklara temel eğitim vermek, meslek kazandırmak amacını da taşımaktaydı (Şahin ve Şafak, 2012:140). Mithat Paşa’nın öncülüğünde Niş’ te beş-altı yaşından büyük, on iki-on üç yaşından küçük çocuklar toplatılıp Islahhane’ de barındırılmış, beslenmiş, giydirilmiş, okuma yazma, hesap yapabilecek kadar matematik öğretiminden sonra, birer sanat sahibi olmaları ve her çocuğun dinine göre din görevlilerinin gözetiminde yetiştirilmeleri sağlanmıştır (Yazıcı, 2007:32). Islahhanelerde dilencilik yapan ve serseriliğe özenen çocuklar ile birlikte fakir

aile çocuklarından işsiz olanlar bu kurumların öncelik verdiği çocuklar arasındaydı (Koç, 2007:125). İlk etapta sayıca az olan ıslahhaneler zamanla yaygınlaşmış ve 1867' den itibaren Kastamonu, Bursa, İskodra, Sofya, Sivas, Edirne, İzmir, Halep, Bosna, Erzurum, Diyarbakır, Konya ve Selanik' te de açılmıştır. İlk kurulan ıslahhaneler erkek çocuklar için açılmışken daha sonra kız çocukları içinde ıslahhanelerin açıldığını döneme ait ifadelerden anlayabiliyoruz (Şahin ve Şafak, 2012:142). Islahhanelerin üç temel görevinden söz edebiliriz. Birincisi, savaşların yıkıcı etkisi ve göçlerin mağdur ettiği fakir ve kimsesiz çocuklara devlet eliyle sahip çıkarak bu çocukların sağlıklı bir ortamda yetişmelerini sağlamak, ikincisi buraya alınan çocukların başkaları tarafından istismar edilmesini ve suça sürüklenmesini engellemek, üçüncüsü ise çocukları hayata hazırlayarak topluma kazandırmaktır (Ünal, 2012:15). Islahhaneler zamanla işlevini Birinci Dünya Savaşı ve Balkan Savaşlarının sonucu olarak ortaya çıkan Darüleytam ve Himaye-i Etfal Cemiyetine bırakmıştır (Koç, 2007:119).

1.5.1.3. Darüşşafaka

Darüşşafaka öksüz ve yetim Müslüman çocukları okutmak için Cemiyet-i Tedrissiye-i İslamiye tarafından Yusuf Ziya Paşa öncülüğünde İstanbul' da açılmış bir mekteptir (Ünal, 2012:15). Birçok Osmanlı paşası ve aydınının üyesi olduğu Cemiyet-i Tedrissiye-i İslamiye ilk olarak Kapalıçarşı önündeki esnaf çıraklarını eğitmek üzere harekete geçen ilk sivil örgütlenmelerden biridir (Soydan, 2003:250). Darüşşafakanın açıldığı dönem Osmanlı Devletinin siyasi ve ekonomik olarak sıkıntılar yaşadığı bir zaman dilimindedir (Soydan, 200:255). İlk olarak Darüşşafakatül İslamiye ismiyle 1873 yılında törenle açılmış, dönemin en iyi öğretmen kadrosuyla eğitim öğretim hayatına dahil olmuştur (Arslanoğlu, 2015). Darüşşafaka ilk olarak kız ve erkek öğrencilerin eğitim göreceği şekilde iki bölümden oluşsa da zamanla sadece yetim erkek çocuklara hizmet vermiştir (Acaroğlu, 1969:2). 1877 yılında meydana gelen Osmanlı-Rus Savaşı sırasında savaşa katılan öğretmenler nedeniyle eğitim öğretime ara verilmiş, bu savaş sonunda Rumeli' den gelen göçmenlerin okula yerleştirilmesi neticesinde okul maddi zorluklar yaşamıştır (Keçeci-Kurt, 2012:163).

Darüşşafaka, parasız yatılı, özel statülü bir okul olarak, başlangıçta alınan 54 öğrencisiyle Yüzbaşı Mustafa Efendi'nin verdiği ilk dersle eğitim öğretime başladı. Eğitim ve öğretim programı iptidai (ilkokul), rüştiye (ortaokul) ve idadi (lise) içine alacak şekilde olup

dönemin diğer okullarında uygulanan programın üstündeydi ve toplam sekiz yıl olan okulda son iki yıl “ali” sınıflarını oluşturmakla birlikte bu sınıfların programı yüksekokul programına göre hazırlanmıştı. Bu nedenle 1894 yılına kadar Darüşşafaka’ yı bitirenler yüksekokul mezunu sayılmıştır (Darüşşafaka Tarihinin Kilometre Taşları, 2017). Fakir ve yetim Müslüman çocukların eğitimi amacıyla açılan bu mektebe kabulde çocukların bazı şartları sağlaması gerekirdi. Darüşşafaka’ya alınacak çocuklar her sene temmuz ayında mektebe alınır ve bu çocukların kesinlikle 15 yaşını geçmemesine dikkat edilirdi. Bununla birlikte çocuk mektebe alındıktan sonra hiçbir gece dışarıda kalmasına izin verilmez, eğer akrabaları görmek isterse idarenin izninde mektepteki kendine ait dairesinde kendisini görebilirlerdi. Aynı zamanda mektebe kabul edilecek öğrencinin yetim veya öksüz olduklarını ya da ailesinin fakir olduklarını mahalle imamı ve muhtarı ile mahallesinin en saygın en az iki kişinin imzasıyla onaylı bir ilmühaber yazılır, bu ilmühaber yetimin akrabasından biri tarafından Darüşşafaka’ya getirilir ve yetimin bulaşıcı hastalık taşımadığı ve kendisinde bir hal olmadığı özel bir memur tarafından muayene ettirilerek, kabul edilebilecek durumda ise mektebe alınır (Keçeci-Kurt, 2012:166). Korunmaya muhtaç çocuklar için Osmanlı Devletinde ortaya çıkan “Islahhaneler” bugün bir yönüyle “yetiştirme yurtları” olarak varlığını sürdürürken, korunmaya muhtaç çocukları eğitmeye ve korumaya yönelik ortaya çıkan Darüşşafaka da halen varlığını sürdürmektedir (Ünal, 2012:17).

1.5.1.4. Hamidiye Etfal Hastanesi

Hamidiye Etfal Hastanesi Türkiye’nin ilk çocuk hastanesi olarak Osmanlı İmparatorluğunun son döneminde, II. Abdülhamit’in ülkeye kazandırdığı pek çok yenilikten biridir (Selçuk ve Çolak, 2012:11). II. Abdülhamit’in kızı Hatice Sultan’ın difteriye yakalanmasının ardından kızının anısını sürdürmek için bir hastane yaptırmak ister ve sonucunda Hamidiye Etfal Hastanesi açılır (Selçuk ve Çolak, 2012:11). Bu hastane doğrudan II. Abdülhamit’ in denetimi altında olmuş ve mali olarak Hazine-, Hassa-i Hümayun’ dan destelenmiştir (Özbek, 1999:75). Bu hastane her türlü modern tıbbi malzemeye ve çeşitli laboratuarlara sahip olmakla birlikte Avrupa’da eğitim görmüş ve modern tıbbi yöntemlere aşina olan Osmanlı Devleti doktorları için çok iyi bir uygulama alanı olmuştur (Demirci-Akyol, 2013). Hamidiye Etfal Hastanesi II. Abdülhamid için önemli bir prestij kaynağıdır (Özbek, 1999:11). Kurulduğu dönem içerisinde amaçlarından biri de yoksul kadın ve çocuklara hizmet vermek olmuştur (Özbek, 2006:36).

1.5.1.5. Fukaraperver Cemiyetleri

İlk olarak Meşrutiyetin olduğu dönemlerde Rumlar tarafından kurulan bu cemiyetler, zamanla ideolojik hedeflerin adresi haline gelmiştir. Rumların bu dernek girişimi Türklere örnek olmuş ve neticesinde Osmanlı Fukaraperver Cemiyetleri kurulmuştur. Cemiyetin, eğitim ve yoksulluğun giderilmesiyle ilgili çalışmalarının olması planlanmıştır (Başer, 2013:26). Siyasal alanın daralması neticesinde, sosyal veya kültürel cemiyetlerin bir tür sığınma alanları olduğu; sosyal yardım alanında vakıflar, külliyeler ve imaretler gibi geleneksel kurumlar etkisizleşmiş ancak modern kurumlar henüz oluşmadığından mahalle veya şehir düzeyinde toplumsal dayanışmanın ortaya çıkması olağan bir durum olarak karşımıza çıkmıştır (Özbek, 1998:326). Fukaraperver cemiyetlerinin öncelikli amacı öncelikle bölgelerindeki *aciz* ve *fukaraya* yardım etmektir. Fukaraperver cemiyetlerini diğer yardım kuruluşlarından ayıran özelliklerden biri kurucularının bürokrasinin yüksek katmanlarından gelmiyor olmasıdır (Özbek, 1998:326).

1.5.1.6. Darülhayr-ı Ali

Darülhayr-ı Ali 1903 yılında II. Abdülhamid' in tahta çıkışının yıldönümü kutlamalarında yine II. Abdülhamid' in girişimiyle açılmış, Hazine-i Hassa'dan mali olarak desteklenmiştir (Ünal, 2012:19). Darülhayr-ı Ali dönemin maddi yetersizlikleri neticesinde II: Abdülhamid' in çok arzu etmesine karşın açılmayan darüleytamin yerine daha küçük ölçekli bir yetimhane olarak açılmıştır (Gökçearsan-Çifci, 2009:60). Darülhayr-ı Ali'nin niteliği konusunda bazı belirsizlikler olsa da bu kurumun esas olarak Müslüman kimsesiz çocukların barındırılması eğitimi ve meslek sahibi olması amaçlanmaktadır (Karataş, 2015:24). Öncelikle işsiz, güçsüz serseri dolaşan gençlerle korunmaya muhtaç erkek çocuklar için sanayi mekteplerine hazırlık niteliğinde bir yetimhane olarak düşünülmüş ve eğitim süresi bir yılı hazırlık olmak koşulu ile yedi yıl olarak planlanmıştır (Özbek, 1999:16). Özbek Darülhayr-i Ali'nin kuruluşunun gerisinde, 1890'lı yıllardaki Ermeni olayları ve bu olaylardan arta kalan binlerce savaş yetiminin bakımının uluslararası bir sorun haline gelme potansiyeline karşı önlem alma düşüncesinin yatmakta olduğunu aktarmaktadır. (Özbek, 1999:11). II. Abdülhamid yönetimi, Anadolu'daki Ermeni yetimlerine yönelik misyonerlerin faaliyetlerini engellemek amacıyla, devlet tarafından yetimhaneler açılmasını ve buralarda her sınıf halkın çocuklarının kendi ırk ve inançlarını koruyacak şekilde yetiştirilmesini istemiştir (Ünal, 2012:19). Darülhayr-ı Ali' ye kabul

edilmek için bazı şartların mevcut olması gerekiyordu. 1903 yılındaki yönetmeliğe göre bu çocukların geçimlerini sağlayamayacak durumda olmak, on yaşından büyük olmamak, bulaşıcı hastalığa sahip olmamak, bünye olarak sanat icra etmeğe uygun olmak gibi şartları sağlaması gerekiyordu (Öztürk, 1999). Dârülhayr-ı Âlî, Cumhuriyet Dönemi'ndeki orta dereceli meslekî ve teknik öğretim kurumlarıyla çocuk esirgeme kurumlarının temellerinden biridir (Öztürk, 1999). Darülhayr-ı Ali II. Abdülhamid' i tahttan indiren 31 Mart Ayaklanması sonucunda 21 Ağustos 1909 yılında kapatılmıştır (Şahin ve Şafak, 2012:138).

1.5.1.7. Darülaceze

Osmanlı devletinde çalışmaya elverişsiz işsiz güçsüz gezenler ya da kimsesiz olanlarla ilişkili kurumsal anlamdaki en önemli girişim II. Meşrutiyet'in arifesinde Darülaceze'nin kurulması ile olmuştur (Özgün, 2016:41). 1896 yılında İstanbul' da açılan Darülaceze kurumu, güçsüzler, yaşlılar, hastalar, sakatlar, dul kadınların yanı sıra kimsesiz çocukları da barındırma, besleme, eğitme amacını gütmektedir (Onur, 2005:110). Darülaceze yardımı muhtaç çocukların, sakat kadın ve erkeklerin din ve milliyet farkı gözetilmeksizin bu durumdan kurtarmayı, sıkıntılarını hafifletmeyi amaçlayan bir kuruluş olarak karşımıza çıkmaktadır (Ünal, 2012:17). Darülacezenin ortaya çıkmasının temelinde İstanbul'un düzenini bozan serseri ve dilencilerin disipline edilmesi ve böylece düzenin sağlanması ihtiyacının yatmaktadır (Karataş, 2015:23). Darülacezenin kuruluş amacı için kabul edilecek muhtaçların ıslah edilerek bir sanat sahibi olmalarını sağlamak ve kimsesizlerle güçsüzlerin yaşamlarını huzur içerisinde geçirmelerini sağlamaktır diyebiliriz (Güngör, 2009:160). Akyol makalesinde Sabah gazetesinin 28 Eylül 1891 yılındaki sayısında Darülacezenin İstanbul'un ilk modern sosyal refah kurumu ve II. Abdülhamid'in en önemli hayır kurumu olarak anlatıldığından bahsetmiştir (Demirci-Akyol, 2013:40).

Büyük bir alanda kurulan darülaceze ilk etapta 400 kimsesiz çocuğa ev sahipliği yapmış, o dönemin koşullarında, kışla tipi bakım modeline uygun bir şekilde düzenlenmiş, 50 yataklı yatakhaneler ve büyük yemek salonları bulunan bir kurum olarak hizmet vermiştir (Gökçearslan-Çifci, 2009:60). Darülacezelere kabul edilmede etnik ve mezhep farkı gözetilmemekle birlikte, temel koşulun olarak İstanbul'da doğmak ya da İstanbul'da uzun bir süredir yaşıyor olmak olduğunu söyleyebiliriz (Özgün, 2016:42). Darülacezenin hizmet birimleri arasında çocuklarla ilgili olarak; yuva, yetimhane, ilkokul, meslek atölyeleri,

müzik eğitimi gibi alanlar yer almaktadır (Onur, 2005:110). Yıldırım' a göre, "Darülacezenin ilk yıllarında süt çocukları için ayrılmış bir yer yoktu. Daha sonra padişahın iradesiyle 1903 yılında günümüzdeki karşılığı kreş olan ırzahane (emzirme evi) açılmıştır. 0-4 yaş grubunun alındığı yuvada her çocuğa bir numara veriliyor, bütün çocuklar her gün tartılıyor, yemek listeleri çocukların kilolarına göre düzenleniyor, anne sütü ile sterilize süt sağlanıyor, beden muayeneleri yapılıyordu. Dört yaşını dolduran çocuklar yetimhaneye alınıyordu."(Onur, 2005:111). Osmanlı Devleti' nden günümüze miras kalan darülaceze kurumu halen 1890 ve 1916 tarihli iki nizamnameye dayalı olarak faaliyetlerine devam etmektedir (Güngör, 2009:161).

1.5.1.8. Darüleytamlar

"Yetimler Yurdu", "yetimhane" anlamına gelen darüleytamlar Balkan Savaşları sonrası şehitlerin yetim kalan çocukları için açılmış kurumlardır (Şafak, 2013:262). Darüleytam Maarif Nazırı Ahmet Şükrü Bey'in teklifiyle 25 Kasım 1914 tarihinde kurulmuş ve 1915 yılının başlarından itibaren faaliyete geçmiştir (Ünal, 2012:20). Savaşlar sonucu başta İstanbul olmak üzere kentlere göç eden nüfusun barındırılması ciddi bir sorun teşkil ettiğinden, bu sorun zamanla ciddi bir asayiş sorunu haline de dönüşmeye başladı. Öyle ki yetim sayısı oldukça fazla fakat yetimhanelerde kalan çocuk sayısı bunların ancak küçük bir kısmıydı (Karataş, 2015:26). Balkan ve Trablusgarp Savaşlarından sonra yetim kalan çocukların korunması ve yetiştirilmesi amacını taşıyan darüleytamlar kimsesiz ve çaresiz çocuklara yönelik olarak onları meslek hayatına hazırlamak amacıyla devlet tarafından açılmış ve ilk olarak Sait Halim Paşa tarafından kuruluşu bağışlanan Bebek Yalısı'nda hizmete girmiştir (Ünal, 2012:21). Bu kurumların giderlerinin karşılanması için devlet çeşitli vergilerden belirli oranlarda ödenek ayırarak Darüleytamların bütçesini oluşturmuştur. 1916 yılında bu kurum tarafından barındırılan çocukların sayısı; 5 bin kız, 15 bin erkek olmak üzere toplam 20000 civarındadır (Gökçearslan-Çifci, 2009:60). Başlangıçta yalnızca İstanbul'da açılan Darüleytamlar ihtiyaç nedeniyle, vilayet ve müstakil sancaklarda en az birer tane olmak üzere kurulmuştur (Müezzinoğlu, 2012:402). 1917 tarihli darüleytamlar için hazırlanan geçici talimatnamede darüleytamların amacı, şehit çocuklarını ve yetimleri talim ve terbiye etmek, onları vatan için yararlı bir uzuv olarak yetiştirmek şeklinde belirlenmiş, talimatnamenin ikinci maddesinde ise bu amaç, çocukların dinî ve vatani hislerini artırmak ve her birinin kabiliyetini göz önüne alarak ülkenin ihtiyaç duyduğu sanayiye teorik ve uygulamalı olarak talim ettirmek şeklinde

açıklanmıştır (Müezzinoğlu, 2012:402). Darüleytam Talimatnamesinde bu kuruma kabul edilecek çocukların öncelikli olarak şehit ve asker çocuklarından seçilmesi yer almakla birlikte, bu çocukların mesleğe yönlendirilip hayata atıldıklarında çalışmalarını beklendiğinden sıhhatli olmaları da bir başka şart olarak yer almaktaydı (Şafak, 2013:265). Darüleytam yatılı ve parasız olarak hem kız hem de erkek çocuklarına ayrı şubelerle hizmet verecek, tahsil süresi yedi yıl olacaktı. Kurum, hem genel bilgiler verecek hem de sanayi tahsiline yönlendirip, sanayi mekteplerine hazırlık mahiyeti taşıyacaktı. Aynı zamanda Darüleytamlar; ana sınıfı, ibtidaî ve sanayi sınıfları olmak üzere üç kısımdan oluşmaktaydı (Şafak, 2013:265). 1918 Mondros Mütarekesinden sonra itilaf devletlerinin İstanbul’u işgali üzerine Birinci Dünya Savaşı’nda itilaf devletleri tarafından boşaltılan binalarda açılan darüleytamlar eski sahipleri tarafından geri alınmış, buraların boşaltılması kuruluşu çok zor durumda bırakmış, savaşın uzaması, mali sıkıntı, yiyecek ve yer bulamama vb. sebeplerle İstanbul dışından başlayarak bu kuruluşlar tasfiye edilmiştir (Ünal, 2012:22). 1926 yılında kabul edilen 931 sayılı Kanunla tamamen kaldırılmıştır (Çağlar, 1973:73).

1.5.2. 1923-1961 Yılları Çocuk Koruma Uygulamaları

Cumhuriyetin ilk yıllarında uygulanan çocuk koruma politikaları Osmanlı Devleti’nden kalan uygulamalarla birlikte geliştirilmeye, modernleştirilmeye çalışılmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında savaşın getirdiği yorgunluk ve daha sonrasında ortaya çıkan ekonomik sıkıntılar nedeniyle korunmaya muhtaç çocukların sayısı her geçen gün artmıştır (Işıklı ve Karatepe, 2016:84). Cumhuriyetin ilanından sonra TBMM tarafından çıkarılan birçok Kanunla çocukların korunmasına yönelik tedbirler alınmıştır (Çağlar, 1973:79). Bu doğrultuda ilk olarak çocukların iş hayatındaki yerleriyle ilgili çalışmalar uygulanmış ve 1921 yılında çıkarılan 151 sayılı yasayla 18 yaşından küçüklerin maden ocaklarında çalıştırılması yasaklanmıştır. 1930 yılında çıkarılan Hıfzıssıhha Kanunu en düşük çalışma yaşını 12 olarak belirlemiştir (Çevikbilen, 2001). 1926 yılında “Türk Medeni Kanunu”nun kabul edilmesiyle toplumsal hayat düzene konulmuş bununla birlikte çocukların korunmasına yönelik durumlar, velayet ve vesayet konuları bu Kanun ile açıklığa kavuşturulmuş, aynı yıl çıkarılan “Türk Ceza Kanunu”nda ise çocukların korunmasıyla ilgili hükümler yer almıştır. Fakat bütün bunların yanı sıra doğrudan korunmaya muhtaç çocuklara yönelik herhangi bir yasal düzenleme bu dönemde yapılmamıştır (Salim, 2011:47). Bu zamana kadar Osmanlı Devleti bünyesinde hizmet veren darüleytamlar

Türkiye Cumhuriyeti hükümetinin isteği ile dönemin Eğitim Bakanlığında ayrılmış ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına bağlanmıştır. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına devredilmesinin hemen ardından 1922 yılında 2042 sayılı Darüleytamlar Yönetmeliği hazırlanmış ve uygulanmaya başlanmıştır (Çağlar, 1973:71).

1921 yılında kimsesiz çocukları koruma fikrinden yola çıkarak temeli Osmanlı Devleti zamanında atılan Himaye-i Etfal Cemiyeti günümüzde bilinen adıyla Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu kurulmuştur (Onur, 2005:111). Türkiye’ de çocuk koruma sistemini ile ilgili ilk ve en önemli politika olarak karşımıza çıkan Himaye-i Etfal Cemiyeti özellikle savaş sonrasında anne ve babalarını kaybetmiş çocuklar için kurulmuştur (Çağlar, 1973:73). Sarıkaya’nın (2007:322) aktardığına göre 30 Haziran 1921 tarihli Karar Defteri’nin ilk sayfasında Cemiyetin amacı; şu şekilde belirtilmiştir:

I. Dünya Savaşı ve onu izleyen bir sürü çetin ve acılarla dolu savaşların, ülkemizde doğurduğu yıkımlardan olmak üzere, şehit çocukları ile bakım ve korunması millete kalan diğer sıkıntılara ve felakete uğramış çocukların, milletçe korunması ve yedirilip içirilmesi ve öteki felaket görmüş çocuklar ve bütün memleket çocuklarının hayatlarının korunması, maneviyatlarının güçlendirilmesi, her birinin hayatla savaşmaya yatkın ve ülkeye faydası olabilecek düzeyde eğitilmesinin sağlanması, araştırılması ve hazırlanması ve geleceğimizin temeli olan, bu günkü ülke çocuklarının bütün şefkatli bir gözle gözetilmesi ve bunun gerçekleştirilmesi (Sarıkaya, 2007:322).

Sarıkaya’nın (2007:322) aktardığına göre Himaye-i Etfal Cemiyeti amaçlarına ulaşmak için anne ve çocuğa yönelik bazı görevler 1925 tarihli Nizamnamede yer almıştır. Bu Nizamnameye göre cemiyetin görevleri şu şekilde ortaya çıkmıştır:

çocuk dispanserleri kurmak, misafirhaneler ve yetim yuvaları kurmak, muakkam süt dağıtma yerleri oluşturmak, fakir ve hasta çocukların tedavilerine yardım, fakir çocuklara gıda ve malzeme vermek suretiyle yardım, fakir okul çocuklarına gıda ve kırtasiye malzemesi vermek suretiyle yardım, ücretsiz veya iaşesi (geçindirilme) ücreti cemiyet tarafından karşılanmak üzere çocukların aileler nezdine verilerek bunların durumlarının kontrol edilmesi sağlamak, iş görecek yaş ve yapıda olan çocuklara iş bulunması, çocukların dairelerde ve muhakemelerde hukuklarının korunmasını sağlamak ve velisiz ve vasisiz çocukların kanuni temsilciliğini almak ve kanun dairesinde çocukların hak ve menfaatlerinin korunmasını üstlenmek, çocuklara ait kütüphaneler kurmak, çocuklar için örnek çalışma yerleri kurmak, doğumlarda müracaat edenlere yardım, çocuklara ait adli, tıbbi, terbiyevi birçok hususta müracaat edeceklere, bilgi verilmesi, çocukları sağlıklı bir tarzda eğlendirmek için oyun meydanları ve oyun bahçeleri oluşturulması (Sarıkaya, 2007:322).

1923-1925 yılları arasında Himaye-i Etfal Cemiyeti şubeleri her il ve ilçe merkezlerinde hatta o dönem nahiyelerde açılacak kadar yaygınlaşmıştır (Çağlar, 1973:74). Öncelikle Ankara’ da açılan cemiyet 1923 yılında çocuk koruma teşkilatının oluşturulması ve kısa sürede tüm yurttaki yaygınlaştırılmasıyla, on yıl içinde genel merkezde 138.445, şube

merkezlerinde 676.611 olmak üzere toplamda 816.056 çocuğa yardım yapmıştır (Sarıkaya, 2007:327). Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumunun tarihsel gelişimine baktığımızda, kurumun ilk yıllarında, parasal yardımlara ağırlık verdiğini görmekteyiz. Bununla birlikte 1922 yılında çalışmalar muayene ve tedavi, para yardımı ve koruma olarak yapılmış, 1923 yılında yiyecek yardımına ağırlık verilmiş, 1924 yılında ise paralı ve parasız süt dağıtımına girilmiş, 1925 yılından itibaren yiyecek yardımı, doğum yardımı, okul malzemeleri dağıtımını gerçekleştirilmiş, 1926'da bu hizmetler sürdürülmüş, 1927 yılında kurum banyoları açılmış, 1928 yılından itibaren çocuk bahçeleri kurulmaya başlanmış ve 1929 yılından itibaren kuruluşlara ağırlık verilerek, doğrudan koruma çalışmaları başlatılmıştır (Çavuşoğlu, 1999:468). Himaye-i Etfal Cemiyeti 1930' lu yıllarda ana kucağı, gündüz bakımevi, süt damlası, muayenehane, doğumevi, aşhane, şefkat yurdu, yetimevi, çocuk bahçesi, sinema, banyo, okuma odası, çocuk bakıcı mektebi gibi bölümlerde hizmet vermektedir (Sarıkaya, 2007:333). Çavuşoğlu' nun aktarımında 1946 yılında TÇEK bünyesinde yer alan hizmet kuruluşları ve bu kuruluşların sayıları yer almaktadır (Çizelge 1.1.).

Çizelge 1.1. TÇEK'in hizmet kuruluşlarının çeşit ve sayıları (1946)

Kuruluş Çeşidi	Sayısı	Kuruluş Çeşidi	Sayısı
Çocuk ve Şefkat Yuvaları	45	Çocuk Bahçeleri	71
Gündüz Bakımevleri	25	Banyolar	10
Çocuk Yurtları	9	Sinemalar	13
Süt Damlaları	21	Okuma Odaları	11
Muayenehane	61	Çocuk Kütüphaneleri	5
Dış Muayenehanesi	5	Çocuk Bakıcılık Müzesi	2
Doğumevi	3	Ana Mektebi	2
Pansiyon	9	Yüzme ve Kum Havuzu	4
Aşevi	38	Talebe Sofraları	112
TOPLAM			447

1.5.3. 1961-2000 Yılları Çocuk Koruma Uygulamaları

Cumhuriyetin ilk yıllarında devletin nüfusu artırmaya yönelik politikaları bulunuyordu. Bu durum zamanla çocuk sayısının artmasına neden olmuştur. Çocuk sayısının artmasıyla birlikte ailelerin ekonomik olarak desteklenmemesi zamanla çocuk yoksulluğunu ortaya çıkarmıştır. Daha sonra dünyada yaşanan ekonomik bunalım, ardından gelen II. Dünya Savaşı gibi nedenler Türkiye' yi olumsuz olarak etkilemiştir. Bu durum korunmaya muhtaç çocuklar sorununun her geçen gün biraz daha büyümesine neden olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk 5387 sayılı Korunmaya Muhtaç Çocuklar Kanunu 1949 yılında çıkarılmıştır (Zevkliler, 1957:175). 1950'lerin başı Türkiye için yeni bir dönemin

başlangıcı olduğu yıllardır. Bu dönemde çok partili hayata geçişle birlikte modernleşme ve sanayileşmenin ortaya çıkmasıyla bunlara yönelik çalışmalar olmuştur. Bütün bu yaşananların etkisinde 5387 sayılı ilk Korumaya Muhtaç Çocuklar Kanunu sorunlara yeterli çözüm getirmediği için 1957 yılında 6972 sayılı Korunmaya Muhtaç Çocuklar Kanunu çıkartılmıştır (Zevkliler, 1957:175). Yeni çıkarılan bu kanunla korunmaya muhtaç çocuklara yönelik hizmetler, sosyal hizmetlerin mahalli idari birimleri olan, Korunmaya Muhtaç Çocukları Koruma Birlikleri'nin doğrudan sorumluluğuna verilmiş ve bu hizmetler Milli Eğitim Bakanlığının da katılımı ile yürütülmeye başlanmıştır (Karataş, Acar, Cankurtaran-Öntaş, Baykara-Acar ve Gökçearsan, 2004:18). 6972 sayılı Kanunla, Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu' un yetkileri daraltılmış, sosyal hizmetler konusunda, yetkiler iki kamu kurumu arasında paylaştırılmıştır. Buna göre 0-12 yaş grubunda bulunan korunmaya muhtaç çocuklar için Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı, 13-18 yaş grubunda bulunan korunmaya muhtaç çocuklar için ise Milli Eğitim Bakanlığı hizmet sunacaktır (Acar 2004'ten aktaran Salim, 2010:54). 1961 Anayasasıyla beraber sosyal devlet anlayışı ortaya çıkmıştır. 1961 Anayasası ile kamu kurumları sosyal sorunların çözümünde daha etkili rol üstlenmiştir. 1963 yılında 225 sayılı Kanunla kurulan Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı' na bağlı Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü kurulmuş ve daha önce Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu'nun etkinliğini bünyesine almıştır. İkinci beş yıllık kalkınma planında Korunmaya Muhtaç Çocuklar Kanununa göre ve kesin sayısı bilinmeyen çocuklardan 0-6 yaş arasındakilerin bakım ve yetiştirilmeleri Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına, 7-18 yaş arasındakilerin Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Bu hizmet, mahalli idare ile birlikte kundan 'Korunmaya Muhtaç Çocukları Koruma Birlikleri' tarafından yürütülmektedir." denilmektedir. Sosyal hizmetlerle ilgili konulardaki eksikliklerin ve darboğazların giderek artması sonucunda, sosyal hizmetleri tek elden koordine etmek, yönlendirmek, hizmetleri nitelik ve nicelik açısından etkinleştirmek amacı ile kamu desteğinde organize edilecek hizmetler için planlı dönemin başından beri temel politikayı oluşturan 24.05.1983 tarihli 2828 Sayılı "Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu" kabul edilmiştir (Danışoğlu, 1999:438).

1991 yılında çıkarılan Kanun hükmünde kararname ile Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu Başbakanlığa bağlı olarak hizmetlerini sürdürmeye başlamış ve bu sayede "Korunmaya Muhtaç Çocukları Koruma Birlikleri", "Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü", "Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu" tek çatı altında toplanmıştır. Böylece özellikle çocuk hizmetleri arasında karşılaşılan karmaşık durum

ortadan kalkmış ve hizmetlerin tek elden planlanması ve denetlenmesi yapılabilmektedir (Yıldırım, 2017:93).

1960' lı yıllarda çocukların korunmasıyla ilgili en önemli adım bu alanda hizmet edecek personel ihtiyacının karşılanması için atılmıştır. Bu bağlamda 1959 yılında Sosyal Hizmetler Enstitüsü kurulmuş, 1961 yılında ise Sosyal Hizmetler Akademisi hizmete başlamıştır. 1967 yılında ise Hacettepe Üniversitesi' ne bağlı Sosyal Hizmet Bölümü açılmıştır (Karataş ve Erkan, 2005:119).

Çocuk koruma politikalarına bağlı olarak Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde 1962 yılında İstanbul'da Türkiye'nin ilk "çocuk bürosu" kurulmuş ve 18 yaşından küçük çocukların teslim edildiği bir büro olarak hizmete devam etmiştir (Öntaş, 2008:28). 1980 yılına kadar çocuk bürosu olarak hizmet veren birim bu tarihten itibaren "çocuk şubesi" adı altında faaliyetlerine devam etmiştir (Öntaş, 2008:29). Bununla birlikte 1995 yılında ise Küçükleri Koruma Şube Müdürlüğü 24 ilde faaliyete geçmiştir. 2001 yılında bu birim Çocuk Şube Müdürlüğü adını almıştır.

1.5.4. 2000-2016 Yılları Çocuk Koruma Uygulamaları

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında "Korunmaya muhtaç çocukların bakımı ve yetiştirilmeleri, çocuk suçluluğunun önlenmesi, intibaksız çocuklar ve geri zekalı çocuklar meselesinin çözümü, çocuk emeğinin kötüye kullanılmasının önlenmesi, çocuk refahının sağlanması amaç olarak alınacaktır" denmiştir. Danışoğlu'na (1999) göre sosyal hizmetlere konu olan alanlarda kaynakların işbirliği içinde yürütülmesi için "Sosyal Hizmetler Kurumu" nun kurulması öngörülmüş ve özellikle çocuklara yönelik sosyal hizmetlerin karşılanmasında insan gücünün yetiştirilmesi kabul edilen politikalar olmuştur. İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planında büyük şehirde aile ve komşuluk ilişkilerinin zayıfladığı, değer yargılarının değiştiğine dikkat çekilerek çocuk suçluluğunu engelleyecek politikalar ve uygulamalara yer verilmesi düşünülmüştür. Çocuk refahı konusunda "Korunmaya Muhtaç Çocuklar Kanunu" na göre korunmaya muhtaç çocukların kesin sayılarının bilinmediği belirtilmiş, sırada korunmayı bekleyen çocuklara dikkat çekilerek bu alandaki hizmetlerin yetersizliği belirtilmiştir. Çocuk refahı konusunda "evlat edinme" ve "besleme" sorunları üzerinde durulması gerektiği vurgulanmıştır (Danışoğlu, 1999:433). Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında "1977 yılında 0 - 6 yaş grubunda korunmaya gereksinime

duyan, 1,5 milyon çocuk bulunmasına karşın, götürülen hizmet ancak 21 bakımevinde 3.030 çocuğu kapsayabilmiştir. 7 - 18 yaş grubunda bulunan 2,2 milyon çocuk korunma, bakılma, yerleştirilme gereksinimi duyarken, 1977 yılında 93 yetiştirme yurdunda bakılan çocuk sayısı ancak 15.002'dir."denilmektedir. Aralık 1967-Nisan 1971 tarihleri arasında yapılan bir incelemeye göre, korunmaya muhtaç oldukları için haklarında koruma kararı bulunan çocukların %98'i aileleri, %1,5'i ise akrabaları tarafından kuruma getirilen çocuklardır (Konanç, 1987:3). Bu durum söz konusu dönemde kurum bakımının aslında istismar edildiği gerçeğini göstermektedir. 1960' lı ve 1970' li yıllarda çocuk koruma sistemi içerisinde kurum bakımı modeli en çok tercih edilen yöntem olmuştur. Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planında Türkiye'de bakıma muhtaç çocuklar için koruyucu aile programının ve evlat edinmenin şartları konusunda daha geniş boyutlu çalışmalara ihtiyaç duyulmakta olduğuna değinilmiştir. "Korunmaya muhtaç çocukların sosyal, psikolojik ve kültürel gelişmelerin sağlanması için çocuk yuvalarının ve yetiştirme yurtlarının niteliklerinin yükseltilmesi ve sayıca artırılması hususunda gerekli çalışmalar yapılacaktır. Yetiştirme yurtları, vb. kurumlarda korunan çocuklardan çalışma yaşına gelenlerin, bu kurumlardan ayrılmaları halinde işyerlerine, sakat ve eski hükümlülerde olduğu gibi belli oranda istihdam zorunluluğu getiren yasal düzenlemeler gerçekleştirilecektir." denmiştir. Bakıma muhtaç 438 çocuk için koruyucu aile programı ve evlat edinmenin şartları konusunda gerekli çalışmaların yapılacağı belirtilmiştir (Danışoğlu, 1999:438-439). Bu dönemde korunmaya muhtaç çocuklarla ilgili olarak yapılan en önemli çalışma 03.07.2005 tarihinde 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun çıkarılması olmuştur. Bu Kanuna göre korunmaya muhtaç çocuk; bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru çocuk olarak tanımlanmıştır. Bu Kanunun amacı da korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocukların korunmasına, haklarının ve esenliklerinin güvence altına alınmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemek olarak belirtilmiştir. Bu Kanuna göre suç mağduru çocuğun yanında suça sürüklenen çocukla ilgili de yeni bir tanımlama yapılmış ve ağır ceza mahkemesi tarafından cezalandırılmayan çocukların cezaevine girmesinden ziyade alınan çeşitli tedbirler ile toplum içinde yaşamlarını sürdürmeleri konusunda desteklenmeleri sağlanmıştır (Yıldırım, 2017:94). Çocuk Koruma Kanununun beşinci maddesinde bu çocuklara yönelik koruyucu ve destekleyici tedbirlere yer verilmiştir. Bu tedbirler; danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık ve barınma tedbirleri olarak tanımlanmıştır. Kanunda, danışmanlık tedbiri; çocuğun bakımından sorumlu olan kimselere çocuk yetiştirme konusunda; çocuklara da eğitim ve gelişimleri ile ilgili sorunlarının çözümünde yol

göstermeye yönelik bir tedbirken, eğitim tedbiri; çocuğun bir eğitim kurumuna gündüzlü veya yatılı olarak devamına; iş ve meslek edinmesi amacıyla bir meslek veya sanat edinme kursuna gitmesine veya meslek sahibi bir ustanın yanına yahut kamuya ya da özel sektöre ait işyerlerine yerleştirilmesine yöneliktir. Bakım tedbiri; çocuğun bakımından sorumlu olan kimsenin herhangi bir nedenle görevini yerine getirememesi hâlinde, çocuğun resmî veya özel bakım yurdu ya da koruyucu aile hizmetlerinden yararlandırılması veya bu kurumlara yerleştirilmesine yönelik bir tedbirdir. Sağlık tedbiri ise; çocuğun fiziksel ve ruhsal sağlığının korunması ve tedavisi için gerekli geçici veya sürekli tıbbî bakım ve rehabilitasyonuna, bağımlılık yapan maddeleri kullananların tedavilerinin yapılmasına yönelik bir tedbir olarak karşımıza çıkmaktadır. Son olarak barınma tedbiri; barınma yeri olmayan çocuklu kimselere veya hayatı tehlikede olan hamile kadınlara uygun barınma yeri sağlamaya yöneliktir. Bu dönemde kurum bakımı uygulamaları yerine aile yanında bakımı destekleyecek yardımların artış gösterdiğini görmekteyiz.

Bu dönemde yaşanan diğer bir gelişme ise Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumunun kapatılıp 29 Haziran 2011 tarihinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı kurulmasıdır. 633 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye göre Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının; çocukların her türlü ihmal ve istismardan korunarak sağlıklı gelişimini temin etmek üzere; ulusal politika ve stratejilerin belirlenmesini koordine etmek, çocuklara yönelik sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerini yürütmek, bu alanda ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak, öncelikle çocuğun aile içinde yetiştirilmesi ve desteklenmesi amacıyla aileyi eğitim, danışmanlık ve sosyal yardımlarla güçlendirmek; korunmaya, bakıma ve yardıma muhtaç çocuk, kadın, engelli ve yaşlıların tespiti, bunların korunması, bakımı, yetiştirilmesi ve rehabilitasyonlarını sağlamak üzere gerekli hizmetleri yürütmek, bu hizmetler için gündüzlü ve yatılı sosyal hizmet kuruluşları kurmak ve işletmek, ailenin bütünlüğünü korumak, parçalanmış ailelerin korunmaya, yardıma ve bakıma muhtaç fertleriyle çocuklarına her türlü maddî, manevî ve sosyal destek sağlamak; bu amaçla gerekli planlamaları yapmak, eğitim faaliyetlerinde bulunmak gibi çocukların korunmasına yönelik görevleri yer almaktadır. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının kurulmasıyla sosyal hizmetleri tek bir merkezden yürütülmesi mümkün olmuştur. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesinde günümüzde devam eden çocukları korumaya yönelik çeşitli uygulamalar bulunmaktadır. Aile yanında bakım, evlat edindirme, koruyucu aile, çocuk yuvaları, yetiştirme yurtları,

çocuk evleri sitesi (sevgi evleri), çocuk evleri, çocuk destek merkezleri bu uygulamaların öne çıkanlarındandır.

1.5.4.1. Aile Yanında Bakım

Aile yanında bakım korunmaya muhtaç çocuklar için en olumlu sonuçlar ortaya çıkarabilecek bakım yöntemidir. Korunmaya ihtiyacı olan çocuklar için öncelikli hedef çocuğun kendi ailesi veya akrabasının yanında bakılıp korunmasıdır (Yazıcı, 2014:250). Gerek Sosyal Hizmetler Kanunu gerekse Çocuk Koruma Kanunu aileyi bakım, danışmanlık, sosyal ve ekonomik destek yardımlarıyla güçlendirerek çocuğun ailesinin yanında korunmasına öncelik vermektedir (Akyüz, 2016:457). Korunmaya muhtaç çocukların ailelerinin yanında bakımlarının sağlanması için Aile ve Sosyal politikalar Bakanlığının sosyal ve ekonomik destek adı altında bir uygulaması bulunmaktadır. Buna göre bu yardım yoksulluk içinde olup da temel ihtiyaçlarını karşılayamayan ve yaşamlarını en düşük seviyede dahi sürdürmekte güçlük çeken kişi ve ailelere çocuklarını yanlarında bakımına imkan sağlanması amacıyla kaynakların yeterliliği ölçüsünde yapılan ekonomik destek hizmeti ile ailelere yapılacak psiko-sosyal destek hizmeti olan sosyal hizmet desteğini kapsamaktadır (Sosyal Ekonomik Destek Hizmeti, 2018). Bununla birlikte Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünün internet sayfasında yer alan açıklamasına göre gerçekleştirilen yardımların en önemli fonksiyonu; Kurum'un öncelikli hedef grubu olan korunmaya muhtaç çocuk ve gençlerin korunma altına alınmasına esas oluşturacak nedenin ekonomik yoksunluk olması halinde, bu kişilere ve ailelerine kuruluş bakımı yerine, ekonomik yardım ve diğer destekleyici sosyal hizmet uygulamalarıyla ailenin parçalanmadan bir arada yaşamasına fırsat sağlamak ve kuruluş bakımından ayrılan ve ekonomik desteğe ihtiyaç duyan gençlerin bir süre desteklenerek toplumda muhtaç duruma düşmeden hayatlarını sürdürmeleri amaçlanmaktadır.

Sosyal ve ekonomik desteğin esaslarından birisi ailelerin kendi bünye ve çevre şartlarından doğan ve kontrolleri dışında oluşan maddi ve sosyal yoksunluklarının giderilmesine yönelik, aile ve çocuklarla mesleki çalışmalar yapılmasıdır. Bununla birlikte gençlerin ve ailelerin ihtiyaçlarının karşılanması sürecinde sosyal sorunlarının tespiti ve çözümlenmesinde gerekli rehberlik ve desteğin sağlanarak hayat standartlarının yükseltilmesi de bir diğer esas olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sosyal ve ekonomik destek yönetmeliğine göre bu yardımdan yararlanabilecek çocukların özellikleri şu şekildedir:

Haklarında bakım tedbiri kararı verilerek sosyal hizmet kuruluşlarında bakılan ve desteklendikleri takdirde ailesi veya yakınları yanına verilebilecek çocuklar, ekonomik yoksunluk nedeniyle, desteklenmedikleri takdirde korunmaya muhtaç duruma düşecek olanlardan haklarında bakım tedbiri kararı alınmaksızın sosyal ve ekonomik destek hizmetinden yararlandırılarak ailesi veya yakınları tarafından bakılabilecek çocuklar, bakım tedbir kararlı iken yaş sınırlarını tamamlamaları nedeniyle, sosyal hizmet kuruluşlarından veya koruyucu aile yanından ayrılanlardan iş ve meslek edinme kursuna veya eğitimlerine devam eden veya bir iş ve meslek sahibi olamayıp desteklenmedikleri takdirde muhtaç duruma düşecek olan gençler, olağanüstü bir felaket, tabii afet, hastalık veya kaza geçirerek belirli bir süre kendisinin ve geçindirmekle yükümlü bulunduğu aile fertlerinin temel ihtiyaçlarını karşılayamayacak durumda olanlar ile hayati tehlike arz eden ve ameliyat gerektiren durumlarla karşılaşan veya vefat eden kişilerin çocukları yararlanabilmektedir (Sosyal Ekonomik Destek Hizmeti, 2018).

Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü sosyal ve ekonomik destekleri çocukların eğitim gruplarına göre belirlemiştir. Aynı zamanda farklı yardımlarla da bu destekler devam etmektedir (Bkz. Çizelge 1.2).

Çizelge 1.2. Sosyal ve ekonomik destek hizmetleri hakkında yönetmelik çerçevesinde verilecek destek miktarları

Eğitim Gruplarına Göre	Oranlar %	2018 Ocak-Haziran Ekonomik Destek Tutarı
Okul öncesi çocuk	50	515,61
İlköğretime devam eden çocuk	75	773,42
Orta öğretime devam eden çocuk	80	824,98
Orta öğretim seviyesinde olup okula devam etmeyen çocuk	50	515,61
Yükseköğretime devam eden çocuk	90	928,10
Yetişkinler	40	412,49
Ortalama	73,75	760,53
Diğer Destek ve Yardımlar		
Çeyiz yardımı		1.547,00
1. kat geçici ekonomik destek tutarı		1031,23
2. kat geçici ekonomik destek tutarı		2062,45
3.kat geçici ekonomik destek tutarı		3093,68

Günümüzde çocukların ve ailelerinin ekonomik yönden desteklenmeleri korunmaya muhtaç çocukların durumu için olumlu bir gelişmedir (Akyüz, 2016:459). Bu yardımlar ailenin ekonomik koşullarını iyileştirme ve değiştirme çabalarını desteklemesi, çocuklarının bu süreçte zarar görmeden bakımı ve ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla geçici süre ile yapılmaktadır.

1.5.4.2. Koruyucu Aile

Çocukların sağlıklı gelişebilmeleri için kendilerini koruyacak, sevecek, destekleyecek, güven sağlayacak, sosyal ve maddi gereksinimlerini karşılayabilecek sıcak bir aile ortamına ihtiyaçları vardır (Koruyucu Aile, 2018). Koruyucu aile bakım modeli ailesinden ayrılmak zorunda kalan çocukların, bu süreci kurum bakımı yerine başka bir aile yanında geçirmelerinin daha yararlı olacağı düşüncesi ile günümüzde en çok tercih edilen yöntemlerden biridir (Yolcuoğlu, 2009:51). Geleneksel toplumlarda geniş aile kültürünün egemen olması korunmaya muhtaç çocukların kimsesiz hale gelmesine engel olmuştur (Üstüner, 2005:10). Kurum bakımının sakıncalarının ortaya çıkmasıyla birlikte uluslararası boyutta çocukların aile yanlarında bakımı tüm dünyada kabul görmüştür. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından koruyucu aile tanımı “Çeşitli nedenlerle öz ailesi yanında bakımları bir süre için sağlanamayan çocuklarımızın kendi aile ortamlarında eğitim, bakım ve yetiştirilme sorumluluğunu kısa veya uzun süreli olarak, ücretli veya gönüllü statüde devlet denetiminde paylaşan, hissettikleri toplumsal sorumluluğu gösterebilen uygun aile ya da kişilerdir.” şeklinde yapılmıştır. Aile ve çocuklar üzerine yapılan çalışmalarda ailelerinden ayrılan çocukların, %80 oranında psiko-sosyal sorunlar yaşadığı; kurum bakımına alınanların, koruyucu aile yanında olanlara, göre daha fazla sorun yaşadığı tespit edilmiştir (Erdal, 2014:179). Ülkemizde koruyucu aile kavramı ilk kez 1926 tarihli Medeni Kanun’da yer almış, 1930 yılında kabul edilen Umumi Hıfzısıhha Kanunu’nda da korunmaya muhtaç çocukların koruyucu aileler yanında bakılmasına ilişkin düzenlemeler yapılmıştır. Koruyucu aile hizmetlerinin uygulamasına ise ilk kez 1949 yılında başlanmış ve daha sonra 1952 yılında hizmetin ve uygulamaların kapsamı genişletilmiştir (Özbesler, 2009:87). 1961 yılında UNICEF ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı’nın işbirliğiyle başlatılan ilk koruyucu aile uygulamalarından 1983 yılına kadar toplam 989 çocuk faydalanabilmiştir (Bıyıklı, 1983:12). Günümüzde 14.12.2012 tarihli ve 28497 sayılı yönetmelikle koruyucu aile yöntemi uygulaması son şeklini almıştır.

Koruyucu aile bakım yöntemi aslında korunmaya muhtaç çocuklara mahkemelerce verilen bir koruma tedbiri olarak kurum bakım modelini tamamlayan, alternatif bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır (Yazıcı, 2014:255). Koruyucu aile olmanın şartları Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından belirlenmiştir. Buna göre Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşı olup, Türkiye’de sürekli ikamet eden, en az ilkokul düzeyinde eğitim almış olan, 25-65 yaş aralığında bulunan, düzenli gelire sahip olan kişiler koruyucu aile olabilmektedir.

Koruyucu aile çocuğun, öncelikle fiziksel ve psiko-sosyal gelişiminin sağlıklı olabilmesi için gerekli koşulları sağlamakta ve çocuğun, yeteneklerinin ve becerisinin elverdiği ölçüde öncelikle eğitim ve öğretimi ya da iyi bir meslek sahibi edindirilmesi için gerekli çabayı göstermektedir. Koruyucu aileler çocuğun, varsa öz ailesi ve akrabaları ile uygun görülen şekil ve zamanda görüşmesini sağlamakta, koruyucu aile ve yerleştirilen çocuklara ilişkin olarak mesleki çalışmaları yürüten sosyal çalışma görevlisine gerekli koşulları hazırlamaktadır. Koruyucu aileler Adres ve ikametgâh değişikliklerini bu değişiklik gerçekleşmeden önce ve görev veya tatil amacı ile çocukla birlikte yurt dışına gidilmek istenmesi durumunda, çocuğun veli ya da vasisinin izni gerektiğinden, yasal işlemlerin tamamlanmasına yetecek süre göz önüne alınarak, en kısa sürede durumu İl Müdürlüğüne bildirmek zorundadırlar.

Koruyucu ailelere baktıkları her çocuk için, çocukların bakım, eğitim ve yetiştirilme harcamaları için aylık ücret ödenmektedir. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmet Bakanlığı tarafından düzenlenen bu ödemeler özel zorlukları veya ihtiyaçları bulunan ya da engelli çocuklar için yaş durumu dikkate alınarak yüzde elli artırılarak uygulanmaktadır (Bkz. Çizelge 1.3). Her öğretim yılı başında bir defaya mahsus olmak üzere eğitim masrafları karşılığı olarak bakım ücreti üç kat, çocukların giyim masrafları karşılığı olarak yılda iki kez bakım ücreti iki kat olarak ödenmektedir (Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmet Bakanlığı, 2018).

Çizelge 1.3. Koruyucu aile aylık ödeme miktarları

Yaş Okul Durumu	Oranlar %	Aylık Bakım Ücreti	Gösterge	Aylık Harçlık	Aylık Toplam
0-3 yaş	50	605,62	-	-	605,62
4-5 yaş	75	908,43	-	-	908,43
6-14 yaş					
İlköğretim 1-4. Sınıf	80	969	600	70,76	1039,76
İlköğretim 5-8. Sınıf			900	106,15	1075,15
15-18 yaş (Lise ve dengi)	85	1029,56	1200	141,53	1171,09
19 yaş ve üzeri (Yüksek öğrenim)	90	1090,12	2000	235,88	1326

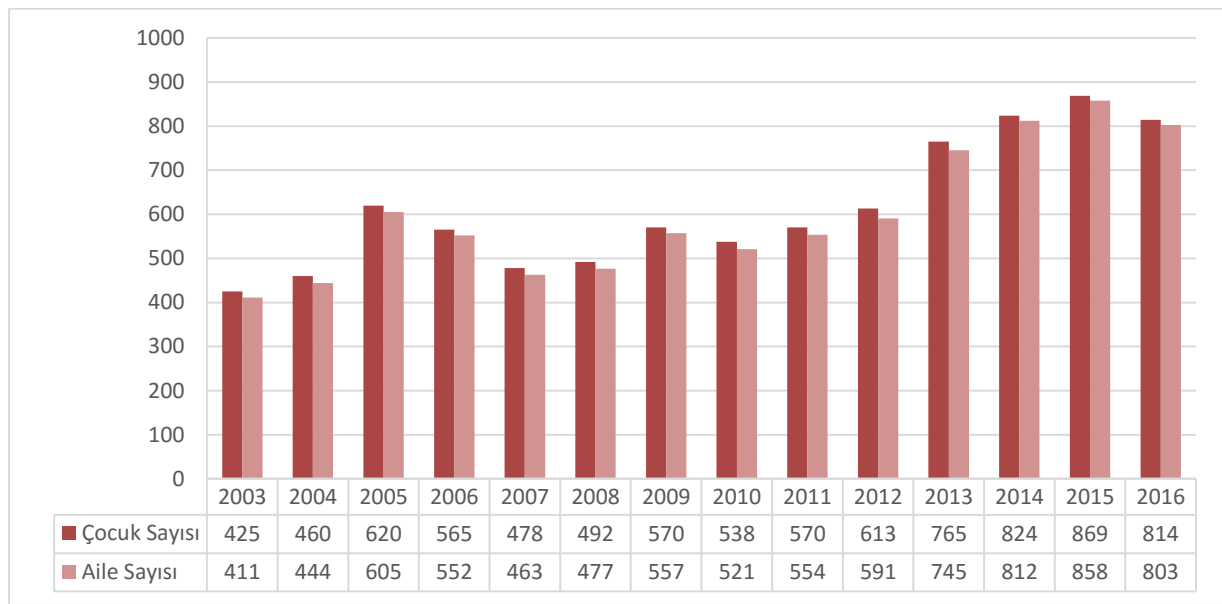
1.5.4.3. Evlat Edindirme

Aile ve Sosyal politikalar Bakanlığı evlat edindirmeyi durumu evlat edindirilmeye uygun bir çocukla, durumu evlat edinmeye uygun kişi/eşler arasında hukuki bağlar sağlanarak çocuk ebeveyn ilişkisinin kurulması olarak tanımlamaktadır. Evlat edindirme geçmişte dinî, siyasi, ekonomik, psikolojik, sosyal ve ahlaki amaçlar içerisinde daha çok evlat

edinen ailenin sürekliliğini sağlama aracı ile kullanılan bir yöntemken, günümüzde aile yuvasından yoksun korunmaya ihtiyacı bulunan çocuklara en uygun aile ve çevresinin sağlanması amacıyla da kullanılmaktadır (Akyüz 1995'ten ve Işık 2005'ten aktaran Yazıcı 2014:250-251). Ülkemizde evlat edinme işlemleri; Türk Medeni Kanununun 305'den 320'ye kadar maddeleri, Çocukların korunması ve Ülkelerarası Evlat Edinme Konusunda İşbirliğine Dair Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun, Küçüklerin Evlat Edinilmesinde Aracılık Faaliyetlerinin Yürütülmesine İlişkin Tüzük, Bu mevzuat ve işleyişe yönelik olarak hazırlanan genelge ve dağıtımli yazılar, kapsamında yürütülmektedir (Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmet Bakanlığı, 2018). Evlat edindirme koruyucu aile yöntemi gibi korunmaya muhtaç çocukların aile yanında bakımının sağlanmasına yönelik bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Evlat edindirme yöntemini koruyucu aile yönteminden ayıran bazı durumlar vardır. Evlat edindirme yöntemi koruyucu aile yöntemi gibi geçici bir bakım yöntemi değil, sürekli devam eden bir bakım yöntemidir (Yazıcı, 2014:251).

Araştırmalar sonucunda evlat edindirme yönteminin çocuğun ileriki hayatındaki risk ve kazanımlar açısından en uygun yöntem olduğu ortaya çıkmıştır (Del Valle at all 2009'dan ve Vinnerljung & Hjern 2011' den aktaran Erdal, 2014:182). Çocukların ailelerinden sürekli olarak ayrılmalarının zorunlu olduğu veya kendilerini koruyacak kimselerinin bulunmadığı hâllerde evlat edindirme en iyi bakım modeli olarak kabul edilmektedir (Yazıcı, 2014:251). Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı da 2016 yılı faaliyet raporunda evlat edindirme hizmetinin kendi ailesi ile yaşama şansı kalmamış olan çocuklar için en uygun bakım yöntemi olduğuna değinmiştir. Aynı raporda bağlı kuruluşlarda bulunan korunmaya muhtaç çocuklardan durumu evlat edinme hizmetinden yararlandırılmaya uygun olanların, çocuğun yüksek yararı odağında incelenen ailelerden durumu uygun olanların yanına evlat edindirilmek üzere yerleştirildiğinden de bahsedilmektedir. Yine bu raporda evlat edindirme hizmetinden yararlanan çocuk ve ailelerin yıllara göre sayısı da yer almaktadır (Şekil 1.1). Buna göre Türk Medeni Kanununun 305 inci maddesi gereği bir yıllık geçici bakım sürecinde yapılan izleme ve değerlendirmeler sonucunda mahkeme kararı ile evlat edinilen küçük evlat edinenin nüfus kütüğüne işlenerek soyadını alır ve öz çocuk gibi eşit haklara sahip olur. Türk Medeni Kanununun 306. Maddesine göre evlat edinecek kişilerin, en az 5 yıllık evli olma veya otuz yaşını doldurmuş olma koşulu belirtilmiştir. Bununla birlikte evlat edinecek kişilerin medeni durumuna bakılmamakta olup, eşler birlikte evlat edinirken evli olmayan çiftler birlikte evlat edinmemektedirler.

Eşlerden biri, en az iki yıldan bu yana evli olmaları veya kendisinin otuz yaşını doldurmuş bulunması koşulu ile diğerinin çocuğunu evlat edinebilmektedir (Başer, 2013:35). Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ülkemizde çocukların yüksek yararı odağında evlat edinme hizmetinde tek resmi aracı kurumdur ve aynı zamanda ülkelerarası evlat edinmelerde ise Lahey Sözleşmesi kapsamında yetkilendirilmiş Merkezi Makam olarak görev yapmaktadır. Lahey sözleşmesine göre küçük ve kendi ülkesinde evlat edindirilmeyen çocuklar ülkelerarası evlat edinme kapsamında değerlendirilmektedir (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2016).

Şekil 1.1. Evlat edindirme hizmetinden yararlanan çocuk ve ailelerin yıllara göre sayısı

1.5.4.4. Yetiştirme Yurtları

2828 Sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanununda Yetiştirme Yurtları; 13–18 yaş arası korunmaya muhtaç çocukları korumak, bakmak ve bir iş veya meslek sahibi edilmeleri ve topluma yararlı kişiler olarak yetiştirmelerini sağlamakla görevli ve yükümlü olan yatılı sosyal hizmet kuruluşları olarak tanımlanmıştır. Kışla tipi ya da koğuş tipi bakım modelleri arasında yer alan yetiştirme yurtları günümüzde halen kullanılan bir bakım modeli olsa da geçmişe nazaran daha az tercih edilmektedir. Yetiştirme yurtlarında kalan çocuklar diğer çocuklardan farklı olarak toplu yaşam sürecine alışmış olarak hayatlarına devam etmektedir. Geçmiş yıllarda ülkemizdeki yetiştirme yurtları çocukların gelişimsel özellikleri, eğitsel ihtiyaçları dikkate alınmadan başka amaçlarla yapılan binalarda hizmet vermiştir (Elmacı, 2010:953). 1957 yılında çıkarılan 6972 sayılı Kanunda

yetiştirme yurtlarının amacı, “Beden, ruh ve ahlak gelişmeleri tehlikede olup: a)Ana ve babasız, b)Ana ve babası belli olmayan, c)Ana ve babası tarafından terkedilen, d) Ana ve babası tarafından ihmal edilip fuhuş, dilencilige, alkollü içkileri veya uyuşturucu maddeleri kullanmaya veya serseriliğe sürüklenmek tehlikesine maruz bulunan, çocukların bakılıp yetiştirilmesini sağlamak.” şeklinde açıklanmıştır (Çağlar, 1973:87). Bu Kanuna göre yetiştirme yurdunda kalan çocukların yaş aralıkları günümüzden farklı olarak 7-18 yaş arası çocukları kapsamaktaydı. O dönemde yetiştirme yurtları Milli eğitim Bakanlığının denetimi altındayken, yetiştirme yurdu personelleri Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı tarafından atanmaktaydı (Zevkliler, 1957:196). Yetiştirme yurtları kışla tipi kurumlar olduğundan çocukların hepsi bir arada yaşamlarını sürdürmektedir. Bu durumda çocukların kendi özelliklerine göre davranmalarına engel olmakta ve farklı yaş grubundaki çocukların birlikte olması olumsuz sonuçları da beraberinde getirebilmektedir. Yetiştirme yurtları kız ve erkek yetiştirme yurtları olarak ikiye ayrılmaktadır. 2011 yılında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı 89 yetiştirme yurdunda 4342 çocuğa hizmet verilmiştir (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2011). 2012 yılında 65 yetiştirme yurdunda 605’i kız, 2350 si erkek toplam 2955 çocuğa hizmet sunulmuştur (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2012). 2013 yılında ise 42 yetiştirme yurdunda, 138’i kız, 1201’i erkek toplam 1339 çocuğa hizmet verilmiş (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2013). 2014 yılında bu rakamlar 20 yetiştirme yurdunda toplamda 651 çocuk olarak ortaya çıkmıştır (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2014). 2015 yılında ise 10 yetiştirme yurdunda yaklaşık 401 çocuk korunma hizmetlerinden yararlandırılmıştır (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2015). Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının 2016 yılı faaliyet raporuna göre bakım altındaki çocukların yalnızca % 8’ i çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtlarında bulunmaktadır. Aynı raporda ülke genelinde kademeli olarak toplu bakım hizmeti veren kuruluşların sonlandırılmaya başlanarak ev tipi kuruluşlara geçilmesinden bahsedilmektedir. Bu raporda 2016 yılı sonu itibariyle 8 yetiştirme yurdunda toplam 396 çocuğa fiilen bakıldığı, ayrıca, çocuk yuvası ve kız yetiştirme yurdu olarak 0-18 yaş çocuklara hizmet veren 4 kuruluşta 254 çocuğa fiilen bakıldığına değinilmektedir. İstatistiklerinde gösterdiği gibi Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının kuruluşundan itibaren yetiştirme yurtlarının sayısı kademeli olarak azaltılmış, bunun yerine korunmaya muhtaç çocukların aile yanında bakım modelleriyle, ev tipi kurum bakımına yönlendirildiği anlaşılmaktadır.

1.5.4.5. Çocuk Yuvaları

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu' nun 3 üncü maddesinde çocuk yuvaları, 0-12 yaş arası korunmaya muhtaç çocuklarla, gerektiğinde 12 yaşını dolduran kız çocuklarının, bedensel, eğitsel, psiko-sosyal gelişimlerini, sağlıklı bir kişilik veya iyi alışkanlıklar kazanmalarını sağlamakla görevli ve yükümlü yatılı sosyal hizmet kuruluşları olarak tanımlanmaktadır. Çocuk yuvaları da tıpkı yetiştirme yurtları gibi koğuş tipi yada kışla tipi denilen kurumlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Öncesinde Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu' na bağlı olan şu an da ise Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesinde yer alan çocuk yuvaları, kendi aralarında 0-6 yaş ve 7-12 yaş olarak gruplandırılabilir. Çocuk yuvalarında 30-40 çocuğun bakımını tek bir bakım elemanı üstlenmektedir (Gökçearslan-Çifci, 2009:63). Çocuk yuvaları çocukların dinlenebilecekleri, ders çalışabilecekleri, çeşitli bölümlerle birlikte çocukların yaşlarına uygun olarak düzenlenmektedir. Ayrıca çocukların yatak odaları 4-6 kişilik olup, tek kişilik yataklar, elbise dolapları gibi eşyalarla bir oda şeklinde oluşturulmaya çalışılmıştır (Başer, 2013). 2011 yılında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı 68 çocuk yuvasında 3724 çocuğa hizmet verilmiştir (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2011). 2012 yılında 45 çocuk yuvasında 2665 çocuğa hizmet sunulmuştur (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2012). 2013 yılında ise 21 çocuk yuvasında 901 çocuğa hizmet verilmiş, (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2013). 2014 yılında bu rakamlar 10 çocuk yuvasında toplamda 490 çocuk olarak ortaya çıkmıştır (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2014). 2015 yılında ise 7 çocuk yuvasında yaklaşık 390 çocuk korunma hizmetlerinden yararlandırılmıştır (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2015). 2016 yılında ise 6 çocuk yuvasında toplam 323 çocuğa hizmet verilmiştir (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2016).

1.5.4.6. Çocuk ve Gençlik Merkezleri

Çocuk ve gençlik merkezleri sokakta yaşayan ve çalıştırılan çocukları ve gençleri bedensel, ruhsal ve duygusal gelişimleri açısından tehlike yaratabilecek risklerden korumak, temel gereksinimlerini gidermelerine yardımcı olmak, gerektiğinde geçici olarak barınmaları için gerekli hizmetleri sunmak veya sunulmasını sağlamak, belirli bir süreç sonunda kendi kendilerine yeterli hale gelmelerini sağlayıcı her türlü sosyal hizmet müdahaleleri ile rehabilite edici mesleki çalışmaları gerçekleştirmek, aile ve topluma yönelik çalışmaları

yapmak amacıyla hizmet vermek amacıyla ortaya çıkmıştır (Çocuk ve Gençlik Merkezleri Yönetmeliği). Çocuk ve gençlik merkezleri özellikle, 1990'lı yıllarda nicelik olarak toplumsal vicdanı ve huzuru rahatsız edecek boyutlara ulaşan “sokak çocukları” sorununun çözüm yollarından birisi olarak algılanarak ortaya çıkmış ve 1997 yılında Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanununa ek maddeyle geliştirilen kamu politikalarından birisi olmuştur (Salim, 2011:99). Günümüzde bu merkezlerin görevini çocuk destek merkezleri üstlenmiştir.

1.5.4.7. Çocuk Destek Merkezleri

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı çocuk destek merkezlerini suça sürüklenmesi, suç mağduru olması veya sokakta sosyal tehlikelerle karşı karşıya kalması sebebiyle haklarında bakım tedbiri veya korunma kararı verilen çocuklardan; psiko-sosyal desteğe ihtiyaç duyduğu tespit edilen çocukların temel gereksinimlerini karşılamak, fiziksel, duygusal, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını belirleyerek gerekli müdahaleleri gerçekleştirmek, aile ve yakın çevrelerine dönmelerini veya diğer sosyal hizmet modellerine hazır hale gelmelerini sağlamak üzere geçici süre ile bakım ve korunmalarının sağlandığı merkezler olarak tanımlanmaktadır. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının 2016 yılı faaliyet raporunda çocuk destek merkezlerinin amacı korunma ve bakım altında bulunan çocukların yaşadıkları travmanın azaltılması, kişilik gelişiminin sağlanması, suç ve madde bağımlılığı ile ilgili davranış değişikliğinin oluşturulması ve kurallı yaşam becerisinin kazandırılması ile en kısa zamanda kendi ailesine döndürülmesi, ailesi yanına döndürülemeyen çocukların ise diğer çocuk bakım kuruluşlarına nakledilmesi olduğu belirtilmiştir. Daha önceleri suça sürüklenen, suç mağduru olan çocuklar için çeşitli koruma ve bakım uygulamaları yürütülmekteydi ve Çocuk ve Gençlik Merkezleri, Koruma Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri ve Bakım ve Sosyal Rehabilitasyon Merkezleri gibi isimler altında hizmet vermekteydi (Yıldırım, 2017:101). Fakat bu kurumların farklı isimlerle hizmet vermesi çocukların korunmaya muhtaçlığı ve mağduriyetlerine işaret ettiğinden; 19.02.2014 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6518 Sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda Çocuk Destek Merkezi olarak yeniden tanımlanmıştır (Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2017). Çocuk destek merkezlerinin bina yapıları iyileştirilmiş, psikososyal destek hizmetinin sağlanabileceği yeni hizmet binaları oluşturulmuştur. Yeni Çocuk

Destek Merkezleri; kampüs içerisinde villa tipi evlerden oluşan yaşam üniteleri, çocukların iş ve uğraşı yapabileceği alanları, açık ve kapalı spor alanları, hobi bahçeleri, hayvan barınakları, eğitim atölyeleri, terapi odaları ve görüşme odaları gibi alanların oluşturulduğu, çocukların takip ve kontrolünü sağlayan binalardan oluşmaktadır. Merkezler en fazla 40 kapasiteli olarak hizmet vermekte olup, çocukların kaldığı villa tipi evler 10 çocuğun kalabileceği şekilde yapılmaktadır. Evler tek kişilik veya üç kişilik odalar şeklinde planlanmıştır (Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2017). Çocuk destek merkezleri altı farklı biçimde korunmaya muhtaç çocuklara hizmet vermektedir. Suça sürüklenen çocuklara yönelik çocuk destek merkezleri, kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiil işlediği iddiası ile hakkında soruşturma ve kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuklardan psikososyal desteğe ihtiyaç duyduğu tespit edilen çocukların temel gereksinimlerini karşılamak, fiziksel, duygusal, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını belirleyerek gerekli müdahaleleri gerçekleştirmek, aile ve yakın çevrelerine dönmelerini veya diğer sosyal hizmet modellerine hazır hale gelmelerini sağlamak üzere hizmet vermektedir (Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2017). Suç mağduru çocuklara yönelik çocuk destek merkezlerinin hizmet verecekleri kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiilin kendisine karşı işlenmesi sonucu mağdur olan ve bakım tedbiri kararı verilen çocuklardan psikososyal desteğe ihtiyaç duyduğu tespit edilen çocukların temel gereksinimlerini karşılamak, fiziksel, duygusal, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını belirleyerek gerekli müdahaleleri gerçekleştirmek, aile ve yakın çevrelerine dönmelerini veya diğer sosyal hizmet modellerine hazır hale gelmelerini sağlamak üzere hizmet vermektedir. Sokakta yaşayan çocuklara yönelik çocuk destek merkezleri ise, ailesi ile ilişkisi az olan, ailesi olmayan, evden atılan, evden kaçan ve günün tamamını sokakta geçirip, gereksinimlerinin tamamını veya önemli bir kısmını sokakta karşılayan, psikososyal desteğe ihtiyaç duyan çocukların temel gereksinimlerini karşılamak, fiziksel, duygusal, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını belirleyerek gerekli müdahaleleri gerçekleştirmek, aile ve yakın çevrelerine dönmelerini veya diğer sosyal hizmet modellerine hazır hale gelmelerini sağlamak üzere hizmet vermektedir. (Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2017). Refakatsiz sığınmacı çocuklara yönelik çocuk destek merkezleri, 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslar arası Koruma Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (m) bendinde tanımlanan refakatsiz çocuklara, aynı Kanunun 66 ncı maddesi gereğince hizmet veren merkezler oluşturulmaktadır. (Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2017). Gebe çocuklar ve çocuk annelere yönelik çocuk destek merkezleri özel suretle korunması gereken gebe çocuklar ile çocuk annelerin bebeği

ile birlikte kalabileceği, gebe çocuklar ve çocuk annelerin temel gereksinimlerini karşılamak, fiziksel, duygusal, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını belirleyerek gerekli müdahaleleri gerçekleştirmek, aile ve yakın çevrelerine dönmelerini veya diğer sosyal hizmet modellerine hazır hale gelmelerini sağlamak üzere hizmet vermektedir. Gebe çocuklar için mahkemeden sağlık tedbiri kararı verilmesi talep edilmektedir. Çocuklar merkeze kabul edildikten sonra gerekli güvenlik ve sağlık önlemleri alınmaktadır. Gebe çocuklar merkezlerde doğumdan sonra bir yıla kadar kalabilmektedir. Çocuk anne ve bebek arasında ilişkinin devamına karar verilmesi durumunda, bu süre ihtiyaç doğrultusunda uzatılabilmektedir. Doğan bebek nüfusa kayıt ettirilerek bebek hakkında da bakım tedbiri kararı alınmaktadır. Merkezlere gebe çocuklar ile üç yaşını doldurmamış bebeği olan çocuk annelerin de kabulü yapılmaktadır (Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2017). Madde bağımlısı çocuklara yönelik çocuk destek merkezleri ise, uçuşu, çözücü ve uyuşturucu madde bağımlısı olan çocuklardan hakkında bakım tedbir kararı verilen çocukların Sağlık Bakanlığınca madde bağımlılığı tıbbi tedavi ve rehabilitasyonunun sağlanması sonrası bu çocukları aile ve sosyal çevreleri ile sosyal uyumlarının sağlanması amacıyla merkezlere kabulleri sağlanmaktadır (Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2017).

1.5.4.8. Çocuk Evleri

Her ilin sosyal, kültürel ve fiziksel yapısı çocuk yetiştirmeye uygun bölgelerinde, tercihen il merkezinde, okullara ve hastanelere yakın apartman dairesi veya müstakil dairelerde 0-18 yaş grubu 5 - 8 çocuğun bir ev ortamı oluşturularak bakıldığı hizmet modelidir (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2016). Burada amaç ailesi yanında bakımı mümkün olmayan korunmaya muhtaç çocukların koğuş tipi bakım modellerinin dezavantajlarından uzak ev ortamında bakımını sağlamaktır. Çocuk evleri korunmaya muhtaç çocukların yaşamlarını sürdürebileceği, temel ihtiyaçlarının karşılanabileceği, koğuş tipi bakım modellerinin getirmiş olduğu olumsuzlukların yaşanmadığı, çocukların kendine güvenli bireyler olmasına zemin hazırlayan, çocukların geleceğe güvenle bakabilmelerini ve gelecek için kendini hazırlayabilmelerini sağlayan, arkadaşlık, komşuluk ve mahalle gibi kavramları yaşayarak öğrenebilecekleri, toplumla birlikte yaşamalarına ortam sağlayacak bir kurum olması amacıyla yeni bir bakım modeli olarak 2005 yılı itibariyle yaygınlaştırılmaya başlanmıştır. Çocuk evleri kuruluşlarda kapasite üstü çocuk bakılması nedeniyle hizmet kalitesinin düşmesinin önlenmesi için farklı hizmet modellerinin devreye sokulması ve

yeni kuruluşların açılmasına yönelik planlamalar yapılması, mevcut kuruluşların koğuş tipi yerine ev tipi kuruluşlara dönüştürülmesi amacıyla yeni bir bakım modeli olarak gündeme gelmiştir (Başer, 2013:51). Çocuk evleri uygulaması çocukların gelişimini yurtlardan daha fazla desteleyen bir uygulama olarak hizmet vermektedir (Yaşar ve Dağdelen, 2013:220). İlk çocuk evi Ankara İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğüne bağlı Çevre Eğitim Sağlık Sosyal Yardımlaşma Vakfı ile işbirliği protokolü ile 2000 yılında Ankara İlinde açılmıştır (Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2017). Çocuk evleri, bir sosyal hizmet kuruluşu olarak her ilin sosyal-kültürel ve fiziksel yapısının çocuk yetiştirmeye uygun bölgelerinde, tercihen il merkezinde ve yaşanabilir bir sosyal çevrede okullara, hastanelere yakın yerlerde bağış olarak alınan, kiralanın veya lojman olarak kullanılan apartman veya müstakil dairelerden oluşan evlerdir (Yazıcı, 2012:508). Gelişmiş ülkelerde de örnekleri görülen çocuk evleri kısa süreli ve geçici hizmet bakım kuruluşları olarak tedavi ve rehabilitasyona yönelik hizmetler vermektedir. Ülkemizde ise bu durum farklılık göstermekte çocuk evleri korunmaya muhtaç çocukların bakımının sağlandığı kurumlar olarak hizmet vermektedir. Gelişmiş ülkelerde çocuk evlerinde kalanlar, suçlu, psikiyatrik tedavi gören ve koruyucu aileye uyum sağlayamamış çocuklar iken ülkemizde bu durum daha farklıdır. Çocuk evlerinde kalanlar yuvada kalıp en az sorun çıkaran çocuklar arasından seçilmektedir (Yıldırım, 2017:104).

Çocuk Evleri Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin Uygulanması Hakkında Genelgede çocuk evi hizmetinde kullanılacak evlerin özellikleri şu şekilde belirtilmiştir:

Çocuk evi hizmetine, kabulü yapılacak çocukların yaş, cinsiyet ve okul durumuna uygun olması, çocuk evi hizmetine uygunluğu tespit edilerek açılışı planlanan evlere ilişkin; gerekçeli rapor, çocuk evi açılış raporu, çocuk evine yerleştirilecek çocuklara ilişkin rapor, yapı kullanım izin belgesi (iskân raporu), kira kontratı, evin CD veya DVD' ye kaydedilen iç ve dış görünüş fotoğrafları, açılış onayı alınmak üzere Genel Müdürlüğe gönderilmesi gerekmektedir (Çocuk Evleri Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin Uygulanması Hakkında Genelge, 2011).

Aynı genelgede çocuk evlerinin açılışı aşamasında; öncelikle kabulü yapılacak çocuklar belirleneceğinden, çocuklar ilde hizmet veren bir kuruluşta kalmakta ise, çocuk evine yerleştirilmelerine ilişkin karar, kuruluşta görevli meslek elemanları ve çocuk evleri koordinasyon merkezinde görevli meslek elemanlarından oluşturulacak komisyonca değerlendirilerek alınacağından bahsedilmektedir. Çocuk evlerine dışarıdan bakıldığında bu yerin çocuk evi olduğunun belli olmaması önemli hususlardan biridir. Korunmaya muhtaç çocukların sosyal yaşamda en fazla karşılaştıkları problemlerin başında

damgalanma gelmektedir (Yazıcı, 2012:509). Bu nedenle bu evlerde korunmaya muhtaç çocukların yaşadığına dair herhangi bir işaretin olması yasaktır. 2011 yılında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı 448 çocuk evinde 2494 çocuğa hizmet verilmiştir (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2011). 2012 yılında 649 çocuk evinde 3581 çocuğa hizmet sunulmuştur (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2012). 2013 yılında ise 906 çocuk evinde, 4953 çocuğa hizmet verilmiştir (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2013). 2014 yılında bu rakamlar 1015 çocuk evinde toplamda 5068 çocuk olarak ortaya çıkmıştır (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2014). 2015 yılında 1057 çocuk evinde yaklaşık 5366 çocuk korunma hizmetlerinden yararlandırılmıştır (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2015). Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının 2016 yılı faaliyet raporuna göre 2016 yılı sonu itibariyle 1092 çocuk evinde toplam 5626 çocuğa fiilen bakıldığına değerlendirilmektedir.

1.5.4.9. Çocuk Evleri Sitesi

0-18 yaş arası en fazla 12 çocuğun üçer kişilik odalarda kaldığı, çocukların yaşlarına uygun gelişim ihtiyaçları dikkate alınarak site içerisinde inşa edilen, müstakil villa tipi evlerden oluşan aile ortamına benzer yapı ve ilişki sisteminde hizmet veren yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır. Çocuk evlerinden farklı olarak bir kompleks içinde villa tipi evlerde korunmaya muhtaç çocuklara hizmet verilmektedir. Buradaki her evde 10-12 çocuğun bakımı sağlanmaktadır. Burada da amaç koğuş tipi bakım modellerinin getirdiği olumsuzluklardan uzak, aile ortamına benzer yapılar içinde korunmaya muhtaç çocuklara hizmet vermektir. Daha önceleri sevgi evi olarak isimlendirilen bu kuruluşlar, ne kadar aile ortamına benzer bir biçimde hizmet veriyor olsa da toplumdan uzak, bağımsız bir alanda olması çocuk evleri sitesinin dezavantajlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüzde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı kurum bakım modelleri arasında en çok çocuk evleri sitelerine yoğunluk verilmekte, bu bağlamda yatırımlar gerçekleştirilmektedir.

Kurum bakım modelleri yeniden yapılandırılırken, buralarda görevlendirilecek personelin niteliği de artırılmaya çalışılmıştır. Bakım elemanlarının kız meslek lisesi çocuk gelişimi bölümü, sağlık meslek lisesi veya lise mezunu olup, çocuk gelişimi konusunda sertifika sahibi olması şartı getirilmiştir (Başer, 2013:41). Çocuk Evleri Sitesinde 0-6 yaş gurubu için tek katlı; 7-18 yaş gurubu için dubleks, tripleks yapılar oluşturularak çocukların yaş durumlarına uygun ihtiyaçlarını karşılayabilecek mekanlar oluşturulmuştur. Çocukların

banyo, ders çalışma, dinlenme, yemek yeme gibi tüm ihtiyaçlarını aynı mekân içerisinde daha az sayıda çocuk ile paylaşımda bulanabileceği evler oluşturulmuştur (Yaman, 2010:31).

2011 yılında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı 36 çocuk evleri sitesinde 3004 çocuğa hizmet verilmiştir (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2011). 2012 yılında 45 çocuk evleri sitesinde 3301 çocuğa hizmet sunulmuştur (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2012). 2013 yılında ise 61 çocuk evleri sitesinde, 3952 çocuğa hizmet verilmiştir (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2013). 2014 yılında bu rakamlar 73 çocuk evleri sitesinde toplamda 4352 çocuk olarak ortaya çıkmıştır (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2014). 2015 yılında 86 çocuk evleri sitesinde yaklaşık 4950 çocuk bu hizmetten yararlandırılmıştır (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2015). Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının 2016 yılı faaliyet raporuna göre 2016 yılı sonu itibariyle 92 çocuk evleri sitesinde (631 villa tipi ev) toplam 5257 çocuğa fiilen bakıldığına değinilmektedir. Aynı raporda fiziksel koşulları iyi olan geçmişte yetiştirme yurdu ve çocuk yuvası olarak hizmet veren binaların iç mekan düzenlemesi yapılarak çocuk evleri sitesine dönüşümünün gerçekleştirildiğinden bahsedilmektedir.

1.6. Türkiye’ de Çocukların Korunmasına Yönelik Yasal Düzenlemeler

“Çocuk koruma sistemi” denilince, bir toplumda çocukların ihmal ve istismardan korunması için, çocuğun tam iyilik halinin devamını hedefleyen hizmetlerin organize edildiği yasal ve örgütsel yapıdan bahsedilmektedir (Yolcuoğlu, 2009:8). Ülkemizde cumhuriyetin kuruluşundan itibaren çocukların korunmasına yönelik birçok yasal düzenleme yapılmış, bununla birlikte uluslar arası düzenlemelerde kabul edilmiştir. Özellikle cumhuriyetin kurulduğu ilk yıllarda savaşın mağdur ettiği çocukların korunmasına yönelik düzenlemeler ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk sosyal hizmet kurumu olarak karşımıza çıkan Himaye-i Etfal Cemiyeti 30 Haziran 1921 yılında alınan bir kararla korunmaya muhtaç çocuklar için kurulmuştur. 21.06.1927 tarih ve 1117 sayılı Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kanunu da çocukları zararlı yayınlardan korumak için çıkarılmıştır.

24 Nisan 1930 tarih ve 1593 sayı ile çıkarılan Umumi Hıfzısıhha Kanununda da çocukların korunmasına yönelik düzenlemeler yapılmıştır. Öyle ki bu Kanunda 12 yaşından küçük

çocukların sınıai işlerde ve madenlerde, 12-16 yaşları arasındaki çocukların gece mesaisi ile günde 8 saatten fazla çalıştırılmaları yasaklanmalarına yönelik maddeler yer almıştır (Dilik, 2014:98). 6 Mayıs 1930 tarih ve 1580 sayılı Belediyeler Kanunda Yersiz, yurtsuz olanlara iş bulmak, bunlardan garip olup çalışmayanları memleketine göndermek, kimsesiz kadın ve çocukları korumak ile ilgili düzenlemeler yer almıştır. 5387 sayılı ve 23.05.1949 tarihli Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkında Kanun çocukların korunmasına yönelik çıkarılmış olan ilk özel kanun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu Kanunun eksikliklerini gidermek için 24.05.1957 tarihli 6972 sayılı “Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkında Kanun” çıkarılmıştır. Bu Kanunla Milli Eğitim Bakanlığı, dönemin Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı ile yerel yönetimler korunmaya muhtaç çocuklar konusunda yetkilendirilmiş ve “koruma kararı” kavramı Türk hukuk sistemine girmiştir (Akyüz, 2016:446). 14.06.1973 tarih ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 8. Maddesinde maddi imkansızlıklardan yoksun olan başarılı öğrencilerin en yüksek eğitim kademelerine kadar öğrenim görmelerini sağlamak amacıyla parasız yatılılık, burs, kredi ve başka yollarla gerekli yardımlar yapıldığından bahsedilmektedir.. 6972 sayılı Kanun yerini günümüzde de kullanılmaya devam eden 24.05.1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanununa bırakmıştır. 2253 sayılı ve 07.11.1979 tarihli Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkındaki Kanun ile, suça itilerek korunmaya muhtaç duruma düşmüş çocuğu kişiliğine uygun bir önlem ve ceza yaklaşımı ile topluma kazandırma amacı güdülmüştür (Akyüz, 2016:445). Çocukların korunmasına yönelik 1982 Anayasasının 41. Maddesinde ‘Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilâtı kurar.’ denilmektedir. Aynı maddenin ek fıkrasında her çocuğun korunmaya ve bakımdan yararlanmaya, açıkça yararına aykırı olmadığı sürece ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurmaya ve sürdürmeye hakkı olduğu açıkça ifade edilmiştir. Aynı maddede devletin, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirler alacağından bahsedilmektedir. Aynı anayasasının 58. Maddesinde ‘Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır.’ Denilmektedir. 1982 Anayasasının 61. Maddesinde de “Devlet, korunmaya muhtaç çocukların topluma kazandırılması için her türlü tedbiri alır” ifadesi de yer almaktadır. 17.06.1982 tarih ve 2684 sayılı İlköğretim Ve Ortaöğretimde Parasız Yatılı Veya Burslu Öğrenci Okutma Ve Bunlara Yapılacak Sosyal Yardımlara İlişkin Kanunun 4. Maddesinde “Milli Eğitim Bakanlığı, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında, kalkınma

planlarında öngörülen hedefler doğrultusunda parasız yatılı ve burslu öğrenci okutur. Parasız yatılı ve burslu okumak için maddi imkanlardan yoksun ve başarılı olmak esastır. Ancak sınavsız olarak parasız yatılı öğrenciliğe kabul edilenler ile 6972 sayılı Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkında Kanuna göre yetiştirme yurtlarından gelen veya aynı Kanun gereğince haklarında tedbir kararı verilmiş olan öğrencilerden, parasız yatılı veya burslu okumak isteyenlerin ailelerinin maddi durumları dikkate alınmaz.”denilmektedir.

Sosyal hizmetlerin tek elde toplanması amacıyla 2828 sayılı SHÇEK’ nun amacı “korunmaya, bakıma veya yardıma ihtiyacı olan aile, çocuk, engelli, yaşlı ve diğer kişilere götürülen sosyal hizmetlere ve bu hizmetleri yürütmek üzere kurulan teşkilatın kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklar ile faaliyet ve gelirlerine ait esas ve usulleri düzenlemektir.” şeklinde belirtilmiştir. Daha öncesinde "Korunmaya Muhtaç Çocukları Koruma Birlikleri", “Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü", “Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu” gibi kurumlar aracılığıyla verilen hizmetler bu kanunla birlikte tek çatı altında toplanmıştır. Böylece özellikle çocuklara yönelik hizmetlerde karşılaşılan ve karmaşaya yol açan bu karışıklık giderilmiş ve hizmetlerin tek elden planlanması ve denetlenmesi olanaklı hale gelmiştir (Yıldırım, 2017:93).

2001 yılında yürürlüğe giren 4722 sayılı Yeni Türk Medeni kanununun 185. Maddesinde “Eşler, aile birliğinin mutluluğunu elbirliğiyle sağlamak ve çocukların bakımına, eğitim ve gözetimine beraberce özen göstermekle yükümlüdürler” denilmektedir. Çocuğun yerleştirilmesini düzenleyen 347. maddeye göre ise, “çocuğun menfaati ve bedensel ve zihinsel gelişmesi tehlikede bulunur ve çocuk manen terk edilmiş halde kalırsa hâkim, çocuğu bir aile yanına veya bir kuruma yerleştirebilir”. denilmektedir. 03.07.2005 tarih ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun amacı aynı Kanunda “korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocukların korunmasına, haklarının ve esenliklerinin güvence altına alınmasına ilişkin usûl ve esasları düzenlemek” şeklinde ifade edilmiştir. Bu Kanun ile şu ilkeler gözetilmektedir:

Çocuğun yaşama, gelişme, korunma ve katılım haklarının güvence altına alınması, çocuğun yarar ve esenliğinin gözetilmesi, çocuk ve ailesinin herhangi bir nedenle ayrımcılığa tâbi tutulmaması, çocuk ve ailesi bilgilendirilmek suretiyle karar sürecine katılımlarının sağlanması, çocuğun, ailesinin, ilgililerin, kamu kurumlarının ve sivil toplum kuruluşlarının işbirliği içinde çalışmaları, insan haklarına dayalı, adil, etkili ve süratli bir usûl izlenmesi, soruşturma ve kovuşturma sürecinde çocuğun durumuna uygun özel ihtimam gösterilmesi, kararların alınmasında ve uygulanmasında, çocuğun yaşına ve gelişimine uygun eğitimi ve

öğrenimini, kişiliğini ve toplumsal sorumluluğunu geliştirmesinin desteklenmesi, çocuklar hakkında özgürlüğü kısıtlayıcı tedbirler ile hapis cezasına en son çare olarak başvurulması, tedbir kararı verilirken kurumda bakım ve kurumda tutmanın son çare olarak görülmesi, kararların verilmesinde ve uygulanmasında toplumsal sorumluluğun paylaşılmasının sağlanması, çocukların bakılıp gözetildiği, tedbir kararlarının uygulandığı kurumlarda yetişkinlerden ayrı tutulmaları, çocuklar hakkında yürütülen işlemlerde, yargılama ve kararların yerine getirilmesinde kimliğinin başkaları tarafından belirlenememesine yönelik önlemler alınması (5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu, 2005).

Ayrıca bu Kanunda korunmaya muhtaç çocuklar için koruyucu ve destekleyici tedbirlerden de bahsedilmiştir. 03.07.2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 77. Maddesinde “Belediye; sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, engellilere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında beldede dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular.” denilmektedir. 22.05.2003 tarih ve 4857 sayılı İş Kanununun 71. Maddesinde On beş yaşını doldurmamış çocukların çalıştırılmasının yasak olduğu, ancak, on dört yaşını doldurmuş ve ilköğretimi tamamlamış olan çocuklar, bedensel, zihinsel ve ahlaki gelişmelerine ve eğitime devam edenlerin okullarına devamına engel olmayacak hafif işlerde çalıştırılabileceğinden bahsedilmektedir. Ayrıca bu Kanunun 73. Maddesinde “Sanayie ait işlerde on sekiz yaşını doldurmamış çocuk ve genç işçilerin gece çalıştırılması yasaktır.” ifadesi yer alırken, 85. Maddesinde “On altı yaşını doldurmamış genç işçiler ve çocuklar ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılmaz” denilmektedir. 26.09.2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 31. maddesinde “Fiili işlediği sırada on iki yaşını doldurmamış olan çocukların ceza sorumluluğu yoktur. Bu kişiler hakkında, ceza kovuşturması yapılamaz; ancak, çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilir.” denilmektedir. Aynı Kanunun 56. Maddesinde de “Çocuklara özgü güvenlik tedbirlerinin neler olduğu ve ne suretle uygulanacakları ilgili kanunda gösterilir.” şeklinde ifade edilmektedir. Bu Kanunda çocukların cinsel istismarına yönelik cezalardan da bahsedilmektedir. Buna göre “Çocuğu cinsel yönden istismar eden kişi, sekiz yıldan on beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Cinsel istismarın sarkıntılık düzeyinde kalması hâlinde üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası verilir. Sarkıntılık düzeyinde kalmış suçun failinin çocuk olması hâlinde soruşturma ve kovuşturma yapılması mağdurun, velisinin veya vasisinin şikâyetine bağlıdır” denilmektedir. Bu Kanunda çocukların her türlü istismarına karşı verilecek cezalar yer almaktadır. 31.05.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 60. Maddesinin yedinci fıkrasında 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu hükümlerine göre korunma, bakım ve rehabilitasyon hizmetlerinden ücretsiz faydalanan kişiler ile ana ve babası

olmayan Türk vatandaşlarından 18 yaşını doldurmamış çocukların genel sağlık sigortasından faydalanacağından bahsedilmektedir. 04.05.2007 tarih ve 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi Ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanununun 8. Maddesinde İnternet ortamında yapılan ve içeriği çocukların cinsel istismarını oluşturduğu hususunda yeterli şüphe sebebi bulunan yayımlarla ilgili olarak erişimin engellenmesine karar verileceğinden bahsedilmektedir. 07.05.2009 tarih ve 5898 sayılı Uçucu Maddelerin Zararlarından İnsan Sağlığının Korunmasına Dair Kanununda özellikle çocukların bu maddelere erişimini ve kullanımını önleyerek, onları bu maddelerin zararlı etkilerinden korumak amacıyla bahsedilmiştir. Bu Kanunun 2. Maddesinde “Bu Kanun kapsamına giren ürünler, hangi amaçla olursa olsun, çocuklara satılamaz, verilemez. Çocuklar tarafından kullanılabilme ihtimalinin varlığı halinde, bu ürünler yetişkinlere de satılamaz, verilemez.” ifadesi yer almaktadır.

03.06.2011 tarih ve 633 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı kurulmuş ve bununla birlikte sosyal politikalar farklı bir boyut kazanmıştır. Daha önce Başbakanlığa bağlı olarak hizmet veren Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu yerini Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bırakmıştır. Bu bağlamda yasal düzenlemeler de Bakanlık tarafından yapılmaya başlanmıştır. 15.02.2011 tarih ve 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş Ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanunun 8. Maddesinin ikinci fıkrasında “Radyo ve televizyon yayın hizmetlerinde, çocuk ve gençlerin fiziksel, zihinsel veya ahlakî gelişimine zarar verebilecek türde içerik taşıyan programlar bunların izleyebileceği zaman dilimlerinde ve koruyucu sembol kullanılmadan yayımlanamaz” ifadesi yer almaktadır. Üçüncü fıkrasında “İsteğe bağlı yayın hizmeti sağlayıcıları, çocuk ve gençlerin fiziksel, zihinsel veya ahlakî gelişimini olumsuz etkileyebilecek nitelikteki yayın hizmetlerinin, bunların bu tür hizmetleri normal şartlar altında duymayacakları ve görmeyecekleri şekilde sunulmasını sağlamakla yükümlüdür.”denilmektedir. Aynı kanunun 9. Maddesinde şu ifade yer almaktadır:

Çocukların fiziksel, zihinsel veya ahlakî gelişimine zarar vermemek, deneyimsizliklerini veya saflıklarını istismar ederek, çocukları bir ürün veya hizmeti satın almaya veya kiralamaya doğrudan yönlendirmemek; çocukları reklamı yapılmakta olan ürün veya hizmetleri satın almak için ebeveynlerini veya başkalarını ikna etmeye doğrudan teşvik etmemek; çocukların ebeveynlerine, öğretmenlerine veya diğer kişilere duyduğu güveni istismar etmemek veya sebepsiz olarak çocukları tehlikeli durumlarda göstermemek zorundadır (6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Kanunu, 2011).

Çocukların korunmasına yönelik ortaya çıkan bir diğer yasal düzenlemede 08.03.2012 tarih ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunudur. Bu Kanunun amacı “şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir”

Çocukların korunmasına yönelik uluslar arası alanda da çeşitli kararlar alınarak ülkelerce uygulamaya koyulmuştur. Çocuklar ile ilgili ilk olarak 1921 yılında Birinci Dünya Savaşının bitmesiyle Belçika hükümetinin öncülüğünde bir kongre toplanmış ve bu kongrenin sonucunda “Uluslar arası Çocukları Koruma Birliği” kurulmuştur (Akyüz, 2016:38). 1924 yılında Cenevre’ de “Uluslar arası Çocuklara Yardım Birliği” kurulmuş ve bu Birliğin hazırladığı belge Milletler Cemiyeti tarafından “Cenevre Çocuk hakları Bildirgesi” olarak kabul edilmiştir. Bu bildirge ülkemiz tarafından 1931 yılında, Atatürk döneminde imzalanarak kabul edilmiştir. Bu bildirgede alınan kararlar şu şekildedir:

1. Çocuk bedensel ve ruhsal bakımdan doğal biçimde gelişmesine olanak sağlayacak koşullar içinde bulundurulmalıdır.
2. Acıkan çocuk beslenmeli, hasta çocuk tedavi edilmeli, fikren geri kalmış çocuk eğitilmeli, yoldan çıkmış çocuk yola getirilmeli, terk edilen çocuklar korunmalıdır.
3. Herhangi bir felaket anında öncelikle çocuğa yardım yapılmalıdır.
4. Çocuk hayatını kazanabilecek hale getirilmelidir ve her türlü istismara karşı korunmalıdır.
5. Çocuk yeteneklerini kardeşlerinin hizmetine adayacak bir ruh ve düşünce içinde yetiştirilmelidir.”

Çocukların korunmasına yönelik uluslar arası bir diğer düzenlemede 20 Kasım 1959 tarihli Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesidir. Bildirgede yer alan ilkeler şu şekildedir:

1. Tüm dünya çocukları bu bildirgedeki haklardan din, dil, ırk, renk, cinsiyet, milliyet, mülkiyet, siyasi, sosyal sınıf ayırımı yapılmaksızın yararlanmalıdır.
2. Çocuklar özel olarak korunmalı, yasa ve gerekli kurumların yardımı ile fiziksel, zihinsel, ahlaki, ruhsal ve toplumsal olarak sağlıklı normal koşullar altında özgür ve onurunun zedelenmeyecek şekilde yetişmesi sağlanmalıdır. Bu amaçla çıkarılacak yasalarda çocuğun en yüksek çıkarları gözetilmelidir.
3. Her çocuğun doğduğu anda bir adı ve bir devletin vatandaşı olma hakkı vardır.
4. Çocuklar sosyal güvenlikten yararlanmalı, sağlıklı bir biçimde büyümesi için kendisine ve annesine doğum öncesi ve sonrası özel bakım ve korunma sağlanmalıdır. Çocuklara yeterli beslenme, barınma, dinlenme, oyun olanakları ile gerekli tıbbi bakım sağlanmalıdır.
5. Fiziksel, zihinsel ya da sosyal bakımdan özürülü çocuğa gerekli tedavi, eğitim ve bakım sağlanmalıdır.
6. Çocuğun kişiliğini geliştirmesi için anlayış ve sevgiye gereksinimi vardır. Anne ve babasının bakımı ve sorumluluğu altında her durumda bir sevgi ve güvenlik ortamında yetişmelidir. Küçük yaşlarda çocuğu annesinden ayırmamak için bütün olanaklar kullanılmalıdır. Ailesi ve yeterli maddi desteği olmayan çocuklara özel bakım sağlamak toplumun ve kurumların görevidir. Çocuk sayısı fazla olan ailelere devlet yardımı yapılmalıdır.

7. Genel kültür ve yeteneklerini, bireysel karar verme gücü, ahlaki ve toplumsal sorumluluğu geliştirecek ve topluma yararlı bir üye olmasını sağlayacak eğitim hakkı verilmelidir. Bu eğitimde sorumluluk önce ailenin olmalıdır. Eğitimin ilk aşamaları parasız ve zorunlu olmalıdır.
8. Çocuk her koşulda koruma ve kurtarma olanaklarından ilk yararlananlar arasında olmalıdır.
9. Çocuklar her türlü istismar, ihmal, ve sömürüye karşı korunmalı ve hiçbir şekilde ticaret konusu olmamalıdır. Çocuk uygun bir asgari yaştan önce çalıştırılmayacak, sağlığını ve eğitimini tehlikeye sokacak fiziksel, zihinsel ve ahlaki gelişmesini engelleyecek bir işe girmeye zorlanmayacak ve izin verilmeyecektir.
10. Çocuk ırk, din ya da başka bir ayrımcılığı teşvik eden uygulamalardan korunacaktır. Anlayış, hoşgörü, insanlar arası dostluk, barış ve evrensel kardeşlik ortamında enerji ve yeteneklerini diğer insanların hizmetine sunulması gerektiği bilinciyle yetiştirilmelidir.

Bildirgeler devletler tarafından kabul edilen fakat bağlayıcılığı olmayan genel ilkelerdir. Bu nedenle Polonya yetkilerinin girişimi ile kapsamlı bir sözleşme yapılarak, çocuk haklarının uluslar arası hukukta güvence altına alınması fikri destek bulmuş, bu nedenle Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından oluşturulan komisyonun hazırladığı “Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi”20 Kasım 1989 tarihinde oy birliği ile kabul edilmiştir. Türkiye bu sözleşmeyi 09.12.1994 tarihinde onaylamış ve Sözleşme 27.01.1995 tarihinde ülkemizde bir kanun olarak yürürlüğe girmiştir (Akyüz, 2016:41). Uluslar arası alanda çocukların korunmasına yönelik çalışmalar yapan kurumlardan biri de Uluslar arası Çalışma Örgütüdür (ILO). Özellikle çocuk yaşta çalışan işçilere yönelik çeşitli düzenlemeler yapan örgütün amacı öncelikle çocukların çalışma hayatından uzaklaştırılmaları sağlanıncaya kadar, hem sektörlere göre çalışma yaşına sınırlar getirmek, hem de çocukların çalışma koşullarının iyileştirilmesine yönelik düzenlemeler yapmak olmuştur (Avşar ve Öğütoğulları, 2012:15).

1.7. Çocuk Koruma Sistemine Temel Oluşturan Yasal Mevzuat ve Diğer Hükümler

Ülkemizde çocuk koruma sisteminin dayandığı iki temel kanun vardır. Bunlardan ilki 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu, diğeri ise 2395 sayılı Çocuk Koruma Kanunudur. Bu Kanunların yanı sıra 03.06.2011 tarihinde çıkarılan 633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile de çocuk koruma sistemi başka bir boyut kazanmıştır.

2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanununun amacı korunmaya, bakıma veya yardıma ihtiyacı olan aile, çocuk, engelli, yaşlı ve diğer kişilere götürülen sosyal hizmetlere ve bu hizmetleri yürütmek üzere kurulan teşkilatın kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklar ile faaliyet ve gelirlerine ait esas ve usulleri düzenlemek olarak ifade edilirken, bu Kanun sosyal hizmetlerle ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek

kişileri ve özel hukuk tüzel kişilerini, sosyal hizmet kurum ve kuruluşlarında çalışan personeli, sosyal hizmetlerden faydalananları ve faydalanacak durumda olanları kapsamaktadır. Aynı Kanunda çocuk koruma sistemi ile ilgili bazı kavramların tanımları da yapılmıştır. Buna göre sosyal hizmetler, kişi ve ailelerin kendi bünye ve çevre şartlarından doğan veya kontrolleri dışında oluşan maddi, manevi ve sosyal yoksunluklarının giderilmesine ve ihtiyaçlarının karşılanmasına, sosyal sorunlarının önlenmesi ve çözümlenmesine yardımcı olunmasını ve hayat standartlarının iyileştirilmesi ve yükseltilmesini amaçlayan sistemli ve programlı hizmetler bütünüdür. Korunmaya ihtiyacı olan çocuk ise beden, ruh ve ahlak gelişimleri veya şahsi güvenlikleri tehlikede olup; Ana veya babasız, ana ve babasız, ana veya babası veya her ikisi de belli olmayan, ana ve babası veya her ikisi tarafından terkedilen, ana veya babası tarafından ihmal edilip; fuhuş, dilencilik, alkollü içkileri veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere ve kötü alışkanlıklara karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen çocuğu ifade etmektedir. 2828 sayılı kanunda çocuk yuvalarının, yetiştirme yurtlarının, kreş ve gündüz bakımevlerinin, çocuk destek merkezlerinin, çocuk evlerinin ve çocuk evleri sitesinin, çocuk evleri koordinasyon merkezlerinin tanımına da yer verilmiştir. Yine bu Kanunda Çocuk yuvaları ile yetiştirme yurtlarının korunmaya ihtiyacı olan çocukların yaş, cinsiyet, sosyal ve psikolojik özellikleri ile engel dereceleri dikkate alınarak, kaynaştırma anlayışına göre gruplandırılması ve özellikle çocuk yuvalarının, huzurevleri ile aynı mahallerde tesis edilerek dede-torun, nine-torun ilişkilerinin sağlanması esas alınır ve korunmaya ihtiyacı olan çocukların Türk örf, adet, inanç ve milli ahlakına sahip, kendisine güvenen, insan sevgi ve saygısıyla dolu, Atatürkçü düşünce ve Atatürk ilke ve inkılaplarına uygun olarak yetiştirilmeleri, bir iş veya meslek sahibi yapılmaları, koruma kararı kalktıktan sonra da toplum içinde izlenmeleri ve imkanlar ölçüsünde desteklenmeleri esastır. 2828 sayılı SHÇEK Kanunu 90 lı yıllarda çocukların aile içerisinde korunmasına yönelik çalışmalara öncelik verse de bununla ilgili örgütlenmeye ancak 2000 li yılların ortalarında gidilebilmiştir (Yıldırım, 2017:93). Bu Kanunda korunmaya muhtaç çocukların tespit edilmesi, incelenmesi ve koruma kararının alınmasına ilişkin de maddeler yer almaktadır. Buna göre Korunmaya ihtiyacı olan çocukların reşit oluncaya kadar bu Kanun hükümlerine göre Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının bünyesinde bulunan sosyal hizmet kuruluşlarında bakılıp yetiştirilmeleri ve bir meslek sahibi edilmeleri hususundaki gerekli tedbir kararı 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununa göre yetkili ve görevli mahkemece alınır. Bu karar için gerekli belgeler ilgili kurumca düzenlenir ve ilgili mahkemeye gönderilir. Haklarında

derhal korunma tedbiri alınmasında zorunluluk görülen çocuklar mahkeme kararı alınıncaya kadar, bu Kanuna göre kurulmuş kuruluşlarda veya aile yanında mahalli mülki amirin onayı alınmak suretiyle bakım altına alınır. Korunma kararı genellikle çocuk reşit olana kadar devam eder. Ayrıca reşit olduktan sonra da korunma kararının devam ettiği bazı durumlar bulunmaktadır. Bu durumlar 2828 sayılı SHÇEK da 18 yaşını tamamlamış olan korunmaya ihtiyacı olan çocuklar, ortaöğrenime devam edenlerin 20 yaşına kadar, yükseköğrenime devam edenlerin 25 yaşına kadar korunma kararları uzatılabilir. Öğrenimine devam etmeyen 18 yaşını doldurmuş çocukların bir iş veya meslek sahibi edilerek kendi kendilerine yeterli olabilmelerinin sağlanması amacıyla 20 yaşına kadar korunma kararları şeklinde ifade edilmiştir. Bununla birlikte korunma kararı kalkmış; ancak tek başına yaşamını sürdüremeyecek durumda bulunan kız çocukları, Kurumca himaye edilebilmekte ve bu çocukların emek karşılığı iâşe, ibate ve harçlıkları Kurumca karşılanmak kaydıyla Kurum hizmetlerinde çalışmaları da sağlanabilmektedir. Aynı şekilde bedensel, zihinsel ve ruhsal engellilikleri nedeniyle sürekli bakıma ihtiyacı olan ve çalışmaktan aciz olan Çocukların korunma kararının da uzatılabileceği bu Kanunda belirtilmiştir. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanununda okul çağındaki korunmaya ihtiyacı olan çocukların eğitim ve öğretimleri Milli Eğitim Bakanlığı ile diğer kamu kurumlarına ait okullarda gerçekleştirileceği ve Herhangi bir nedenle okula devam etme imkanı bulamayan çocuklar, kamu ve özel işyerlerinde ücret mukabilinde çalıştırılarak bir meslek sahibi yapılacağından bahsedilmektedir. Ayrıca bu Kanuna göre özel eğitim gerektiren korunmaya ihtiyacı olan çocukların eğitim ve öğretimleri Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ve özel eğitim-öğretim kurumlarında sürdürülür ve korunmaya ihtiyacı olan engelli çocukların eğitimleri Milli Eğitim Bakanlığı ile birlikte planlanır. Yine bu Kanunda yer alan bir diğer madde de korunma kararı bulunan kız çocuklarına yapılacak evlilik yardımı ile ilgilidir. Bu maddede “Kuruma ait sosyal hizmet kuruluşlarında koruma kararı devam eden kız çocuklarından evlenenlere çeyiz ihtiyaçlarını karşılamak ve bir defaya mahsus olmak üzere en yüksek Devlet memuru aylığının bir buçuk katı tutarında evlenme yardımı yapılır. Bu yardım hiçbir vergi ve kesintiye tabi tutulmaksızın ödenir.”İfadesi yer almaktadır. Ayrıca 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu kanunu ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu uyarınca haklarında korunma veya bakım tedbir kararı alınmış olup fasılalı olarak geçen yararlanma süreleri dâhil iki yıldan az olmamak üzere, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının sosyal hizmet modellerinden yararlanan çocuklardan reşit olduğu tarih itibarıyla bu hizmetlerden yararlanmaya devam edenlerin işe yerleştirilmeleri bazı usul ve esaslar çerçevesinde

yapılmaktadır. Buna göre serbest kadro ve pozisyonları toplamının binde biri, bu madde kapsamında istihdam edilecekler için ayrılır ve her yıl belirtilen oranda kişi istihdam edilir. Bu hükümden yararlanmak isteyenler, 18 yaşını doldurdukları ve korunma veya bakım tedbir kararının sona erdiği tarihten itibaren iki yıl içinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına başvururlar. İşe yerleştirmede öncelik, sırasıyla lisans, ön lisans ve ortaöğretim mezunlarına verilir. Bu maddede belirtilen istihdam hakkından yararlanacak kişilerin yerleştirilmesinde, Devlet memurluğuna alınacaklar için yapılacak merkezî sınav sonuçlarının kullanılması esastır. İhtiyaç duyulması hâlinde bu madde kapsamına giren hak sahiplerinin yerleştirilmesinde esas alınmak üzere ayrı bir merkezî sınav yaptırılabilir. Ancak öğrenim durumu itibarıyla yapılacak merkezî sınava giremeyeceklerin yerleştirilmelerinde kura usulü uygulanır.

633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname de Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu bu KHK'nın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren kapatılmıştır. Bu KHK ile korunmaya muhtaç çocuklar ile ilgili her türlü konu Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün bünyesinde yürütülmektedir. Söz konusu KHK da Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün görevleri şu şekilde sıralanmıştır:

- a) Bakanlığın çocuklara yönelik koruyucu, önleyici, eğitici, geliştirici, rehberlik ve rehabilite edici sosyal hizmet faaliyetlerini yürütmek ve koordine etmek.
- b) Çocuklara yönelik sosyal hizmetler konusunda politika ve stratejiler belirlenmesine ilişkin çalışmaları koordine etmek, belirlenen politika ve stratejileri uygulamak, uygulanmasını izlemek ve değerlendirmek.
- c) Kamu kurum ve kuruluşları, gönüllü kuruluşlar ile gerçek ve tüzel kişilerce çocuklara yönelik yürütülen sosyal hizmetlere ilişkin ilke, usûl ve standartları belirlemek ve bunlara uyulmasını sağlamak.
- d) Çocukların her türlü ihmal ve istismardan korunması ve sağlıklı gelişimi için gerekli önleyici ve telafi edici mekanizmaları oluşturmak ve uygulamaya koymak.
- e) Geçici ya da sürekli olarak aile ortamından mahrum kalan veya yüksek yararı ailesinin yanında bulunmamayı gerektiren çocuklara, özel bakım ve koruma hizmeti sunmak.
- f) Özel surette korunması gereken çocuklara yönelik hizmetleri, habersiz denetimleri de kapsayacak şekilde yerinde denetlemek, tespit edilen aksaklıklara ve yetersizliklere karşı gerekli önlemleri ivedilikle almak.
- g) Özel surette korunması gereken çocuklara en nitelikli hizmetin verilebilmesini teminen, fiziki altyapı, nitelikli personel yetiştirilmesi ve istihdamı gibi hususlarda her türlü önlemi almak.
- h) Özel surette korunması gereken çocukların ilgili mevzuat uyarınca işe yerleştirilmesi işlemlerinde koordinasyonu sağlamak.
- i) Özel surette korunması gereken çocuklara yönelik hizmetler konusunda kamu kurum ve kuruluşlarıyla gönüllü kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak, bu alandaki gönüllü girişimleri teşvik edici mekanizmaları geliştirmek ve uygulamak.
- j) Özel surette korunması gereken çocuklar sorununda toplumsal duyarlılığı ve dayanışmayı güçlendirici faaliyet, proje ve kampanyalar düzenlemek.
- k) Evlat edindirme ve koruyucu aile hizmetlerini koordine etmek.

- l) 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununda belirlenen tedbirleri yürütmek ve koordinasyonunu sağlamak.
- m) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

1.8. Sevgi/Çocuk Evlerinde Görevli Çalışanlar

Çocuk evlerinde çalışan görevliler ile ilgili düzenlemeler 5 Ekim 2008 yılında çıkan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Çocuk Evleri Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin ile yapılmıştır. Bu Yönetmeliğe göre çocuk evleri için çocuk evleri koordinasyon merkezi oluşturulmuştur. Aynı yönetmeliğe göre çocuk evlerinde çocuk evi sorumlusu (grup sorumlusu), sosyal çalışmacı, psikolog, çocuk gelişimci, öğretmen, çocuk eğiticisi, hemşire/sağlık memuru ve bakıcı anne/bakım elemanı görev almaktadır.

1.8.1. Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Çocuk Evleri Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğe göre çocuk evleri koordinasyon merkezi; il müdürlüğü bünyesinde çocuk evlerine ilişkin hizmetler ile mali harcamaları takip ederek genel işleyişi denetlemek ve çocuk evleri arasındaki koordinasyonu sağlamak amacıyla oluşturulur. Koordinasyon merkezinde görevlendirilecek personel; sosyal çalışmacı, psikolog, çocuk gelişimci, öğretmen ve sosyolog arasından ihtiyaca göre il müdürlüğünce belirlenir ve koordinasyon merkezi, çocuk evlerinde verilen hizmetin uygulanmasından ve işlemlerinden sorumludur. Çocuk evlerinde kalacak çocuklar koruyucu aile ve evlat edindirme hizmetinden yararlanamayacak çocuklar arasından seçilir. Ayrıca çocuklar arasında yaş, cinsiyet ve kardeş olma durumları da değerlendirilir. Bununla birlikte aynı evde kalması uygun bulunan en küçük ve en büyük çocuk arasındaki yaş farkının en fazla üç yaş olması gereklidir. Fakat seçilecek çocukların kardeş olması durumunda ise yaş farkı aranmamaktadır. Bütün bu kriterler göz önünde bulundurularak Çocuk Koordinasyon Merkezi tarafından çocuk evlerinde kalacak çocuklar belirlenir. Çocuk Koordinasyon Merkezi çocuk evlerine kabul edilen çocukların uyumunu sağlamakla ilgili çalışmalar yapmakla görevli birimdir. Aynı zamanda bu evlerde bakılan çocukların ana, baba veya yakınlarıyla ne kadar süre ile izinli verileceğinin belirlenmesi ve bu görüşmelerin yapılacağı mekanın belirlenmesi bu merkez tarafından yapılmaktadır. Çocuk Koordinasyon Merkezi en az yılda bir kez çocukların korunmasını gerektiren koşulların devam edip etmediğini belirlemek, aile ve çocuk arasında sağlıklı ve sürekli ilişki kurulmasını

sağlamak amacıyla değerlendirme yapmakla görevlidir. Aynı zamanda çocuk evlerinde kalan çocuk ile ilgili bir değişiklik varsa tespit edilen değişiklikleri belgelendirerek, gerektiğinde korunma kararının kaldırılması yolunda işlemleri başlatmakta merkezin görevleri arasındadır. Ziyaretçisi gelmeyen çocukların varsa ailesi ve akrabalarıyla iletişim kurarak çocukların bu kişilerle sürekli ilişki içinde olmasını sağlamakta Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezinin görevlerindedir.

Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezinin diğer bir görevi ise evlerde bakılan çocukların hukuki sorunlarının çözülmesine yardımcı olarak gerekli durumlarda konuyla ilgili hukuki destek almaktır. Çocuk evlerinden ayrılacak çocukların yeni yaşantılarına hazırlamak ve toplum içinde takip edilmeleri noktasında gerekli çalışmaları yapmakta merkezin görevlerindedir. Bununla birlikte Çocuk Koordinasyon Merkezi çocuklar ile ilgili yapılan bütün çalışmaları ve kayıtları gizlilik ilkesine uygun olarak hazırlamakta ve arşivlemektedir. Aynı zamanda çocuklar hakkında düzenlenen raporları, mesleki raporlar kayıt defterine işlemek, çocuk evlerinde bakılan çocukların muayene ve tedavilerine ilişkin işlemleri yürütmekte Çocuk Koordinasyon Merkezinin görevleri arasındadır.

Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezleri çocuk evlerinde verilecek hizmetin özelliklerine göre burada görevlendirilecek personelin niteliğini belirlemektedir. Bu personelin günlük çalışma programları ve saatleri de merkezler tarafından düzenlenmektedir. Çocuk evlerinde verilen hizmetin verimliliğini artırmak ve personelin çocukların özelliğine uygun davranış geliştirmelerini sağlamak amacıyla bu evlerde görevle personel için Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi tarafından çeşitli seminerler ve eğitimler düzenlenmektedir. Aynı zamanda Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi il sınırları içerisindeki çocuk evlerinde kalan çocuklar ve görevli personel arasında iletişimin sağlanması amacıyla çeşitli aktiviteler düzenlemekle yükümlüdür. Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezinin görevleri arasında çocuk evlerinde verilen hizmetlere toplumsal sorumluluk çerçevesinde halkın gönüllü katkı ve katılımını sağlayıcı etkinlikleri organize etmek, konuya ilişkin programlar geliştirerek, yürütülmesini sağlamak, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kişi ve kuruluşlar arasında işbirliğinin sağlanmasında rehberlik yapmak, gibi konularda girmektedir. Çocuk evlerinin amacına uygun inceleme ve araştırmalar yapmakta bu merkezin görevlerinden biridir. Çocuk evleri koordinasyon merkezi görevlilerince ayda en az bir defa ziyaret edilir. Bu ziyaretler, koordinasyon merkezinde karar alınmasını gerektiren tespitler olabileceğinden, en az iki kişi ile gerçekleştirilir.

1.8.2. Çocuk Evi Sorumlusu/Grup Sorumlusu

Çocuk evi sorumlusu; sosyal çalışmacı, psikolog, çocuk gelişimci, öğretmen, sosyolog gerektiğinde koordinasyon merkezinde görevli personel veya üniversitelerin sağlık, sosyal, eğitim bilimleri bölümleri mezunlarından ve bu konuda eğitim programına tabi tutulmuş kişiler arasından il müdürlüğünce seçilir. Çocuk evi sorumlusu evdeki verilecek hizmetten sorumlu olan kişidir. Ev içindeki ödemeler ve harcamalar çocuk evi sorumlusunun görevleri arasındadır. Çocuk evine kabul edilen çocukların eve uyum sağlaması için çocuk koordinasyon merkezi ile çocuk evi sorumlusu koordineli olarak çalışmaktadır. Bununla birlikte çocukların aileleri ile ilgili görüş izinlerini yine koordinasyon merkezi ile birlikte düzenlemekte çocuk evi sorumlusunun görevleri arasında yer almaktadır. Ziyaretçisi gelmeyen çocukları koordinasyon merkezine bildirip, bu çocuklar ile ilgili uygun kararlar almaya katkı sağlamak çocuk evi sorumlusunun görevlerindedir. Çocuk evi sorumlusu aynı zamanda çocukların okul ve eğitim ile ilgili kayıtlarını düzenlemek ve okul ile çocuk evi arasındaki iş birliğini sağlamakla da yükümlüdür. Koordinasyon merkezi tarafından alınan kararlar çocukların psikolojik, sosyal ve bedensel gelişimlerinin sağlanması amacıyla sosyal, kültürel ve sportif etkinliklerin uygulanması yönünde de çocuk evi sorumlusu görevlendirilmiştir. Çocuklar ile ilgili yapılan bütün mesleki çalışmaların kaydı çocuk evi sorumlusu tarafından tutulmaktadır. Çocuk evinden ayrılacak çocuğun yeni yaşantısına hazırlanması için diğer meslek çalışanlarıyla birlikte hareket edip destek vermekte çocuk evi sorumlusunun görevleri arasındadır. Çocuk evi sorumlusu her bir çocuğun yaş, özür, eğitim, ilgi ve isteklerini göz önde bulundurarak onlar için günlük yaşam planları hazırlar ve uygulamasını yapar. Aynı zamanda çocukların yararlı bir birey olarak topluma kazandırılması amacıyla psikolojik ve sosyal gelişimlerini izlemekte çocuk evi sorumlusunun görevleri arasındadır. Çocuk evi sorumlusu çocuk evlerinde kalan çocukların temizlik, düzen, giyim, yeme, oyun ve buna benzer konularda olumlu alışkanlıklar kazanmalarını sağlamakla yükümlüdür. Bununla birlikte çocuklara ev içerisinde çeşitli sorumluluklar vererek hizmete katılımlarını sağlamakta yine çocuk evi sorumlusunun görevlerinden biridir. Sorumlusu olduğu ev ile ilgili sorunları koordinasyon merkezine çocuk evi sorumlusu iletir. Aynı şekilde çocuklarında karşılaştığı sorunlar yine çocuk evi sorumlusu aracılığıyla koordinasyon merkezine iletilmektedir. Çocuk evi sorumlusu idarecisi olduğu çocuk evi için çocuklara gelişimlerine uygun olan eğitim araçları temin eder ve yine bu çocukların her türlü giyim-kuşam, kırtasiye gibi gereksinimlerini karşılaması amacıyla gerekli girişimleri yapar.

Çocuk evi sorumlusu çocuk evinde görevli personelin günlük çalışma programlarını, çalışma saatlerini, nöbet çizelgelerini düzenlemek, onaylamak üzere koordinasyon merkezinin görüşüne sunmaktadır. Yine personele yönelik hizmet içi eğitim programlarının düzenlenmesine katkıda bulunmak ve uygulanmasını sağlamakta çocuk evi sorumlusunun görevleri arasındadır. Acil bir vaka olduğunda hastane ile iletişim kurmakta çocuk evi sorumlusunun görevlerinden biridir.

1.8.3. Sosyal Çalışmacı

Sosyal çalışmacı çocuk evine yerleştirilecek çocuk ile ilgili ilk gözlem raporunu hazırlar ve çocuğun uyum sürecine yardımcı olur. Sosyal çalışmacılar sadece çocuk ile ilgili değil, çocuğun ailesi ve yakınları ile ilgili de mesleki çalışmalar yapar ve bu çalışmaları raporlandırır. Sosyal çalışmacılar çocukların kendilerine ve topluma yararlı kişiler olarak yetişmelerinin sağlanması amacıyla psikolojik ve sosyal gelişimlerini izlemek, sosyal hizmet yöntemlerini kullanarak sorunlarının çözümüne yardımcı olmakla görevlidirler.

1.8.4. Psikolog

Psikolog çocuk evlerine yerleştirilen çocukların zekâsını, psikolojik durumunu, ilgi alanlarını, yeteneğini ve hangi mesleğe yöneliminin olduğunu çeşitli test, yöntem ve tekniklerle belirler. Psikolog çocukların yetiştirilmesi, meslek sahibi olması ve sağlıklı bir kişilik kazanması için mesleği ile ilgili uygulamaları yerine getirmekle görevlidir. Çocuk evlerinde kalan özel gereksinimli çocuklarla mesleki çalışmalar yapmak ve bu çalışmalara ilişkin raporlar hazırlamakta psikologun görevleri arasındadır. Psikolog aynı zamanda ihtiyaç halinde çocuğun sorunlarının çözümlenmesi amacıyla hastane, psikiyatri klinikleri ve benzeri kuruluşlarla ilişkiye geçerek vaka takibi yapar. Çocuk evlerinde bulunan çocuklar aile yoksunluğu yaşadıkları için psikologlar çocukların psikolojik ve sosyal özelliklerini göz önünde tutarak aile yoksunluğunun olumsuz etkilerini azaltıcı yönde çalışmalarda bulunurlar.

1.8.5. Çocuk Gelişimci

Çocuk gelişimciler çocuk evinde kalan çocuklara yönelik çocuk gelişimine ilişkin testleri uygular, testlerin sonucuna uygun çalışmalar yapar ve sonuçları raporlaştırır. Bununla

birlikte çocuk gelişimci çocukların fiziksel, zihinsel, duygusal, sosyal gelişimleri ile ilgili, yaş özelliklerini de göz önünde bulundurarak eğitim programları hazırlar. Çocuk gelişimciler çocuk evlerinde kalan çocukların gelişimlerini ve eğitimlerini izlemekle görevlidirler. Aynı zamanda özel gereksinime ihtiyaç duyan çocuklar için diğer meslek elemanları ile işbirliği yaparak hazırlanacak özel eğitim programlarını uygulamakta çocuk gelişimcinin görevlerinden biridir. Çocuklara iyi alışkanlıklar kazandırarak, toplum içinde yaşama kurallarının öğretilmesinde çocuk gelişimciler sorumludurlar. İlgili sağlık personeli ve çocuk gelişimci çocukların gelişimlerini izler ve gelişimlerini destekleyici çalışmalar yaparak bunları raporlandırır.

1.8.6. Öğretmen

Çocuk evlerinde görevli öğretmenler çocukları yetenek ve isteklerine göre sosyal, sportif ve kültürel etkinliklere yönlendirirler. Çocukların yetenek ve isteklerine göre onların okul seçiminde yardımcı olmakta öğretmenlerin görevleri arasında yer almaktadır. Öğretmenler çocukların okula devamını sağlamak ve izlemek ile görevlidirler. Aynı zamanda çocuklara programlı çalışma alışkanlığını kazandırmak ve çocukların okul ile ilgili sorunlarını çözmek gibi görevleri de bulunmaktadır. Öğretmenler evlerde kalan çocukların okul başarılarını takip eder ve başarıları artırıcı çalışmalar yapar. Her çocuk için eğitim öğretimine yönelik yapılan ve yapılması planlanan müdahalelerin bulunduğu eğitsel raporları hazırlamakta öğretmenlerin görevlerindedir.

1.8.7. Çocuk Eğiticisi

Çocuk eğiticileri çocuk evinin günlük işleyişinin planlanmasında ve uygulanmasında görev alırlar. Çocuklar için öğretmenler tarafından hazırlanan eğitim programlarını günlük program dahilinde uygulamak çocuk eğiticilerinin görevleri arasında yer alır. Çocuk eğiticisi çocuk evinin bakım, temizlik ve düzeninde gerekli sağlık koşullarının sağlanmasında yardımcı olmakla yükümlüdürler. Bununla birlikte çocuk evinde bulunan çocukların temizlik, giyinme, soyunma, uyku, beslenme gibi öz bakım ihtiyaçlarını karşılamalarına ilişkin davranış kazanmalarını sağlamakta çocuk eğiticisinin sorumluluklarından biridir. Çocuk eğiticisi çocuk evindeki çocukların beslenme ihtiyaçlarının giderilmesinde sağlık koşullarına uygun ortamı düzenler ve bu ortamın devamlılığını sağlar. Aynı zamanda çocukların büyüme ve gelişimlerini takip eder.

1.8.8. Hemşire/Sağlık Memuru

Çocuk evlerinde görevli hemşire yada sağlık memuru çocukların muayene, tedavi, koruyucu sağlık hizmetlerinde en yakın sağlık kuruluşu ile işbirliği içerisinde çalışmakla görevlidir. Bununla birlikte çocukların aşılarını zamanında yapmak yada ilgili kurumlara yaptırmakta çocuk evinde görevli hemşire yada sağlık memurunun sorumluluğundadır. Hemşire yada sağlık memuru çocukların gelişimlerine yönelik dönemsel sağlık kontrollerini yaparlar ve bunları raporlandırırlar. Bulaşıcı bir hastalıktan şüphelendiği zaman gerekli önlemleri alır ve en yakın sağlık kuruluşuyla işbirliği içerisinde hareket ederler. Hemşire yada sağlık memuru aynı zamanda sağlık kuruluşlarına sevk edilen çocuklara refakat eder ve taburcu edildiklerinde eve getirerek durumunu izler. En önemlisi acil bir durum olduğunda ilkyardım yapar ve gerekli önlemleri alır.

1.8.9. Bakım Elemanı/Bakıcı Anne

Bakıcı anneler/bakım elemanları, kız meslek liselerinin çocuk gelişimi ve eğitimi bölümleri ile fakülte, yüksekokul veya sağlık meslek liselerinin hemşirelik bölümü mezunları veya lise mezunu olup, çocuk bakımı konusunda sertifika sahibi olanlar arasından seçilir. Buna göre 4 yıllık fakülte mezunlarından pedagojik formasyon almış veya çocuk bakımı konusunda sertifika sahibi olanlar çocuk evlerinde bakım elemanı/bakıcı anne olarak görev yapabilirler. 2011/2 sayılı Çocuk Evleri Genelgesinin 1. Bölümünün 2. maddesinin c fıkrasında bakım elemanlarının eğitimlerinden bahsedilmektedir Buna göre “Bakım elemanlarına/bakıcı annelere göreve başlamasıyla birlikte, oryantasyon eğitimi, temizlik, sağlık, beslenme, çocuk eğitimi ve ilkyardım konularında TKY sistem dokümanları ve diğer kaynaklardan yararlanarak eğitim verilir, altı ayda bir hizmet içi eğitime tabi tutulur. “0–6 yaş Benim Ailem Eğitimi” ile “7–19 yaş Aile Eğitimi” programları ve ilgili diğer eğitim programlarından yararlanılması, Genel Müdürlüğümüzce hazırlanan 0-6 Yaş Eğitim ve Rehberlik Programları ile 7-12 yaş Eğitim ve Rehberlik Programları'nın uygulanması sağlanır. Süreç içinde çocuk evi sorumlularınca görevi başında rehberlik devam eder” denilmektedir. Bakım elemanları çocuk evinin tertip ve düzenini sağlamak, çocuklara sağlıklı aile ortamının hazırlanmasında yardımcı olmak, çocukların sağlık, temizlik, yemek yeme, giyinme, soyunma, uyku ve alt temizliği ile yakından ilgilenmek gibi görevleri bulunmaktadır. Aynı zamanda sorumlu oldukları çocukların öz bakımlarını yapmak ya da yardımcı olmakta bakım elemanlarının

görevlerinden biridir. Bakım elemanları diğer adıyla bakıcı anneler çocukların beslenmeleri ile ilgilenir ve yemek yemekte zorluk çeken çocuklara yardımcı olur. Bununla birlikte çocuklara günlük yaşamlarında rehberlik eder. Öyle ki bakım elemanı/bakıcı anneler çocuklarla aile birliği anlayışı içinde ortak hareket ederek, çocuklara örnek olması amacıyla çocuklarla birlikte yemek yer. Bakıcı anne/bakım elemanı çocukların gelişimi ve çocuk evinin işleyişine ilişkin her türlü işte çocuk evi sorumlusuna karşı sorumludur. 2011/2 sayılı çocuk evleri genelgesinin 1. Bölümünün 2. maddesinin g fıkrasında “Her yılın Aralık ayının ilk haftasında bakım elemanlarının yıllık performansları değerlendirilir. Bu amaçla Koordinasyon Merkezi sorumlusu başkanlığında; koordinasyon merkezi görevlileri ve çocuk evi sorumluları arasından en az beş kişilik komisyon kurulur. Komisyonda, değerlendirilen çocuk evinin sorumlusu mutlaka yer alır. “denilmektedir.

2011/2 Sayılı Çocuk Evleri Genelgesinin 1. Bölümünün 3. Maddesinin b fıkrasında şu ifade yer almaktadır:

Çocuk evinde bakım elemanı/bakıcı anneler tarafından çocuk evi günlüğü doldurulur. Çocuklara ilişkin takip gerektiren önemli hususlar ve çocuk evinin günlük işleyişine ilişkin bilgiler, anlaşılır, açık ifadelerle bu günlüğe işlenerek her vardiya değişiminde bir sonraki görevliye teslim edilir. Günlük, çocuk evi sorumlusu, koordinasyon merkezi görevlileri, teftiş ve denetim yetkisine sahip kişilerin talebi halinde gösterilmek üzere çocukların ulaşamayacağı bir şekilde muhafaza edilir (Çocuk Evleri Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin Uygulanması Hakkında Genelge, 2011).

1.9. Çocuk Evlerinde Çalışan Bakım Elemanlarının Görevleri

Bakım elemanlarının görevleri 5 Ekim 2008 yılında yayımlanan 27015 sayılı Sosyal Hizmetler Ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Çocuk Evleri Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelikte belirtilmiştir. Bu yönetmeliğin 12. Maddesinin ikinci fıkrasının (a), (b), (c), (ç) ve (d) bentlerine göre bakım elemanlarının Çocuk evinin tertip ve düzenini sağlamak, çocuklara sağlıklı aile ortamının hazırlanmasında yardımcı olmak, çocukların sağlık, temizlik, yemek yeme, giyinme, soyunma, uyku ve alt temizliği ile yakından ilgilenmek, çocukların öz bakımlarını yapmak ya da yardımcı olmak, çocukların beslenmeleri ile ilgilenmek ve yemek yemekte zorluk çeken çocuklara yardımcı olmak, çocuklara günlük yaşamda rehberlik etmek, bakıcı anne/bakım elemanı çocukların gelişimi ve çocuk evinin işleyişine ilişkin her türlü işte çocuk evi sorumlusuna karşı sorumlu olmak gibi görevleri bulunmaktadır.

Bu yönetmelikle birlikte 14 Şubat 2011 yılında yayımlanan Çocuk Evleri Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin Uygulanması Hakkında Genelgede “bakım elemanı/bakıcı anneler çocuklarla aile birliği anlayışı içinde ortak hareket ederek, çocuklara örnek olması amacıyla çocuklarla birlikte yemek yer.”İfadesi yer almaktadır. Bu genelgede “Çocuk evinde bakım elemanı/bakıcı anneler tarafından çocuk evi günlüğü doldurulur. Çocuklara ilişkin takip gerektiren önemli hususlar ve çocuk evinin günlük işleyişine ilişkin bilgiler, anlaşılır, açık ifadelerle bu günlüğe işlenerek her vardiya değişiminde bir sonraki görevliye teslim edilir. Günlük, çocuk evi sorumlusu, koordinasyon merkezi görevlileri, teftiş ve denetim yetkisine sahip kişilerin talebi halinde gösterilmek üzere çocukların ulaşamayacağı bir şekilde muhafaza edilir.”Denilmektedir. Aynı genelgede bakım elemanının evden izinsiz ayrılan veya eve vaktinde gelmeyen bir çocuk olduğunda bunu hemen çocuk evi sorumlusuna bildirmekle yükümlü olduğu da belirtilmektedir. Ayrıca bu genelgede bakım elemanlarının altı ayda bir düzenli portör muayenesinden geçirildiğinden ve her yılın Aralık ayının ilk haftasında bakım elemanlarının yıllık performanslarının değerlendirildiğinden bahsedilir. Bu değerlendirme Koordinasyon Merkezi sorumlusu başkanlığında; koordinasyon merkezi görevlileri ve çocuk evi sorumluları arasından en az beş kişilik komisyon ile yapılır. Bu Komisyonunda, değerlendirilen çocuk evinin sorumlusu mutlaka yer alır.

Bu araştırma kapsamında yapılan görüşmelerde bakım elemanlarına gün içinde çocuklar ve ev ile ilgili görevleri sorulmuştur. Bakım elemanlarının hepsi çocukların öz bakımlarının yapılmasının öncelikli görevleri arasında olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte kurumda her eve yemek saatlerinde yemek dağıtıldığından, bu yemeklerle çocuklara sofraya hazırlamanın da kendi görevleri arasında olduğundan bahsetmişlerdir. Çocukların ara öğünlerini bakım elemanları evlerin mutfağında bizzat kendilerinin hazırladığını da ifade etmişlerdir. Evdeki çocukların sorunsuz bir şekilde okula hazırlanması da bakım elemanlarının öncelikli görevleri arasında yer almaktadır. Okula hazırlıkta okul çantasını hazırlama, öğretmenden gelen notları takip etme, çocukların ödevlerini takip etme gibi hususlar bulunmaktadır. Bakım elemanları aynı zamanda çocukların okul etkinliklerine de katıldıklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte çocukların hastane kontrollerinde de kendilerinin zaman zaman görevlendirildiklerinden, çocukların hafta sonu etkinliklerinde de nöbet durumuna göre katıldıklarından söz etmişlerdir. Bazı zamanlar çocukların dışarı çıkarılması da bakım elemanlarının görevleri arasındadır. Evde çocuklarla birlikte etkinlik yaptıklarından, oyun oynadıklarından, çocukların gün içinde programlarına göre kurum

içinde etüte gönderdiklerinden bahsetmişlerdir. Çocukların davranışlarını gözleme, karşılaştıkları sorunlara çözüm bulma gibi hususlarında bakım elemanlarının görevleri arasında olduğu yapılan görüşmelerde belirtilmiştir.

2. BÖLÜM

BULGULAR

Araştırma kapsamında görüşülen bakım elemanları çalıştıkları süre boyunca farklı evlerde değişik yaş grubu çocuklarla çalıştıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca bir evde toplam 4 bakım elemanı olarak görev aldıklarını ve her evin bir grup sorumlusunun olduğuna değinmişlerdir. Bununla birlikte bazı bakım elemanları görev aldıkları evlerde çocuk eğitimcilerinin de olduğundan söz etmişlerdir. Bakım elemanları gece ve gündüz dönüşümlü olarak evlerde bulduklarını, çalışma saatlerinin çeşitli aralıklarla değiştiğinden bahsetmişlerdir. Bakım elemanlarının ifadelerine göre 24 saat nöbet tutan bir bakım elemanı bulunmaktadır. Bununla birlikte bakım elemanları gündüz 08.00-17.00 saatleri arasında, belirli dönemlerde 12.00-21.00 saatleri arasında görev aldıklarından söz etmişlerdir. Görüşme yapılan bakım elemanlarının çoğunluğu hem erkek hem de kız çocuklarıyla çalıştıklarından bahsetmişlerdir. Bu bağlamda bakım elemanlarının dönemsel olarak evlerinin değiştirildiğini söyleyebiliriz.

Bu bölümde bakım elemanlarıyla yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır. Bu görüşmeler sonucunda bakım elemanlarının sosyo-demografik özellikleri (yaş, medeni durum, eğitim durumu, meslek vb.), korunmaya muhtaç çocuklar ile ilgili iş deneyimleri, korunmaya muhtaç çocuklar ile ilgili karşılaştıkları sorunlar, çalıştıkları kurumda karşılaştıkları sorunlar ile ilgili bulgular elde edilmiştir.

2.1. Çalışma Grubunun Demografik Özellikleri

Araştırma kapsamında 20-29 yaş aralığında 5, 30-39 yaş aralığında 10, 40-49 yaş aralığında 5 olmak üzere toplam 20 bakım elemanı ile mülakat yapılmıştır (Çizelge 3.1). Bu bakım elemanlarının 19'u evli ve çocuk sahibiyken içlerinden yalnız 1'i bekar ve çocuk sahibi değildir. Görüşme yapılan bakım elemanlarının 15'i lise mezunu olup, bu kişilerin 9'u meslek liselerinin çocuk gelişimi bölümünden mezun olmuştur (Çizelge 3.2). Ayrıca 2'si aynı zamanda sosyal hizmet önlisans programında eğitim hayatına devam etmektedir. Bakım elemanlarından 2'si önlisans mezunudur. Bu bakım elemanlarından 1'i çocuk gelişimi önlisans programını bitirmişken, diğeri öğretmen lisesinden mezun olduktan sonra ilahiyat önlisans programını tamamlamıştır. Bakım elemanlarının 3'ü lisans mezunudur.

Bu bakım elemanlarından 1'i çocuk gelişimi lisans programından mezun olmuştur. Diğer bakım elemanı çocuk gelişimi önlisans programı ile birlikte halkla ilişkiler lisans programını tamamlamıştır. Sonuncu bakım elemanı ise lisede çocuk gelişimi bölümü mezunu olup, işletme lisans programını tamamlamıştır. Görüşme yapılan bakım elemanlarının 9'u daha önce çocuklar ile ilgili çeşitli alanlarda çalıştığını belirtirken, 7'si farklı alanlarda çalıştığını dile getirmiştir. 4 bakım elemanı ise bakım elemanı olmadan önce çalışma hayatının olmadığını belirtmiştir (Çizelge 3.2).

Çizelge 2.1. Araştırma kapsamında incelenen çocuk evleri sitesinde görev alan bakım elemanlarının yaşları, çalıştığı yıl sayıları ve medeni durumları

Bakım Elemanları	Yaş	Bakım Elemanı Olarak Çalışılan Süre	Medeni Durum	Bakım Elemanları	Yaş	Bakım Elemanı Olarak Çalışılan Süre	Medeni Durum
1. bakım elemanı	37	2,5 yıl	Evli	11. bakım elemanı	29	5 yıl	Evli
2. bakım elemanı	37	5 yıl	Evli	12. bakım elemanı	41	10 yıl	Evli
3. bakım elemanı	26	5 yıl	Evli	13. bakım elemanı	28	7 yıl	Evli
4. bakım elemanı	45	6 yıl	Evli	14. bakım elemanı	43	9 yıl	Evli
5. bakım elemanı	30	8 yıl	Evli	15. bakım elemanı	37	9 ay	Evli
6. bakım elemanı	45	3 yıl	Evli	16. bakım elemanı	27	9 yıl	Evli
7. bakım elemanı	29	7 yıl	Evli	17. bakım elemanı	30	5 yıl	Evli
8. bakım elemanı	35	6 yıl	Evli	18. bakım elemanı	30	10 yıl	Evli
9. bakım elemanı	34	9 yıl	Evli	19. bakım elemanı	35	5 yıl	Evli
10. bakım elemanı	43	5 yıl	Evli	20. bakım elemanı	30	8 yıl	Bekar

Çizelge 2.2. Araştırma kapsamında incelenen çocuk evleri sitesinde görev alan bakım elemanlarının öğrenim durumları

Bakım Elemanları	Lise		Önlisans		Lisans	
	Çocuk Gelişimi	Diğer	Çocuk Gelişimi	Diğer	Çocuk Gelişimi	Diğer
1. bakım elemanı	x			x *		
2. bakım elemanı	x		x			
3. bakım elemanı	x					
4. bakım elemanı	x			x *		
5. bakım elemanı	x					
6. bakım elemanı		x				
7. bakım elemanı	x					
8. bakım elemanı	x					
9. bakım elemanı	x					
10. bakım elemanı		x		x		
11. bakım elemanı		x				
12. bakım elemanı		x				
13. bakım elemanı	x					x
14. bakım elemanı		x				
15. bakım elemanı		x				
16. bakım elemanı		x				
17. bakım elemanı	x					
18. bakım elemanı	x					
19. bakım elemanı					x	
20. bakım elemanı			x			x

* Öğrenimleri devam etmektedir

2.2. Sevgi/Çocuk Evlerinde Çalışan Bakım Elemanlarının Karşılaştığı Sorunlar

Bu tez çalışmasında 6-12 yaş arası çocuklarla çalışan bakım elemanlarının sorunları 20 bakım elemanına yöneltilen 19 soru ile incelenmiştir. Bakım elemanları bu soruları yüz yüze görüşme şeklinde cevaplandırmışlardır. Yapılan görüşmeler neticesinde çocuklar ile ilgili sorunlar, fiziksel ortam ile ilgili sorunlar, kurum ile ilgili sorunlar ve diğer çalışanlar ile ilgili sorunlar olmak üzere dört tema ortaya çıkmıştır.

2.2.1. Çocuklar ile İlgili Karşılaşılan Sorunlar

Bakım elemanlarının karşılaştığı sorunlar arasında ilk başlık çocuklar ile ilgili olan sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapılan görüşmelerde çocuklar ile ilgili olarak ortaya çıkan ilk sorun BE1, BE2, BE4, BE5, BE6, BE8, BE10, BE11, BE12, BE13, BE14, BE16, BE17, BE18 ve BE20 tarafından ifade edilen “çocuk sayısının fazla olması”dır.

BE1 bu sorun ile ilgili olarak şunları söylemiştir:

“Çocuk sayısının fazla olduğu durumlarda çocukların kişisel bakımı ile ilgili zaman zaman problem yaşıyoruz. 13-14 çocuk ve farklı yaş aralıklarında olduklarında ev içerisinde sorun olabiliyor. Bir çocuğa yemek yedirmek gerekiyorken diğer bir çocuğun banyo ihtiyacı olabiliyor.”

BE8 ise aynı sorun ile ilgili şunları ifade etmiştir:

“...Çok fazla yetersiz kaldığımız durum olmuyor. Ödev konusunda yetersiz olduğumuzda internetten yardım alıyoruz. Çocuk sayısı fazla olduğu için yeterli olamıyoruz (14 kişi). Hem bedenen hem ruhen yoruluyorum. Çocuk sayısı 10 da kalsa daha iyi olur.”

BE11 in bu sorun ile ilgili ifadeleri ise şu şekildedir:

“Çocuk sayısı fazla tek anne tek bakım elemanı 24 vardiyasında yetersiz kalıyor.bazı evlerdeki bedensel engeli çocukların sayısı azaltılabilir.”

BE13 bu sorun ile ilgili olarak şunları söylemiştir:

“...Temizlik personeli yetersiz evle ilgili sorumluluklarımızın fazla olduğunu düşünüyorum. Bakım elemanlarının görev tanımı yeniden yapılabilir. Çocuk sayısı fazla ve bizden beklenen en mükemmeli....”

BE17 ise bu sorun ile ilgili şunları dile getirmiştir:

“Çocuk sayısı fazla bazen yatakları koyabilecek yer olmuyor....”

BE1, BE3, BE4, BE7, BE8, BE9, BE10, BE11, BE13, BE17, BE18, BE19 ve BE20 ile yapılan görüşmelerde “farklı yaş aralığındaki çocukların bir arada olması”bir diğer sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

BE3 bu sorun ile ilgili olarak şunları söylemiştir:

“...Farklı yaşta çocukların olması uyum problemini artırabiliyor. 8 ve 14 yaşındaki çocuklar aynı ev içerisinde çatışma yaşayabiliyor. Büyük çocuklar evde üstünlük kurmaya çalışıyor, bu durumda biz müdahale ediyoruz....”

BE7 ise aynı sorun ile ilgili olarak şu ifadeleri dile getirmiştir:

“...Farklı yaş çocukların bir arada olmasından dolayı problem yaşıyorum.”

BE10 un bu sorun ile ilgili olarak söyledikleri ise şu şekildedir:

“...Farklı yaş grubu çocukların bir arada olmasını uygun bulmuyorum çocuk sayısı fazla olduğundan yaş farkı da fazla oluyor...”

BE18 bu sorun ile ilgili olarak şunları belirtmiştir:

“...Farklı yaş aralıklarındaki çocukların bir arada olması bazı iletişim problemini doğuruyor. Büyükler ders de küçükler oyunda oluyor....”

Yapılan görüşmeler sonucunda BE4, BE6, BE7, BE10, BE15, BE16, BE17, BE18 ve BE20 “öz bakım becerileri kazanamamış çocukların olması”nı bir diğer sorun olarak ifade etmişlerdir.

BE4 bu sorun ile ilgili olarak şunları söylemiştir:

“...Tuvalet eğitimi olmayan çocuklar var. Yemek yemeyi bilmeyen çocuklar var. Çocukların geldikleri ailelerden kaynaklanan kişisel bakım problemleri var...”

BE7 nin bu sorun ile ilgili söyledikleri ise şu şekildedir:

“...Çocuklarla ilgili araştırmalar yapıp ona göre çocuklara eğitim vermeye çalışıyorum. Çocukların ailelerinin verdiği kişisel bakım eğitimi ile ilgili çatışmalar yaşıyorum. Ama zamanla doğru olanı öğreniyorlar...”

BE15 ise aynı sorun ile ilgili olarak şunları dile getirmiştir:

“4-6 yaş çocuklarla ilgileniyorum. Yaşları küçük oldukları için bize çok bağlılar öz bakımları ile tamamen biz ilgileniyoruz. İçlerinde problemleri çocuklar var. Ruhsal durumuna bakarak normal geliyor. Çocuklar kendi ailelerin de öz bakım becerilerini genellikle kazanmamış oluyorlar. Biz öğretiyoruz.”

Yapılan görüşmeler neticesinde ortaya çıkan bir diğer sorun olan “çocukların ödevlerinde yetersiz kalınması”BE4, BE6, BE9, BE11, BE12, BE16, BE17, BE18 VE BE19 tarafından ifade edilmiştir.

BE6 bu sorun ile ilgili olarak şunları söylemiştir:

“...Bazı derslerde yetersiz kaldığım durumlarda diğer bakım elemanlarından yardım alıyorum. Etüt hocalarına yönlendiriyoruz. Çocukların performans ödevlerini birlikte yapıyoruz. Yetersiz kaldığımızda etüt hocalarından yardım alıyoruz.”

BE12 ise bu sorun ile ilgili olarak şunları ifade etmiştir:

“...Çocukların ödevleri konusunda yetersiz kalabiliyorum. Çözemediğimiz soruları, yapamadığımız etkinlikleri etüt hocalarına yönlendiriyoruz...”

BE19 un bu sorun ile ilgili olarak söyledikleri ise şu şekildedir:

“...Çocukların ödevlerini yaptırma bizim görevlerimiz arasında ödevlerini yaptırma konusunda bazen yetersiz kalabiliyorum. Bu konuda etüt hocalarından yardım alıyoruz...”

Görüşmeler sonucunda ortaya çıkan bir diğer sorun “büyük yaştaki erkek çocuklarının kişisel bakımlarında zorlukların yaşanması”BE3, BE4, BE8, BE9, BE13, BE14, BE19 ve BE20 tarafından dile getirilmiştir.

BE3 bu sorun ile ilgili olarak şunları söylemiştir:

“...Kişisel bakımlarında ilk etapta çocuk bizden utanıyor ve kendine yaklaştırmak istemiyor. Mahremiyet oldukça önemli. Erkek çocuklarında özellikle 7-8 yaştan sonra mahremiyet anlamında sıkıntı yaşayabiliyoruz.”

BE9 ise bu sorun ile ilgili olarak şunları ifade etmiştir:

“Erkek çocuklarının kişisel bakımlarıyla ilgili problem yaşıyorum. Bayan bakım elemanı olarak erkek çocuklarının kişisel bakımlarını yapmanın uygun olmadığını düşünüyorum...”

BE4, BE14, B16, BE18, BE19 ve BE20 tarafından dile getirilen bir diğer sorun ise “etüt hocalarının sayıca yetersiz olması”dır.

BE16 bu sorun ile ilgili olarak şunları ifade etmiştir:

“...Ödevlerde yetersiz kalabiliyoruz. Etüt hocaları sayıca yetersiz.”

BE20 ise aynı sorun ile ilgili olarak şunları söylemiştir:

“...Ödevler konusunda yetersiz kaldığımız oluyor. Etüt hocaları yetersiz kalıyor... Etüt hocalarının sayısı arttırılmalı.”

Yapılan görüşmeler sonucunda “bazı çocuklarda mahremiyet algısının olmaması” sorunu BE3, BE6, BE9, BE19 ve BE20 tarafından dile getirilmiştir.

BE6 bu sorun ile ilgili olarak şunları söylemiştir:

“Tuvalet eğitimi almamış çocuklar var. Buna bağlı olarak altına yapma gibi durumlarla karşılaşıyorum... Mahremiyet eğitimi ile ilgili de sorunlar yaşıyorum. Bazı çocuklarda mahremiyet algısı yok.”

BE6, BE9, BE14, BE17 ve BE18 tarafından ifade edilen sorunlardan biri de “çocukların bakım elemanlarına anne diye hitap etmesi” olarak karşımıza çıkmaktadır.

BE17 bu sorun ile ilgili olarak şunları dile getirmiştir:

“...İlk başlarda çocuklar bana anne dediklerinde üzülüyordum. Ama sonra benden o elektriği aldığı için dediğini düşünüyorum. Çocuğun sürekli birilerine anne demesini de doğru bulmuyorum. Ama rahatsızlık duymuyorum. Yenge diyen bile vardı. Abla da diyenler vardı...”

Yapılan görüşmelerde ortaya çıkan sorunlardan biri olan “erkek çocuklarında baba rolüne ihtiyaç duyulması” BE4, BE8, BE9 ve BE19 tarafından ifade edilmiştir.

BE8 bu sorun ile ilgili olarak şunları söylemiştir:

“Erkek çocukları bizlerden çekindiği için kişisel bakımlarında sıkıntı yaşıyoruz. Çocuklara baba rolü olacak kişiler yok”

BE4, BE11, BE12 ve BE13 tarafından ifade edilen diğer bir sorun ise “izinden gelen çocukların eve temiz gelmemesi” olarak karşımıza çıkmaktadır.

BE12 nin bu sorun ile ilgili olarak ifade ettikleri şu şekildedir:

“...Çocukların aileleri ile ilgili problem yaşıyorum evlerine çıkıp kuruma hastalıklı gelen çocukların bakımlarında bazen problem yaşıyoruz.”

BE5, BE6, BE10 ve BE20 ile yapılan görüşmelerde “tuvalet kaçırma gibi durumları olan çocukların olması” diğer bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

BE20 bu sorun ile ilgili olarak şunları söylemiştir:

“Çocuklar yaşadıkları problemlere göre altlarına tuvaletlerini kaçırabiliyorlar. Bu durum büyük çocuklarda olunca bizim için oldukça zor oluyor. Özellikle bilerek altına kakasını yapan çocuklar oluyor. Sonrasında mutlaka psikologa yönlendiriyoruz.”

Yapılan görüşmelerde ortaya çıkan bir diğer sorun olan “okul dönemlerinde çocuklarla kaliteli vakit geçirmek için yeterli zamanın olmaması”BE3, BE8, BE9 ve BE14 tarafından ifade edilmiştir.

BE9 bu sorun ile ilgili olarak şunları söylemiştir:

“...Çocuklar ile kaliteli vakit geçirmek için özellikle okul dönemlerinde çok vaktimiz olmuyor.”

BE15, BE16, BE17 ve BE19 tarafından ifade edilen bir diğer sorun “yeni gelen çocukların uyum problemi yaşamaması”dır.

BE15 bu sorun ile ilgili olarak şunları söylemiştir:

“...Önce çocuğu tanıyorum özellikle yeni gelenlerde uyum sorunu çok fazla oluyor. Nasıl bir problemi varsa ona göre yaklaşıyorum...”

BE4 ve BE8 ile yapılan görüşmelerde “ergenlik döneminde olan çocukların kişisel bakımında zorlukların yaşanması” sorunundan bahsetmişlerdir.

Yapılan görüşmelerde ortaya çıkan bir diğer sorun olan “bakım elemanlarının görevlerinin fazla olması” BE4 ve BE19 tarafından dile getirilmiştir.

BE9 ve BE14 yapılan görüşmelerde “özel eğitime ihtiyacı olan çocuklar ile normal çocukların aynı evde olması”nı bir sorun olarak ifade etmişlerdir.

“Çocukların ailelerine dönmek için bakım elemanına iftira atması”, “çocukların aileleri tarafından şiddete maruz kalabilme durumunun olması” yalnızca BE4 tarafından bir sorun olarak dile getirilmiştir.

“Özel eğitime ihtiyacı olan çocukların bulunduğu evlerde ki çocuk sayısı ile diğer evlerde ki çocuk sayısının aynı olması”da yalnızca BE5 tarafından bir sorun olarak ifade edilmiştir.

BE19 ise “yaşı dolan ve yakında büyüklerin olduğu kuruma gidecek olan çocuklarda uyum problemi olması” ve “ağır derecede özel eğitime ihtiyaç duyan çocukların bakımında problem yaşanması”nı bir sorun olarak ifade etmiştir.

“Şiddet eğilimli çocukların olması” ise yalnızca BE20 nin bahsetmiş olduğu bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yalnızca BE8 tarafından dile getirilen bir diğer sorun ise “çocukların hatalı davranışlarda birbirlerini olumsuz etkilemeleri”dir.

“Bazı evlerde bedensel engelli çocuk sayısının fazla olması”ise BE11 tarafından ifade edilen bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

“Küçük çocukların kişisel bakımlarında çok fazla zaman harcanması” nı yalnızca BE13 bir sorun olarak görürken, “özel eğitim ihtiyaç duyan çocuklarla iletişim problemi yaşanması” ise yalnızca BE18 tarafından bir sorun olarak ifade edilmiştir.

Bu başlık altında 26 sorun belirlenmiştir. Elde edilen verilere göre bakım elemanları tarafından karşılaşılan sorunların başında “çocuk sayısının fazla olması” gelmektedir. Bu sorunu 20 bakım elemanından 16 sı yapılan görüşmelerde ifade etmiştir. Bununla birlikte en fazla ifade edilen diğer bir sorun “farklı yaş aralığındaki çocukların bir arada

olması”dır. Bu sorundan 20 bakım elemanından 13 ü yapılan görüşmelerde bahsetmişlerdir. Bu iki sorun bakım elemanlarının çoğunluğu tarafından ifade edilmiştir. Bununla birlikte “öz bakım becerileri kazanamamış çocukların olması” ve “çocukların ödevlerinde yetersiz kalınması” gibi sorunlar da 9 bakım elemanı tarafından dile getirilmiştir. “Büyük yaştaki erkek çocuklarının kişisel bakımlarında zorlukların yaşanması” 8 bakım elemanı tarafından ifade edilmiş bir diğer sorun olarak karşımıza çıkmıştır. Bakım elemanlarından 6 sı “etüt hocalarının yetersiz olması”ndan bahsetmiş olup, 5 i “bazı çocuklarda mahremiyet algısının olmaması” ile “çocukların bakım elemanlarına anne diye hitap etmesi” gibi sorunları dile getirmişlerdir. 4 bakım elemanı “erkek çocuklarında baba rolüne ihtiyaç duyulması”, “izinden gelen çocukların eve temiz gelmemesi”, “tuvalet kaçırma gibi durumları olan çocukların olması”, “okul dönemlerinde çocuklarla kaliteli vakit geçirmek için yeterli zamanın olmaması” ve “yeni gelen çocukların uyum problemi yaşamaları” sorunlarını ifade etmişlerdir. “Ergenlik döneminde olan çocukların kişisel bakımında zorlukların yaşanması”, “bakım elemanlarının görevlerinin fazla olması” ve “özel eğitime ihtiyacı olan çocuklar ile normal çocukların aynı evde olması” gibi sorunlardan 2 bakım elemanı bahsetmiştir. “Çocukların ailelerine dönmek için bakım elemanına iftira atması”, “çocukların aileleri tarafından şiddete maruz kalabilme durumunun olması”, “özel eğitime ihtiyacı olan çocukların bulunduğu evlerde ki çocuk sayısı ile diğer evlerde ki çocuk sayısının aynı olması”, “yaşı dolan ve yakında büyüklerin olduğu kuruma gidecek olan çocuklarda uyum problemi olması”, “şiddet eğilimli çocukların olması”, “çocukların hatalı davranışlarda birbirlerini olumsuz etkilemeleri”, “bazı evlerde bedensel engelli çocuk sayısının fazla olması”, “küçük çocukların kişisel bakımlarında çok fazla zaman harcanması”, “özel eğitim ihtiyaç duyan çocuklarla iletişim problemi yaşanması” ve “ağır derecede özel eğitime ihtiyaç duyan çocukların bakımında problem yaşanması” gibi sorunlar ise tek bir bakım elemanı tarafından dile getirilmiştir.

2.2.2. Fiziksel Ortam ile İlgili Sorunlar

Yapılan görüşmelerde fiziksel ortam ile ilgili olarak ortaya çıkan ilk sorun BE5, BE7, BE11, BE14, BE15, BE16 ve BE20 tarafından ifade edilen “Kurum içerisindeki park ve halı sahanın yetersiz olması”dır.

BE5 bu sorun ile ilgili olarak şunları ifade etmiştir:

“...Kurum içerisinde ki park geliştirilebilir. Aynı şekilde halı sahamız da.”

BE7 ise bu sorun ile ilgili olarak şunları söylemiştir:

“Parklar yetersiz. Çocukların koşabilecekleri, rahat bisiklete binecekleri alan yok. Halı saha olsun istiyoruz. “

BE20 aynı sorun ile ilgili olarak söyledikleri şu şekildedir:

“ . Çocuklar için halı saha olsa iyi olur...”

Fiziksel ortam ile ilgili olarak ortaya çıkan diğer bir sorunda BE2, BE6, BE8, BE14 ve BE20 tarafından ifade edilen “Kurumun merkeze uzak olması/Kuruma ulaşım sıkıntısının olması”dır.

BE2 bu sorun ile ilgili olarak şunları söylemiştir:

“...Bazı dönemler yoldan dolayı sıkıntı yaşadığım oldu...”

BE14 ise bu sorun ile ilgili olarak şunları ifade etmiştir:

“Kurum merkeze uzak olduğundan 12-9 vardiyası sıkıntılı oluyor...”

BE3, BE8, BE9, BE15 ve BE18 ile yapılan görüşmelerde “Kurumda kantinin olmaması”ndan bahsetmişlerdir.

BE3 bu sorun ile ilgili olarak şunları söylemiştir:

“...Kurum içerisinde kantin olabilir. Çocuk sayısı az olduğunda markete gidebiliyoruz...”

BE9 ise aynı sorun ile ilgili olarak şunları ifade etmiştir:

“...Belirli günler açılması şartıyla kantin olabilir. Dışarı çıkarken çocukların başlarına bir şey gelecek diye tedirgin oluyoruz.”

BE10, BE12, BE17 ve BE18 tarafından ifade edilen bir diğerk fiziksel ortam ile ilgili sorun ise “Küçük yaş grupları için düzenleme yapılmalı. (oyun bahçeleri, sinema salonu, yüzme havuzu vb., sosyal faaliyet alanları)”dır.

BE10 bu sorun ile ilgili olarak şunları söylemiştir:

“Parklar yetersiz ve sıkıntılı özellikle küçük gruplar için kampüste yeni bir düzenleme olmalı çocuklara sosyal faaliyet alanları olsun isterdim. Oyun bahçeleri olabilir küçük bir sinema salonu bile olabilir. Kampus canlandırılabilir yüzme havuzu vb. olabilir”

BE12 ise aynı sorun ile ilgili olarak şunlardan bahsetmiştir:

“...Çocuklarla aktivite yapabileceğimiz çok fazla alan yok. Tenis korttu yüzme havuzu olabilir. Sinema salonu yapılabilir...”

BE3, BE18 ve BE20 ile yapılan görüşmelerde “Kuruma servis imkanının olmaması”bir sorun olarak ifade edilmiştir. BE7 ve BE18 ise görüşmeler neticesinde “Çocukların rahatça koşabilecekleri, bisiklete binecekleri bir alanın olmaması/Evlerin etrafının engebeli olması”nın sorun olduğunu dile getirmişlerdir. BE8 ve BE20 “Evlerde bakım elemanlarına ait evlerde özel bir dolabın olmaması”nı bir sorun olarak görmektedir. BE8 ve BE10 “Kampüsü canlandıracak düzenlemelerin olmaması”nı sorun olarak ifade etmişlerdir. BE12 ve BE18 ise “Çocukların aktivite yapacağı alanların yetersiz olması”nın sorun olduğundan bahsetmişlerdir. “Etüt merkezinin olmaması” ve “Aktivite evinin yetersiz olması” yalnızca BE16 tarafından ifade edilmiş bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. BE18 ise “Bahçelerin evlere özel olmaması” ve “Kış ayları için kurumda yeterli aktivite alanının olmaması”nı sorun olarak ifade etmiştir. “Evlerde mutfak dolaplarının yetersiz olması” ve “Araç park yerinin yetersiz olması” ise yalnızca BE20 tarafından dile getirilen sorunlardır.

Elde edilen veriler ışığında bakım elemanlarının karşılaştığı sorunların oluşturduğu ikinci başlığı fiziksel ortam ile ilgili sorunlar oluşturmaktadır. Bu başlık altında 15 adet sorun belirlenmiştir. “Kurum içerisindeki park ve halı sahanın yetersiz olması” bakım elemanlarının 7 si tarafından dile getirilmiş ve fiziksel ortam ile ilgili olarak karşılaşılan sorunların başında gelmiştir. Bakım elemanlarının 5 i “Kurumun merkeze uzak

olması/Kuruma ulaşım sıkıntısının olması” ve “Kurumda kantinin olmaması” sorunlarını ifade etmişlerdir. 4 bakım elemanı “Küçük yaş grupları için uygun düzenlemelerin yeterli olmaması. (oyun bahçeleri, sinema salonu, yüzme havuzu vb., sosyal faaliyet alanları)” şeklinde bir sorunu dile getirirken, bakım elemanlarından 3 ü “Kuruma servis imkanının olmaması”ndan bahsetmişlerdir. “Çocukların rahatça koşabilecekleri, bisiklete binecekleri bir alanın olmaması/Evlerin etrafının engebeli olması”, “Evlerde bakım elemanlarına ait evlerde özel bir dolabın olmaması”, “Kampüsü canlandırarak düzenlemelerin olmaması” ve “Çocukların aktivite yapacağı alanların yetersiz olması”2 bakım elemanı tarafından dile getirilen sorunlar arasında yer almaktadır. "Etüt merkezinin olmaması”, “Aktivite evinin yetersiz olması”, “Bahçelerin evlere özel olmaması”, “Kış ayları için kurumda yeterli aktivite alanının olmaması”, “Evlerde mutfak dolaplarının yetersiz olması” ve “Araç park yerinin yetersiz olması” gibi sorunlar ise tek bir bakım elemanı tarafından ifade edilmiştir.

2.2.3. Kurum ile İlgili Karşılaşılan Sorunlar

Yapılan görüşmelerde fiziksel ortam ile ilgili olarak ortaya çıkan ilk sorun BE9, BE10, BE11, BE12, BE14, BE15, BE16, BE17, BE18, BE19 ve BE20 tarafından ifade edilen “Bakım elemanlarını motive etmek için özel etkinliklerin yapılmaması”dır.

BE9 bu sorun ile ilgili olarak şunları ifade etmiştir:

“Motivasyon yeterli değil. Sadece annelere özel etkinlikler yapılmalı motivasyonun eksik olması insanları düz mantığa itiyor”

BE11 ise aynı sorun ile ilgili olarak şunları söylemiştir:

“Motivasyon yetersiz. Motivasyon programları yapılmalı. Çocuksuz hiçbir yere gidemiyoruz. Programlar bakım elemanlarına özel olmalı.”

BE14 ün bu sorun ile ilgili olarak söyledikleri ise şu şekildedir:

“Bizlere karşı olan motivasyon yetersiz. Teşekkür belgesi vs. olabilir. Bu anlamda bakım elemanlarını desteklemek gerekiyor.”

BE17 ise bu sorun ile ilgili olarak şunları dile getirmiştir:

“Kurumun imkanları yok motivasyon yetersiz biz motive edilmeliyiz. Teşekkür takdir bekliyoruz.”

Yapılan görüşmeler sonucunda ortaya çıkan “24 saatlik nöbetlerde tek bakım elemanı olması”BE1, BE5, BE8, BE11, BE13 ve BE15 tarafından dile getirilen bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

BE1 bu sorun ile ilgili olarak şunları ifade etmiştir:

“24 saatlik nöbetlerde tek kişi kalmak sıkıntı olabiliyor. Bu yüzden iki kişi olması daha iyi olabilir.”

BE11 aynı sorun ile ilgili olarak şunları söylemiştir:

“Çocuk sayısı fazla tek anne tek bakım elemanı 24 vardiyasında yetersiz kalıyor. Bazı evlerdeki bedensel engeli çocukların sayısı azaltılabilir”

Görüşmeler sonucunda ortaya çıkan “Evlerde sıklıkla rotasyon yapılması”sorunu ise BE9, BE12, BE14, BE17, BE19 ve BE20 tarafından dile getirilmiştir.

Bu sorun ile ilgili olarak BE9 şunları ifade etmiştir:

“...Sık sık evimizin değiştirilmesi motivasyonu düşürüyor. Çocuk alışıyor ben alışıyorum sonra bir anda ev değişiyor”

BE19 ise aynı sorun ile ilgili olarak şunları söylemiştir:

“...Rotasyon son dönemlerde sıkılaştı çocuk içinde anne içinde rotasyon sıkıntılı oluyor...”

BE12, BE15, BE16, BE17, BE19 ve BE20 tarafından ifade edilen bir diğer kurum ile ilgili sorun ise “Dışarı görevlerinde de bakım elemanlarının görevlendirilmesi”dir.

BE12 bu sorun ile ilgili olarak şunları söylemiştir:

“...Dışarı görevlerine başkaları gitmeli biz sadece evde çocuklarla olmalıyız...”

BE20 ise aynı sorun ile ilgili olarak şunları ifade etmiştir:

“...Dışarı görevi ile ilgili bakım elemanları gitmemeli. Bu görevler için ya eğitici ya da grup sorumlusu görevlendirilmeli. Çocukların kan sonucunu, idrar sonucunu almaya başka personel gönderilebilir...”

Yapılan görüşmeler sonucunda ortaya çıkan bir diğer sorun olan “Bakım elemanlarının hem ev hem de çocuk ile ilgili görevlerinin olması” BE4, BE12, BE13, BE19 ve BE20 tarafından ifade edilmiştir.

BE4 bu sorun ile ilgili olarak şunları söylemiştir:

“Çocuk sayısı çok fazla. Bakım elemanlarının görevleri de oldukça fazla. Bakım elemanlarının görev tanımının daraltılması gerekli. Çocuk ile ilgili her şey bakım elemanına ait olsun ama ev ile ilgili işler konusunda görevlerimizin azaltılması gerekli...”

BE13 ise aynı sorun ile ilgili olarak şunları ifade etmiştir:

“...evle ilgili sorumluluklarımızın fazla olduğunu düşünüyorum. Bakım elemanlarının görev tanımı yeniden yapılabilir. Çocuk sayısı fazla ve bizden beklenen en mükemmeli...”

BE4, BE8, BE9, BE19 ve BE20 tarafından ifade edilen bir diğer sorun ise “Erkek bakım elemanının olmaması” olarak karşımıza çıkmaktadır.

BE8 bu sorun ile ilgili olarak şunları söylemiştir:

“...Erkek çocuklarının hem öz bakımları ile ilgili hem de baba rolünü görmeleri için bakım elemanlarından biri erkek olabilir, grup sorumluları da erkek olabilir...”

BE20 ise aynı sorun ile ilgili olarak şunları ifade etmiştir:

“...Özellikle engelli çocuklar için haftada bir gün bile olsa erkek bakım elemanı gelebilir. Özellikle özel bakımlarda yardımcı olabilirler...”

Yapılan görüşmeler sonucunda ortaya çıkan bir diğer sorun olarak karşımıza çıkan “12.00-21.00 vardiyasının zor olması”BE9, BE10, BE14, BE15 ve BE20 tarafından ifade edilmiştir.

BE10 bu sorun ile ilgili olarak şunları ifade etmiştir:

“Çalışma şartları iyi fakat 12.00-21.00 vardiyası bakım elemanları için uygun değil...”

BE14 ise aynı sorun ile ilgili olarak şunları dile getirmiştir:

“Kurum merkeze uzak olduğundan 12.00-21.00 vardiyası sıkıntılı... 12.00-21.00 vardiya saatlerinin değişmesi lazım...”

BE5, BE6, BE13 ve BE17 tarafından ifade edilen bir diğer kurum ile ilgili sorun ise “Çalışma saatlerinin fazla olması” olarak ortaya çıkmıştır.

BE6 bu sorun ile ilgili olarak şunları söylemiştir:

“Bence çalışma saatleri yorucu. 24 saat çalışıp 72 saat izinli olursak daha iyi olur.”

BE3, BE8 ve BE14 ile yapılan görüşmelerde “Okul döneminin çok yoğun geçmesi” sorun olarak ifade edilmiştir. BE2, BE5 ve BE13 ile yapılan görüşmelerde ise “Küçük çocuğu olan bakım elemanları için çalışma saatlerinin zor olması”bir sorun olarak ortaya çıkmıştır. BE8 ve BE20 “Bazı durumlarda bakım elemanlarının fazla sorgulanması” ve “Yaşanan olumsuz olaylardan dolayı dışarı çıkma izninin kısıtlanması” nı sorun olarak dile getirirken, BE8 ve BE10 ise “Kampüs içinde fazla etkinlik yapılmaması”nı sorun olarak ifade etmişlerdir. BE2 “Senelik izinlerde tek bakım elemanı olarak çalışması”nı, BE8 “Bakım elemanlarının çocuklar ile ilgili konularda katıldıkları eğitimlerin yetersiz olması”nı, BE10 ise “Çocuklarla birlikte gidilen eğlencelerde dışarıdan çok fazla müdahalede bulunulması”nı sorun olarak dile getirmişlerdir.

Bakım elemanlarının karşılaştığı sorunların ifade edildiği üçüncü başlığı kurum ile ilgili karşılaşılan sorunlar oluşturmaktadır. Bu başlık altında 16 adet sorun belirlenmiştir. Görüşmeler neticesinde bakım elemanlarının 11 i “Bakım elemanlarını motive etmek için özel etkinliklerin yapılmaması”ndan bahsetmişlerdir. Bununla birlikte 6 bakım elemanı “24 saatlik nöbetlerde tek bakım elemanı olması”, “Evlerde sıklıkla rotasyon yapılması” ve “Dışarı görevlerinde de bakım elemanlarının görevlendirilmesi” gibi sorunlardan söz etmişlerdir. “Bakım elemanlarının hem ev hem de çocuk ile ilgili görevlerinin olması”, “Erkek bakım elemanının olmaması” ve “12.00-21.00 vardiyasının zor olması” gibi sorunlar 5 bakım elemanı tarafından ifade edilmiştir. Bakım elemanlarından 4 ü “Çalışma saatlerinin fazla olması”ndan bahsetmiş olup, 3 bakım elemanı ise “Okul döneminin çok yoğun geçmesi” ile “Küçük çocuğu olan bakım elemanları için çalışma saatlerinin zor olması”nı dile getirmişlerdir. Bununla birlikte 2 bakım elemanı “Bazı durumlarda bakım elemanlarının fazla sorgulanması”, “Yaşanan olumsuz olaylardan dolayı dışarı çıkma izninin kısıtlanması” ve “Kampüs içinde fazla etkinlik yapılmaması”ndan söz etmişlerdir. “Senelik izinlerde tek bakım elemanı olarak çalışması”, “Bakım elemanlarının çocuklar ile ilgili konularda katıldıkları eğitimlerin yetersiz olması” ile “Çocuklarla birlikte gidilen eğlencelerde dışarıdan çok fazla müdahalede bulunulması” gibi sorunlar ise tek bir bakım elemanı tarafından ifade edilmiştir.

2.2.4. Diğer Çalışanlar ile İlgili Sorunlar

Yapılan görüşmelerde diğer çalışanlar ile ilgili olarak ortaya çıkan ilk sorun BE4, BE14, BE16, BE18, BE19 ve BE20 tarafından ifade edilen “Etüt hocalarının sayı olarak yetersiz olması”dır.

BE16 bu sorun ile ilgili olarak şunları söylemiştir:

“...Ödevlerde yetersiz kalabiliyoruz. Etüt hocaları sayıca yetersiz.”

BE18 ise aynı sorun ile ilgili olarak şunları ifade etmiştir:

“...Büyük gruplarda ödev yaptırmada etüt hocaları ya da eğiticilerden yardım istiyoruz. Etüt hocaları yetersiz kalıyor...”

BE19 bu sorun ile ilgili şunları dile getirmiştir:

“...Ödevlerini yaptırma bizim görevlerimiz arasında ödevlerini yaptırma konusunda bazen yetersiz kalabiliyorum. Bu konuda etüt hocalarından yardım alıyoruz. Etüt hocaları yetersiz...”

BE13, BE19 ve BE20 yapılan görüşmelerde “Temizlik elemanlarının sayı olarak yetersiz olması”nı sorun olarak ifade etmiştir.

BE13 bu konu ile ilgili olarak şunları söylemiştir:

“...Temizlik personeli yetersiz evle ilgili sorumluluklarımızın fazla olduğunu düşünüyorum...”

BE4 ve BE8 yapılan görüşmelerde “Diğer bakım elemanlarıyla iş bölümü konusunda sıkıntı yaşanması”nı sorun olarak ifade ederken, BE18 ve BE20 ise “Özel eğitim öğretmenin olmaması”nı sorun olarak dile getirmiştir. BE10 ve BE20 ile yapılan görüşmelerde “Bakım elemanlarına fazla müdahale edilmesi”ni bir sorun olarak ifade etmiştir. BE4 ve BE8’e geldiğimizde “Diğer bakım elemanlarıyla iş bölümü konusunda sıkıntı yaşanması”ndan sorun olarak bahsetmiştir. Bununla birlikte BE6 “Bazı bakım elemanlarının temizlik konusunda fazla hassas olması”, “Çocukların kaçma girişimi gibi problemlerinde güvenlik görevlilerinin bakım elemanlarını azarlaması”, “Grup sorumlusunun çocuklarla fazla ilgilenmemesi” ve “Grup sorumlusuna her zaman ulaşamaması” gibi sorunlardan bahseden tek bakım elemanı olarak karşımıza çıkmaktadır. BE8 ise “Grup sorumlusunun diğer bakım elemanlarıyla iş birliği yapması”, “Bakım elemanlarının birbirlerine iftira atması” ve “Bakım elemanlarının birbirleri ile olan diyalogunda idarenin yaptırım uygulamaması” gibi sorunları ifade eden tek bakım elemanı olarak karşımıza çıkmaktadır. BE9 “Kurumda çocukların bakımı dışındaki sıkıntılarda diğer çalışanların yetersiz kalması”nın bir sorun olduğunu ifade ederken, BE13 ise “Diğer bakım elemanlarının birbirleri üzerinde baskı kurması”ndan bahsetmiştir. BE17 “Çocuk eğitimcilerinin çocukların ödevlerinde bakım elemanlarına destek olmaması”nın bir sorun olduğunu dile getirmiştir. BE20 “Çocuk eğitimcilerinin bazen bakım elemanlarının ev içerisindeki otoritelerini sarsması”nın sorun olduğunu ifade eden tek bakım elemanı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu tez çalışmasında bakım elemanlarının karşılaştığı sorunların incelendiği son başlık ise diğer çalışanlar ile ilgili sorunlardır. Yapılan görüşmeler neticesinde bu başlık altında 1 sorun belirlenmiştir. “Etüt hocalarının sayı olarak yetersiz olması” bakım elemanlarının 6 sı tarafından dile getirilmiş olup, diğer çalışanlar ile ilgili karşılaşılan sorunların başında gelmiştir. 3 bakım elemanı da “Temizlik elemanlarının sayı olarak yetersiz olması”ndan söz etmişlerdir. “Diğer bakım elemanlarıyla iş bölümü konusunda sıkıntı yaşanması”, “Özel eğitim öğretmenin olmaması” ve “Bakım elemanlarına fazla müdahale edilmesi” gibi sorunlardan 2 bakım elemanı bahsetmişlerdir. “Bazı bakım elemanlarının temizlik konusunda fazla hassas olması”, “Çocukların kaçma girişimi gibi problemlerinde güvenlik görevlilerinin bakım elemanlarını azarlaması”, “Grup sorumlusunun çocuklarla fazla ilgilenmemesi”, “Grup sorumlusuna her zaman ulaşamaması”, “Grup sorumlusunun diğer bakım elemanlarıyla iş birliği yapması”, “Bakım elemanlarının birbirlerine iftira atması”, “Bakım elemanlarının birbirleri ile olan diyalogunda idarenin yaptırım uygulamaması”, “Kurumda çocukların bakımı dışındaki sıkıntılarda diğer çalışanların yetersiz kalması”, “Diğer bakım elemanlarının birbirleri üzerinde baskı kurması”, “Çocuk eğitimcilerinin çocukların ödevlerinde bakım elemanlarına destek olmaması” ve “Çocuk eğitimcilerinin bazen bakım elemanlarının ev içerisindeki otoritelerini sarsması” gibi sorunlar ise tek bir bakım elemanı tarafından dile getirilmiştir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Korunmaya muhtaç çocuklar geçmişten günümüze kadar devlet tarafından çeşitli yöntemlerle korunmaya çalışılmıştır. Geçmiş dönemlerde bu çocukların bakımı için yetiştirme yurtları, çocuk yuvaları gibi koğuş tipi kurumlar tercih edilirken, günümüzde modern yöntemlerden olan çocuk evleri, çocuk evleri siteleri gibi ev tipi kurumlar yaygınlaştırılmıştır. Koğuş tipi kurumlarda çok sayıda çocuk bir arada yaşamaktadır. Bu durum birçok olumsuzluğu da beraberinde getirmektedir. Çocuk evleri sitesi az sayıda çocuğun bir arada olduğu ev tipi kurum bakım modeli olarak uygulanmaktadır. Ev ortamı şeklinde düzenlenmiş olan çocuk evleri sitelerinde, az sayıda, sürekli ve değişmeyen personelle hizmetin sunulması ile çocuklara temel güven duygusunun kazandırılması ve geliştirilmesi amaçlanmaktadır (Başer, 2013:44).

Bu tez çalışmasında bakım elemanları ile yapılan görüşmelerde bakım elemanlarının çoğunluğu çocuk sayısının fazla olmasından bahsetmiştir. Çocuk sayısının fazla olması diğer başka sorunlara da temel oluşturmaktadır. Yapılan görüşmelerde bu durumun özellikle çocuklar ile geçirilecek kaliteli zamanı olumsuz yönde etkilediği bazı bakım elemanları tarafından dile getirilmiştir. Aynı zamanda çocuk sayısının fazla olması bakım elemanlarının evlerdeki çocukların kişisel bakımlarına da fazla zaman harcamasına temel oluşturmaktadır. Evlerdeki çocuk sayısının fazla olması çocuk evleri sitelerinin tıpkı koğuş tipi kurumlarda olduğu gibi bireyselliklerin gözetilmediği, psiko-sosyal ihtiyaçların yeterince karşılanmadığı bir bakım modeli olmasına fırsat verilmemelidir (Yıldırım, 2017). Bakım elemanlarıyla yapılan görüşmelerde çocuklar ile ilgili karşılaşılan bir diğer sorun farklı yaş aralığında çocukların bir arada bulunmasıdır. Özellikle 7-13 yaş aralığındaki çocukların aynı evde kaldığı ve bu durumun da büyük çocukların küçük çocuklar üzerinde baskı kurmasına yol açtığı bakım elemanları tarafından ifade edilmiştir. Koğuş tipi kurum modelleri ülkemizde çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları olarak iki şekilde hizmet vermektedir. Çocuk yuvalarında 0-12 yaş arası çocuklar bulunurken, yetiştirme yurtlarında 13-18 yaş arası çocuklar bulunmaktadır. Çocuk evleri sitelerinde ise okul öncesi dönem çocuklarıyla, okula giden çocuklar farklı evlerde bulunmaktadır. Farklı yaş aralığındaki çocukların bir arada olması büyük çocukların küçüklere örnek olması, yardımlaşma, paylaşma gibi sosyal becerilerin kazanılması gibi durumlar açısından avantaj olarak görülmelidir. Bu nedenle her ne kadar bakım elemanları farklı yaş aralığındaki çocukların bir arada olmasını bir sorun olarak ifade etmişlerse de aslında bu durum çocuklar için

olumlu bir durumdur. Normal bir aile yaşantısına en yakın bakım modellerinden biri olarak görülen bu kuruluşlarda farklı yaş aralığındaki çocukların bir arada olması aynı zamanda kardeş ilişkilerini de yaşama fırsatı sunmaktadır. Çocuklar ile ilgili olarak karşılaşılan bir diğer sorun ise öz bakım becerileri kazanamamış çocukların olması şeklinde karşımıza çıkmaktadır ve görüşme yapılan bakım elemanlarının %45'i bu sorundan bahsetmiştir. Özellikle yaşamın ilk yılları öz bakım becerilerini kazanmak için en önemli dönemdir ve bu becerilerin kazanılmasında ailenin önemli rolü vardır. Bunun için çocuğun beslenme, temizlik gibi gereksinimlerinin zamanında karşılanması konusunda çocukla ilgilenen kişilerin duyarlı ve düzenli olması gerekmektedir (Turan, 2010:15). Bu açıdan bakıldığında bu evlerde kalan çocuklar anne baba ilgi ve sevgisinden yoksun olduklarından yaşamın en temel gereksinimlerini kazanamamış olmaları olağan bir sonuç olarak düşünülmelidir. Bakım elemanlarının %40'ının dile getirdiği çocuklar ile ilgili bir diğer sorun ise büyük yaştaki erkek çocuklarının kişisel bakımlarında zorlukların yaşanmasıdır. Bakım elemanları özellikle ergenlik döneminde olan erkek çocukların özel temizlikleriyle ilgili sorun yaşadıklarını, bu durumun sadece bakım elemanları için değil çocuklar içinde rahatsız edici olduğunu dile getirmişlerdir. Bakım elemanlarıyla yapılan görüşmeler sonucunda bakım elemanlarının %30'u etüt hocalarının sayıca yetersiz olduğundan bahsetmişlerdir. Etüt öğretmenlerinin sayıca yetersiz olması beraberinde başka sorunları da beraberinde getirmiştir. Bakım elemanlarının bazıları zaman zaman akademik anlamda çocuklar için yetersiz kaldıklarından bahsederken, bazı bakım elemanları ise çocukların ödevlerini yaptırma konusunda yetersiz kaldıklarından söz etmişlerdir. Bakım elemanlarının Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Çocuk Evleri Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikte yer alan görev tanımına bakıldığında çocukların akademik gelişimi ile ilgili herhangi bir ifade yer almamaktadır. Bakım elemanlarının görev aldıkları evlerdeki tüm çocukların her türlü kişisel bakımlarından, temel ihtiyaçlarından, evin tertip ve düzeninden sorumlu olduğu düşünüldüğünde çocukların akademik yaşamını ve gelişimini düzenli ve sağlıklı bir biçimde takip etmesinin oldukça zor olduğu sonucuna varılabilir. Bu bağlamda bu kurumlarda görevli etüt öğretmenlerinin her çocuğun akademik takibini sağlıklı ve düzenli yapabilecek sayıda olması buradaki çocukların geleceği için önem arz etmektedir. Görüşme yapılan bakım elemanlarının % 25'i bazı çocuklarda mahremiyet algısının olmamasını ifade etmişlerdir. Mahremiyet algısı çocuğun kişilik gelişimine paralel olarak ortaya çıkmakta ve cinsel kimliği de kapsamaktadır. Mahremiyet algısı çocukluğun ilk dönemlerinden itibaren oluşmaya başlamaktadır. Mahremiyet algısı kişinin ailesine,

yaşadığı topluma göre şekillenir ve buna bağlı olarak sonradan kültürel ve sosyal kurallarla öğrenilir (Diler, 2014:81). Aile, okul ve çevrenin mahremiyet ile ilgili özenli davranmaları, yetişmekte olan neslin diğer insanla uyumlu bir şekilde yaşamlarını sürdürmelerinde katkıda bulunabilmektedir (Diler, 2014:83). Bu bağlamda çocuk evleri sitesinde bulunan çocukların mahremiyet algısının olmaması temelde aile ortamından uzakta olmasının getirdiği bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Bu nedenle bakım elemanlarına bu durumu sorun olmaktan çıkarmaları için çocuklarda mahremiyet algısı oluşturma noktasında fazlaca görev düşmektedir. Nitekim aile ortamından yoksun olan bu çocuklar mahremiyeti yaşadıkları ortamda ve toplumda öğrenmeye mecburdurlar. Bakım elemanlarının %25 inin görüşmeler neticesinde ifade ettiği bir diğer sorun ise çocukların bakım elemanlarına anne diye hitap etmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Annelik toplumumuzda kutsal kabul edilen görevlerden biridir. Çocuk evleri sitelerinde kalan korunmaya muhtaç çocuklar ailelerinden uzakta yaşamlarını sürdürmek zorunda olduğu için anne-baba rollerini gözlemleyebileceği kişiler yalnızca başta bakım elemanları ve diğer kurum çalışanlarıdır. Özellikle bakım elemanlarının çocuklar ile ilgili görevlerinin anneliğin getirdiği sorumluluklar ile paralellik göstermesi çocukların onları bir anne gibi görmesine neden olmaktadır. Sosyal Hizmetler Ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Çocuk Evleri Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelikte bakım elemanları için bakıcı anne ifadesi de kullanılmaktadır. Tüm bunların neticesinde annelerinden yoksun olan bu çocukların çoğu bakım elemanlarına “anne” diye hitap etmektedir. Bazı bakım elemanları yapılan görüşmelerde anneliğin kutsal bir müessese olmasından ve her çocuğun annesinin özel olmasından dolayı çocukların kendilerine anne dememeleri gerektiğinden bahsetmişlerdir. Ayrıca bir evde birden fazla bakım elemanı olduğundan çocukların hepsine birden anne demelerinin kendilerine göre doğru olmadığını ifade etmişlerdir. Nitekim birçok araştırmada ifade edildiği üzere, çocukların tek bir kişiyle sürekli ve tutarlı bir ilişki kurması çocukların gelişimi açısından oldukça önemlidir. Ekşi’ ye göre “Kurum bakımındaki çocuklarda gerek duygusal ve mental gelişme geriliğinin, gerek konuşma dilinin iyi gelişmemesinin nedeni, pek çok bakıcının işe karışmış olması, tek bir insanla duygusal ilişkinin kurulamamış olmasından kaynaklanmaktadır” (Ekşi 1990’dan aktaran Yaman, 2010:8).

Bakım elemanları ile yapılan görüşmeler neticesinde fiziksel ortam ile ilgili de birçok sorun ifade edilmiştir. Bakım elemanlarının %35’i tarafından en çok dile getirilen sorun Kurum içerisindeki park ve halı sahanın yetersiz olması olarak karşımıza çıkmaktadır. Ankara çocuk evleri sitesinin toplam çocuk kapasitesi 232 olarak belirtilmektedir (Ankara

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, 2018). Bu sayıda ve belki daha fazla çocuğun bir arada olduğu bir kurumda park ve halı saha gibi oyun alanlarının sürekli bakıma ihtiyaç duyması olağandır. Aynı zamanda bu kadar çocuğun bir arada olduğu kurumda birden fazla oyun alanına ihtiyaç duyulması da oldukça normal bir durumdur. Oyun alanı, çocuğun sosyal, duygusal, bilişsel ve fiziksel gelişim ve eğitimi için esas olan aktivitelerini desteklemek için tasarlanmış mekânsal bir eğitim çevresidir (Ünal, 2009:101). Burada yaşamını sürdüren çocuklar zaten ailelerinden yoksun olmalarından kaynaklı olarak dezavantajlı durumdadırlar. Bu nedenle manevi boşlukta olan bu çocukların en azından yaşadıkları ortamın çocukların gelişimini en iyi şekilde destekleyecek biçimde düzenlenmesi gerekmektedir. Buna ek olarak farklı gelişim alanlarına yönelik olarak oyun mekânı farklı etkinliklerle, yaratıcı oyunlar, doğal elemanlarla oyunlar, su ve kum oyunları, sessiz oyunlar, paylaşılan açık-alan oyunları gibi farklı oyun türlerine olanak sağlamalıdır (Ünal, 2009:101). Bakım elemanlarının %25'inin fiziksel ortam ile ilgili bahsetmiş olduğu bir diğer sorun ise kurumun merkeze uzak olması ya da kuruma ulaşım sıkıntısının olması olarak ifade edilmiştir. Aslında bu durum hem bakım elemanları hem de kurumda kalan çocuklar için olumsuz bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Bakım elemanları kurumun merkeze uzak olmasından dolayı ulaşımın oldukça yorucu ve vakit kaybına neden olduğunu dile getirmişlerdir. Merkeze uzak olması geleneksel kurum bakım modellerinde olduğu gibi çocukların toplumdan uzak yaşamalarına neden olmaktadır. Bu durum çocukların komşuluk ilişkileri gibi çeşitli toplumsal ilişkileri görmelerine engel olmaktadır (Nalbant, 2016:40). Kurum içerisinde kantin gibi ihtiyaçların alınacağı bir yerin olmaması da bakım elemanlarının % 25'i tarafından dile getirilmiştir. Bakım elemanları özellikle acil bir durum olduğunda ihtiyaçlarını karşılamak için evden ayrılmanın mümkün olmadığını, ayrıca evden ayrılma imkanı olsa bile en yakın alışveriş yapılacak yerin kurumdan uzak olduğunu ifade etmişlerdir. Çocukların ihtiyaçlarını belirli zaman aralıklarında çocuklar ile birlikte merkezdeki alışveriş yapılacak mekanlara giderek karşıladıklarından bahsetmişlerdir. Bu durum bakım elemanları tarafından bir sorun olarak görülse de aslında çocuklar için toplumsallaşma fırsatı olarak görülmelidir. Kurum içinde böyle bir imkanın olması çocukların tamamen dışarıdan soyutlanmasına ortam hazırlayacaktır. Fiziksel ortam ile ilgili bir diğer sorun ise küçük yaş grupları için yeterli düzenlemelerin olmamasıdır (oyun bahçeleri, sinema salonu, yüzme havuzu vb., sosyal faaliyet alanları). Çocuk evleri sitesinde 0-13 yaş arası çocuklar farklı evlerde yaşamaktadır. Bu evler tek katlı ve dubleks olmak üzere iki türdür. Tek katlı evlerde daha güvenli olmasından dolayı küçük yaş

grubu çocukların kaldığı bakım elemanları tarafından dile getirilmiştir. Bununla birlikte okul öncesi dönemi çocuklar ile ilgilenen ya da daha önce ilgilenmiş olan bakım elemanları özellikle evlerin bahçeleri ve kurum içerisindeki oyun alanlarının bu dönem çocukları için yeterli düzeyde olmadığını ifade etmişlerdir. Okulöncesi çocukları, açık alanda, keşfetme ve yaratma, yapma ve yıkma, nesnelerin nasıl ve niçin olduğunu öğrenme fırsatları elde ederler (Ünal, 2009:107). Buna bağlı olarak bu evlerin bahçelerinin küçük yaştaki çocuklar için, oyun alanı olduğu unutulmamalı ve güvenli hale getirilmelidir. Ortak kullanılan oyun alanlarında da farklı yaş gruplarına yönelik düzenlemeler yapılması çocukların gelişimi ve oyun ihtiyacını karşılamak için gereklidir.

Bakım elemanları ile yapılan görüşmelerde kurum ile ilgili sorunlar da ifade edilmiştir. Bu sorunların başında bakım elemanlarını motive etmek için özel etkinliklerin yapılmaması gelmektedir. Görüşme yapılan bakım elemanlarının %55'i kurumun maddi ve manevi motivasyon kaynaklarını yeterli görmemektedir. İş doyumu, bireyin işine ve iş ortamına yönelik genel hoşnutluğu, işe karşı geliştirdiği duygu ve düşüncelerin toplamı olarak tanımlanmaktadır (Aktaş ve Şimşek 2015'ten aktaran Arslan ve Erbay, 2017:539). İş doyumu, Motivasyon, performans, işe bağlılık, yaşam doyumu gibi pek çok değişkenle ilişkisi bulunur (Arslan ve Erbay, 2017:539). Bakım elemanlarının verdiği örneklerde, anneler günü gibi özel günlerinin kutlanması, kendilerine teşekkür edilmesi, yalnızca bakım elemanlarına özel eğlenceli etkinliklerin yapılması gibi başlıklar yer almaktadır. Bakım elemanlarının görev tanımlarında çocuk ile ilgili görevlerin yanı sıra evin düzen ve tertibi ile ilgili de maddeler yer almaktadır. Bu nedenle bakım elemanlarının iş yorgunluğunun olması tahmin edilebilir bir sonuçtur. Arslan ve Erbay (2017)'a göre bakım elemanlarının çocuk evlerindeki görev süresi, sorumlu olunan çocuk sayısı, günlük çalışma süresi, çocukların yaşadıkları sorunlar, yapılan işte kendini yeterli hissetme konularında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Buna göre görev süresi ve sorumlu olunan çocuk sayısı arttıkça iş doyumu azalmıştır. Ayrıca günlük çalışma süresinin fazla olduğunu düşünen bakım elemanlarının düşük iş doyumu ve yüksek duygusal tükenme ile duyarsızlaşma yaşadıkları saptanmıştır. Yapılan işte kendini yeterli bulmama değişkeninde ise düşük iş doyumu ve yüksek duygusal tükenme ile duyarsızlaşma ortaya çıkmıştır. Bazı bakım elemanları iş doyumu açısından yalnızca manevi bir motivasyon kaynağının yeterli olacağını dile getirirken, bazıları ise maddi motivasyon kaynaklarının da olması gerektiğinden bahsetmişlerdir. Bakım elemanlarının kurum ile ilgili ifade ettiği bir diğer sorun ise 24 saatlik nöbetlerde tek bakım elemanı olmasıdır. Yapılan görüşmelerde bakım

elemanlarının altısı bu sorundan bahsetmiştir. Bakım elemanlarının görev tanımlamasında hem ev ile ilgili görevler hem de çocukların bakımı ile ilgili sorumlulukları vardır. Bu durumda bakım elemanlarının özellikle kurumda 24 saat geçirdikleri çalışma gününde çok fazla yorulmalarına neden olmaktadır. Gündüz iki bakım elemanı olarak görev alırken geceleri tek bakım elemanı olarak görevlerine devam etmektedirler. Bakım elemanlarına 24 saatlik çalışma gününde daha fazla sorumluluk düşmektedir. Bu bağlamda çocuklar ile kalan bakım elemanlarının hem gündüz hem gece iki kişi olacak şekilde düzenlenmesi bakım elemanlarının çalışma yoğunluğunu azaltmış olacağı düşünülmektedir. Bakım elemanlarıyla yapılan görüşmelerde ortaya çıkan bir diğer sorunda evlerde sıklıkla rotasyon yapılmasıdır. Altı bakım elemanı bu sorunu ifade etmiştir. Bazı bakım elemanları kurumda olan bir çok çocuğun uyum sorunu yaşadığı ve hem kendilerine hem de ev ortamına alıştırmakta zorluk yaşadıklarını ifade etmiştir. Kuruma gelen çocukların birçoğunda daha önce yaşadıkları travmalardan dolayı uyum sorunu görülebilmektedir. Hem bakım elemanlarının çocuklara alışması hem de çocukların bakım elemanına alışması zaman alabilmektedir. Bu nedenle sık sık yapılan değişimler özellikle çocukla için dezavantajlı bir durum olarak düşünülebilir. Bakım elemanlarıyla yapılan görüşmelerde karşımıza çıkan bir diğer sorun bakım elemanlarının hem ev hem de çocuk ile ilgili görevlerinin olmasıdır. Bakım elemanlarının beşi bu sorundan bahsetmiştir. Aslında kurum ile ilgili şimdiye kadar bahsettiğimiz tüm sorunlarda bakım elemanlarının iş yoğunluğunun etkileri olduğunu söyleyebiliriz. Bakım elemanlarının görev tanımlarında geçen “Çocuk evinin tertip ve düzenini sağlamak, çocuklara sağlıklı aile ortamının hazırlanmasında yardımcı olmak, çocukların sağlık, temizlik, yemek yeme, giyinme, soyunma, uyku ve alt temizliği ile yakından ilgilenmek” ve “Çocukların öz bakımlarını yapmak ya da yardımcı olmak” ifadelerinde hem ev ile ilgili hem de çocuk ile ilgili görevlerine yer verilmiştir. bakım elemanları bir yandan çocuklarla ilgilenirken diğer yandan da eve yönelik sorumlulukları yerine getirmeye çalıştıklarından, bu denli bir iş yükü ve sorumluluk altında çalışan bireylerin stres düzeylerinin yüksek olabileceği düşünülmektedir (Arslan ve Erbay, 2017:540). Yapılan görüşmelerde ortaya çıkan sorunlardan biri de erkek bakım elemanının olmamasıdır. Bakım elemanlarının beşi bu sorunu dile getirmiştir. Çalışmanın yapıldığı Ankara Çocuk Evleri Sitesinde bakım elemanı olarak görev yapan personelin tümü kadın personellerden oluşmaktadır. Zaten Sosyal Hizmetler Ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Çocuk Evleri Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikte de bakım elemanı bakıcı anne olarakta ifade edilmektedir. Görüşme yapılan bakım elemanları özellikle 8 yaş sonrası erkek çocuklar ile ilgilenmesi, onların öz bakımlarına yardımcı

olmaları için erkek bakım elemanının olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Aynı zamanda çocukların baba rolünü gözlemlemesi içinde erkek bakım elemanının olmasının çocukların gelişimi için faydalı olacağını dile getirmişlerdir. Çocuk model alacağı ve bağlanabileceği iki ebeveyne sahiptir (Russell 1978'den aktaran Kuzucu, 2011:83). Baba geleneksel cinsiyet rol mesajlarının aktarılmasında ve güçlendirilmesinde anneye oranla daha etkindir (Broenstein ve Cowan 1988' den aktaran Kuzucu, 2011:83). Ebeveyn rolüne erkek kendi erkeksi özelliklerini, kadın da kendi kadınsı özelliklerini taşımaktadır ve bu nedenle çocuğun bakımına etkili bir şekilde katılan iki ebeveynin varlığı, çocuğa öğrenmesi ve model alması için birden fazla cinsiyet rol modeli sunmakla birlikte cinsel kimlik kazanımını kolaylaştırmaktadır (Rossi 1984' ten ve Garrett 1992'den aktaran Kuzucu, 2011:83). Bu demek değildir ki babasız büyüyen çocukların tümünde gelişimsel anlamda olumsuzluklar ortaya çıkar. Yalnızca farklı cinsiyet rollerini gözleme fırsatı bulan çocukların gelişimsel açıdan daha avantajlı olduğu düşünülebilir. Aynı zamanda ergenlik döneminde olan erkek çocuklarının öz bakımlarında kadın bakım elemanlarının zorluk yaşaması da kaçınılmazdır. Bütün bu nedenlerden dolayı çocuklar ile belirli gün ya da saatlerde vakit geçirecek erkek personelin de olması yönünde çalışmalar yapılabilir. Yapılan görüşmelerde bakım elemanlarının ifade ettiği bir diğer sorun ise 12.00-21.00 vardiyasının zor olmasıdır. Bakım elemanlarının beşi bunu sorun olarak ifade etmişlerdir. Çalışmanın yapıldığı Ankara Çocuk Evleri Sitesinin merkeze uzak olması özellikle kış aylarında bu saatlerde evlerine giden bakım elemanlarının zorluk yaşamasının bunun bir sorun olarak ifade edilmesinin nedeni olarak görülebilir. Görüşme yapılan bakım elemanlarından dördünün kurum ile ilgili belirttiği bir diğer sorunda çalışma saatlerinin fazla olmasıdır. Her evde sabit bir şekilde üç bakım elemanı görevlendirilmekte, vardiya sistemi ile çalıştıklarından 8 saatte bir değişmektedirler (Arslan ve Erbay, 2017:540). Bu bakım elemanlarından biri 24 saat, diğeri ise sabah 08.00 akşam 17.00 saatleri arasında evde bulunmaktadır. 24 saatlik nöbetteki bakım elemanı 48 saatte bir üçüncü bakım elemanı ile yer değiştirmektedir. Özellikle 24 saatlik nöbette tek bir bakım elemanının olması, gün içinde de 08.00-17.00 saatleri arasında çalışan bakım elemanının genellikle dışarı görevlendirmelerine gitmesi nedeniyle gündüzde tek bakım elemanı olarak evde buldukları bu sorundan bahseden bakım elemanları tarafından ifade edilmiştir. Bakım elemanlarının hem ev ile ilgili görevlerinin olması, hem de çocukların bakımından sorumlu olmalarının özellikle 24 saatlik görevlendirmede olan bakım elemanı için oldukça yorucu olduğu düşünülebilir. Ayrıca bu sorundan bahseden bakım elemanlarının ikisi küçük

çocuklarının olduğunu belirtmiş ve bu nedenle de çalışma saatlerinin daha da zorlaştığından bahsetmiştir.

Bakım elemanlarıyla ilgili olarak yapılan bu tez çalışmasında karşımıza çıkan son sorun başlığı diğer çalışanlar ile ilgilidir. Diğer çalışanlar ile ilgili olarak bakım elemanları tarafından en çok belirtilen sorun etüt hocalarının sayı olarak yetersiz olmasıdır. Bu sorun altı bakım elemanı tarafından ifade edilmiştir. Bakım elemanları her ne kadar çocukla ilgili olarak çoğu sorumluluğu üzerlerine almış olsalar da, çocukların akademik durumları ile ilgili her hangi bir sorumlulukları görev tanımlamalarında yer almamaktadır. Özellikle bakım elemanları çocukların bazı ödevlerinde yetersiz kaldıklarını ifade etmiş ve bu durumda da çocukları etüt öğretmenlerine yönlendirdiklerini söylemişlerdir. Kurum içerisinde görevlendirilen öğretmenler çocukların akademik durumları ile ilgilenmekle yükümlüdürler. Öğretmenlerin görevleri Sosyal Hizmetler Ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Çocuk Evleri Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelikte şu şekilde belirtilmiştir: “Çocukları yeteneklerine ve isteklerine göre sosyal, kültürel ve sportif etkinliklere yönlendirmek ve bu konularda çalışmalarda bulunmak, Çocukları yeteneklerine ve isteklerine göre okul seçiminde yönlendirmek, Çocukların okula devamını sağlamak ve izlemek, programlı çalışma alışkanlığını kazandırmak, okul ile ilgili sorunlarını çözmek, Okul başarılarını takip ederek başarılarını arttırıcı çalışmalar yapmak, Her çocuk için eğitim öğretimine yönelik yapılan ve yapılması planlanan eğitsel müdahalelerin yer aldığı eğitsel raporları hazırlamak”. Bu görev tanımlamasına bakıldığında kurumda görevli öğretmenlerin çocukların eğitim hayatında ne kadar etkili olduğu açıktır. Bu nedenle kurumda her çocuk ile yeterince ilgilenilecek sayıda öğretmenin olması, çocukların akademik başarısını direk etkileyebilecek bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapılan görüşmeler sonucunda diğer çalışanlar ile ilgili olarak karşımıza çıkan diğer bir sorunda temizlik elemanlarının sayı olarak yetersiz olmasıdır. Bakım elemanları temizlik personelinin her eve iki günde bir geldiğini belirtmişlerdir. Bakım elemanları çocuk evinin tertip ve düzenini sağlamakla yükümlüdürler. Bazı bakım elemanları evin tertip ve düzenini sağlarken çocuklar ile yeterince ilgilenemediklerini ifade etmişlerdir. Yine bazı bakım elemanları ev ile ilgili görevlerinin azaltılmasının çocuklar ile ilgilenmeleri açısından daha uygun olacağını düşünmektedir. Bu bağlamda da bakım elemanlarının üçü temizlik personelinin daha sık aralıklar ile evlere gelmelerinin gerektiğini belirtmiştir. Bakım elemanları bir anne gibi sorumluluklara sahiptir. Bu nedenle evin tertip ve düzeninden de sorumlu olmaları oldukça normaldir. Bakım elemanlarının

görevlerinin azaltılması yerine, bir diğer kurum çalışanı olan çocuk eğitimcilerinin her ev için bir kişi olacak şekilde görevlendirmelerinin hem ev düzeninin sağlanması hem de çocuklar ile kaliteli zaman geçirilmesi açısından daha uygun olacağı düşünülmektedir. Çocuk eğitimcilerinin görevleri Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Çocuk Evleri Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikte şu şekilde belirtilmiştir: “Çocuk evinin günlük işleyişinin planlanmasında ve uygulanmasında görev almak, çocuklar için hazırlanan eğitim programlarını günlük program dahilinde uygulamak, çocuk evinin, bakım, temizlik ve düzeninde sağlık koşullarının sağlanmasına yardımcı olmak, çocuk evinde bulunan çocukların temizlik, giyinme, soyunma, uyku, beslenme gibi öz bakım ihtiyaçlarını karşılamalarına ilişkin davranış kazanmalarını sağlamak, çocuk evindeki çocukların beslenme ihtiyaçlarının giderilmesinde sağlık koşullarına uygun ortamı düzenlemek ve devamlılığını sağlamak, çocukların büyüme ve gelişmelerini takip etmek”. Bu görevlere bakıldığında çocuk eğitimcilerinin bakım elemanlarına hem evin işleyişiyle ilgili hem de çocukların sorumluluklarıyla ilgili yardımcı olacak kişiler olduğu anlaşılmaktadır. Bakım elemanlarıyla yapılan görüşmelerde bazıları evlerinde çocuk eğitimcilerinin olduğunu söylerken, bazıları ise evlerinde çocuk eğitimcisinin olmadığını ifade etmiştir. Bakım elemanlarının ikisi diğer bakım elemanlarıyla iş bölümü konusunda sıkıntı yaşadığını bir sorun olarak dile getirmiştir. Bir evde üç bakım elemanının olmasının, iş paylaşımı konusunda da bazı sıkıntıları beraberinde getirebildiği düşünülmektedir. Bakım elemanlarından biri evin düzenini ön planda tutarken, diğeri çocukların bakımının önemli olduğunu düşünebilmektedir. Bu durumda bakım elemanlarının iş bölümü konusunda kimi zaman çatışma yaşayabildiklerini gösterebilmektedir. Diğer çalışanlar ile ilgili bir diğer sorunda iki bakım elemanı tarafından ifade edilen özel eğitim öğretmenin olmaması olarak karşımıza çıkmaktadır. Görüşme yapılan bazı bakım elemanları sorumlu oldukları evlerinde birden fazla özel gereksinimli çocuk olduğunu ifade etmişlerdir. Bu evlerde görevli olan bakım elemanları çocukların bakımı ile ilgili görevlerde diğer bakım elemanlarına göre daha fazla yorulduğunu ifade etmişlerdir. Özellikle günün belirli saatlerinde yada haftanın belirli günlerinde özellikle özel gereksinimli çocuklar ile ilgilenecek bir özel eğitim öğretmenin olması hem bakım elemanlarının yükünü hafifletecek, hem de özel gereksinimli çocukların topluma kazandırılma sürecini hızlandıracaktır. Sadece iki bakım elemanı tarafından ifade edilen, diğer çalışanlar ile ilgili olan sorunlardan sonuncusu da bakım elemanlarına fazla müdahale edilmesi şeklindedir. Özellikle dışarı çıkılan ve daha çok çocuklara yönelik yapılan etkinliklerde bakım

elemanları diğer katılımcılar tarafından fazlaca müdahale edildiğini yapılan görüşmelerde belirtmiştir. Bakım elemanlarına toplum tarafından önyargılı yaklaşımlar dışarıda da onlara olan davranışların olumsuz olmasına temel oluşturmaktadır. Özellikle yetiştirme yurtları ve çocuk evleri sitesi gibi kurumlarda çocuklara karşı sergilenen olumsuz tavır ve davranışların gündeme gelmesi, hem bakım elemanlarını hem de çocukları olumsuz etkilemektedir.

Genel olarak bakım elemanlarının karşılaştıkları sorunlara bakıldığında bu alanda çalışmak isteyenlerin sertifika programları yerine alana uygun bir önlisans programından seçilmelerinin profesyonelleşmek açısından önemli olacağı düşünölmektedir. Sonuç olarak, sunulan bu tez çalışmasının son derece önemli bir sosyal sorun alanı olan korunmaya muhtaç çocukların bakım ve gözetiminden sorumlu olan bakım elemanlarının deneyimledikleri sorun ve aksamalara ışık tutmakla birlikte, mikro ve makro politika geliştirme süreçlerine katkı sağlama misyonu taşıyacağı düşünölmektedir.

KAYNAKÇA

- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2011). *Ulusal Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı*. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Ankara.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (2015). *2015 Yılı Faaliyet Raporu*. Strateji Geliştirme Başkanlığı, Ankara.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, (2011). *2011 Yılı Faaliyet Raporu*. Strateji Geliştirme Başkanlığı, Ankara.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, (2012). *2012 Yılı Faaliyet Raporu*. Strateji Geliştirme Başkanlığı, Ankara.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, (2013). *2013 Yılı Faaliyet Raporu*. Strateji Geliştirme Başkanlığı, Ankara.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, (2014). *2014 Yılı Faaliyet Raporu*. Strateji Geliştirme Başkanlığı, Ankara.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, (2016). *2016 Yılı Faaliyet Raporu*. Strateji Geliştirme Başkanlığı, Ankara.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, (2017). *2017 Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü 2017 Yılı Bülteni*, Ankara.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname 633, Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi 08.06.2011, Sayı 27958
- Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun 6284*, Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi 20.03.2012, Sayı 28239
- Akyüz, E. (1984). Medeni kanun ile sosyal hizmetler ve çocuk esirgeme kurumu kanunu açısından korunmaya muhtaç çocuklar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 11-20.
- Akyüz, E. (2012). *Çocuk Hukuku*. Ankara: Pegem Akademi.
- Altıntaş-Selçuk, B. ve Çolak, C. (2012). Türkiye'nin İlk Çocuk Hastanesi; Hamidiye Etfal Hastane-i Alisi. *Lokman Hekim Dergisi*, 11-14.
- Aslan, E. ve Erbay, E. (2017). Ankara Aile Ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne Bağlı Çocuk Evlerinde Çalışan Bakım Elemanları Ve Çocuk Evi Sorumlularının İş Doyumu Ve Tükenmişlik Düzeyleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 535-556
- Başer, H. (2013). *Çocuk Refahı Alanında Yeni Hizmet Modeli "Çocuk Evleri"*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Başkurt, İ. (2012). Eğitimde Çocuk ve Ötekinin Kimliği. *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 113-141.

- Bay, A. (2014). Osmanlı Toplumunda Evlatlıklar ve Hukuki Durumları. *Turkish Studies*, 149-163.
- Belediye Kanunu 1580, Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi: 14.04.1930, Sayı 1471.
- Belediye Kanunu 5393, Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi 13.07.2005, Sayı 25874.
- Bıyıklı, L. (1983). Koruyucu Aile Bakımı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 11-15.
- Bilican-Gökkaya, V. (2014). Ailelerin, Koruyucu Aile Olma Nedenleri (Sivas İli Örneği). *International Journal of Human*, 603-620.
- Birleşmiş Milletler. (1989, Kasım 20). *Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi*.
- Bumin, K. (1998). *Batı'da Devlet ve Çocuk*. İstanbul: Patika.
- Creswell, J. W. (tarih yok). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çağlar, D. (1974). Türkiye' de Korunmaya Muhtaç Çocuklar ve Eğitimlerine Genel Bir Bakış. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 59-112.
- Çavuşoğlu, T. (1999). *Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu ve Çocuk*. II. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi (s. 462-481). Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.
- Çeçen-Eroğlu, A. R. ve Dingiltepe, T. (2012). Parçalanmış ve Tam Aileye Sahip Ergenlerin Yaşam Doyumu Düzeyleri ile Yaşam Kalite Düzeylerinin Karşılaştırılması. *İlköğretim Online Dergisi*, 1077-1086.
- Çetin, H. (2010). Korunmaya Muhtaç Çocukların Bakımına Yönelik Etkin ve Sistemantik Bir Yaklaşım Modeli. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1-8.
- Çocuk Hakları İzleme ve Değerlendirme Kurulu ile İlgili 2012/9 Sayılı Başbakanlık Genelgesi*, Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi 04.04.2012, Sayı 28254.
- Çocuk Koruma Kanunu, Kanun Numarası 5395*, Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi: 15.07.2005, Sayı 25876.
- Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun 2253*, Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi 21.11.1979, Sayı 16816.
- Çocuk ve Gençlik Merkezleri Yönetmeliği*, Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi 30.09.2001, Sayı 24539
- Danışoğlu, E. (1999). *Kalkınma Planlarında Çocukla İlgili Devlet Politikaları*. II. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi Bildirileri (s. 429-445). Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.
- Demirci-Akyol, E. (2013). Sultan II. Abdülhamid Döneminde Sosyal Politika Uygulamaları. *Sosyal Politika Çalışmaları*, 33-47

- Devlet Planlama Teşkilatı, (1963). *Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967)*, Ankara
- Devlet Planlama Teşkilatı, (1963). *Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967)*, Ankara.
- Devlet Planlama Teşkilatı, (1968). *İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1968-1972)*, Ankara.
- Devlet Planlama Teşkilatı, (1979). *Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979-1983)*, Ankara.
- Devlet Planlama Teşkilatı, (1984). *Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985-1989)*, Ankara.
- Dilik, S. (1985). Atatürk Döneminde Sosyal Politika. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 93-102.
- Elmacı, D. (2010). Günümüzün Yetim Kalan Kuruluşları: Yetiştirme Yurtları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 949-970.
- Erdal, L. (2014). Türkiye' de Sosyal Politika ve Koruyucu Aile Hizmet Modeli. *Sosyoekonomi*, 171-192.
- Geçer, G. O. (2005). Türk Toplumunda Sokak Çocuklarına Yönelik Çeşitli Adlandırmalar. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 117-124.
- Gökçearsan-Çifci, E. (2009). Türkiye'de ve Dünyada Korunmaya İhtiyacı Olan Çocuklara Yönelik Hizmetlerin Tarihsel Gelişimi. *Aile ve Toplum Eğitim, Kültür ve Araştırma Dergisi*, 53-65.
- Gölcüklü, F. (1957). Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkında 5387 Sayılı Kanun ve Tatbikattan Bir Örnek. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 84-95.
- İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun 5651*, Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi 23.05.2007 Sayı 26530
- İnternet: Acaroğlu, T. (1969). *İlk Halk Okulu: Darüşşafaka*, <http://earsiv.sehir.edu.tr>, Son Erişim Tarihi: 12.02.2018.
- İnternet: Aile, Çalışma, ve Sosyal Hizmet Bakanlığı Koruyucu Aile, (2018). Koruyucu Aile Nedir?, <https://koruyucu.aile.gov.tr/koruyucu-aile-nedir>, Son Erişim Tarihi: 12.02.2018.
- İnternet: Aile, Çalışma, ve Sosyal Hizmet Bakanlığı Koruyucu Aile (2018). Hizmet Kapsamında Sağlanan Destekler. <https://koruyucu.aile.gov.tr/koruyucu-aile/hizmet-kapsaminda-saglanan-destekler>, Son Erişim Tarihi: 20.02.2018.
- İnternet: Aile, Çalışma, ve Sosyal Hizmet Bakanlığı, (2017). *Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü*. www.cocukhizmetleri.aile.gov.tr: <http://cocukhizmetleri.aile.gov.tr/uygulamalar/cocuk-destek-merkezleri>, Son Erişim Tarihi: 12.02.2017.

- İnternet: Aile, Çalışma, ve Sosyal Hizmet Bakanlığı, (2018). Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü. Mevzuat, www.cocukhizmetleri.aile.gov.tr: <https://cocukhizmetleri.aile.gov.tr/kanunlar>, Son Erişim Tarihi: 12.12.2018.
- İnternet: Aile, Çalışma, ve Sosyal Hizmet Bakanlığı, (2018). Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmeti. <https://cocukhizmetleri.aile.gov.tr/sosyal-ve-ekonomik-destek-hizmeti>, Son Erişim Tarihi: 12.12.2018.
- İnternet: Ankara Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü (2018). <https://ankara.aile.gov.tr/kuruluslarimiz/cocuk-evleri-sitesi-ve-cocuk-evleri-koordinasyon-merkezi/saray-cocuk-evleri-sitesi-mudurlugu>, Son Erişim Tarihi: 12.12.2018.
- İnternet: Çocuk Evleri Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin Uygulanması Hakkında Genelge (2011). <https://ailevecalisma.gov.tr/uploads/chgm/uploads/pages/genelgeler/2011-02-cocuk-evleri-calisma-usul-ve-esaslari-hakkinda-yonetmeligin-uygulanmasi.pdf>, Son Erişim Tarihi: 18.02.2019.
- İnternet: Darüşşafaka 2017 Darüşşafaka tarihinin kilometre taşları, <https://www.darussafaka.org/hakkimizda/cemiyet/tarihce>, Son Erişim Tarihi: 15.01.2018.
- İnternet: Seçkin, H. (tarih yok). *Darüşşafaka Değeri, tarihi ve büyük hizmetleri*. <http://earsiv.sehir.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11498/30825/001516727006.pdf?sequence=1>, Son Erişim Tarihi: 15.01.2018.
- İnternet: *Unicef 2011 Çocuk Hakları Açısından Ülkedeki Ortam*, <http://unicef.org.tr/sayfa.aspx?id=24&mnid=65>, Son Erişim Tarihi: 10.02.2018.
- İnternet: Arslanoğlu, A. (2015). 106 yıldan beri ülkemize nice değerler kazandıran ünlü kültür ve eğitim ocağı: Darüşşafaka Lisesi. İstanbul Şehir Üniversitesi. <http://earsiv.sehir.edu.tr:8080/xmlui/handle/11498/30870>, Son Erişim Tarihi: 22.12.2018.
- İş Kanunu 4857*, Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi 10.06.2003, Sayı 25134
- Karataş, K., Acar, H., Cankurtaran Öntaş, Ö., Baykara Acar, Y. ve Gökçearslan, E. (2004). Türkiye' de Çocuğun Korunması: Osmanlı'dan Günümüze Çocuk Refahına Yönelik Düzenlemeler. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 15-25.
- Kardüz, A. R. (1992). *Darüşşafaka "Cemiyet-i Tedris-i Islamiye"*. Sabah Gazetesi.
- Keçeci-Kurt, S. (2012). Bir Eğitimin Öncüsü: Darüşşafaka. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 159-174.
- Koç, B. (2007). Osmanlı İslahhanelerinin İşlevlerine İlişkin Bazı Görüşler. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 113-127.
- Konaç, E. (1984). Türk Hukuk Sisteminde Çocuk İstismarı ve İhmali. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1-10.

Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkında Kanun 5387, Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi 23.05.1949, Sayı 7217

Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkında Kanun 6972, Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi 15.05.1957, Sayı 9615

Kurtuluş-Akbulut, S. (2011). *Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Aracılığıyla Evlat Edinme ve Koruyucu Aile Kurumu*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kuzucu, Y. (2011). Değişen Babalık Rolü ve Çocuk Gelişimine Etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 79-89.

Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kanunu 1117, Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi: 07.07.1927, Sayı:627

Mamur-Işıklı, Y. ve Karatepe, S. (2016). Türkiye’de Çocuğa Yönelik Sosyal Politika Uygulamaları ve Tarihsel Analizi. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 69-100.

Merriam, S. B. (tarih yok). *Nitel Araştırma Desen ve Uygulaması İçin Bir Rehber*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Milli Eğitim Temel Kanunu 1739, Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi 24.06.1973, Sayı 14574

Nalbant, Ş. (2016). *Korunmaya Muhtaç Çocuklarda Çocuk Evleri Bakım Modelinin Toplumsallaşmaya İlişkin Rolü: Kayseri Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

Onur, B. (2005). *Türkiye’de Çocukluğun Tarihi*. Ankara: İmge Kitabevi.

Onur, B. (2016). *Toplumsal Tarihte Çocuk*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Öcal, A. ve Kemer kaya, G. (2011). Yetiştirme Yurdunda Kalmış Yetişkinlerin Devlet ve Vatandaşlık Algıları Üzerine Nitel Bir Araştırma. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 63-82.

Öngider, N. (2013). Anne-Baba ile Okul Öncesi Çocuk Arasındaki İlişki. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 420-440.

Özbek, N. (1998). 90 Yıllık Bir Hayır Kurumu Fukaraperver Cemiyeti. *Tarih ve Toplum*, 324-330

Özbek, N. (1999). II. Abdülhamid ve Kimsesiz Çocuklar Darülhayr-ı Ali. *Tarih ve Toplum*, 75-84

Özbesler, C. (2009). Koruyucu Aile Hizmetlerinde Değerlendirme Süreci. *Aile Ve Toplum Eğitim, Kültür ve Araştırma Dergisi*, 86-94.

Özcan, T. (2006). Osmanlı Toplumunda Yetimlerin Himayesi ve Eytam Sandıkları. *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 103-121.

- Özdemir, N., Sefer, N., ve Türkdoğan, D. (2008). Bir Sosyal Sorumluluk Projesi Örneği: "Korunmaya Muhtaç Çocuklar". *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 283-305.
- Özgür, Ö. (2011). Kurum Bakımı Altındaki Çocukları Anlamak Ve Onlarla Çalışmak: Bağlanma Teorisinden Bir Bakış. *e-Journal of New World Sciences Academy Social Sciences*, 96-106.
- Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun 6112*, Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi 03.03.2011, Sayı 27863
- Salim, M. (2011). *Geçmişten Günümüze Türkiye’de Çocuk Koruma Politikaları ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu*. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Sarikaya, M. (2007). Cumhuriyetin İlk Yıllarında Bir Sosyal Hizmet Kurumu: Türkiye Himaye-i Etfal Cemiyeti. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 321-338.
- Sosyal Hizmetler Kanunu, Kanun Numarası 2828*, Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi: 27.05.1983, Sayı:18059
- Sosyal Hizmetler Ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Çocuk Evleri Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik*, Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi 05.10.2008, Sayı 27015
- Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu 5510*, Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi 16.06.2006, Sayı 26200
- Soydan, A. (2013). Darüşşafaka Tarihinden Kesitler. *Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları*, 249-268.
- Suğur, N. ve Saygı Doğru, E. (2010). Koruma Altındaki Çocukların Aile ve Devlet Algısı Üzerine Bir Araştırma. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Dergisi*, 115-133.
- Şafak, N. (2013). Dârüleytamda Çocuk Olmak: On Çocuk On Portre. *Fatih Sultan Mehmet İlmî Araştırmalar İnsan v Toplum Bilimleri Dergisi*, 261-283.
- Şahin, H. ve Şafak, N. (2012). *Osmanlı Dünyasında Çocuk Olmak*. İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları
- Şahin-Taşgın, N. ve Özel, H. (2011). Türkiye' de Sosyal Hizmetlerin Dönüşümü. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 175-190.
- Şenocak, H. (2010). Korunmaya Muhtaç Çocuklara Sağlanan Bakım Yöntemleri. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 177-228.
- Tan, M. (1989). Çağlar Boyunca Çocukluk. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 71-88.

- Temel Eğitim ve Ortaöğretimde Parasız Yatılı Veya Burslu Öğrenci Okutma Ve Bunlara Yapılacak Sosyal Yardımlara İlişkin Kanun 2684*, Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi 19.06.1982, Sayı 17729
- Tiryakioğlu, B. (1991). *Çocukların Korunmasına İlişkin Milletlerarası Sözleşmeler ve Türk Hukuku*. Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları.
- Turan, T. (2010). *Bilimsel Araştırma Projesi Sonuç Raporu*. Denizli: Pamukkale Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi.
- Türk Ceza Kanunu 5237*, Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi 12.10.2004, Sayı 25611
- Türk Medeni Kanunu 4721*, Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi 08.12.2001, Sayı 24607
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası Kanun Numarası 2709*, Kabul Tarihi 07.11.1982
- Türkmen, B. (2005). Sosyal Risk Altındaki Çocuklar, Gençler ve Yaşlılar. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 11-22.
- Uçucu Maddelerin Zararlarından İnsan Sağlığının Korunmasına Dair Kanun* Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi 16.05.2009, Sayı 27230
- Uğurlu, Z. ve Gülsen, İ. A. (2014). Çocuk Hakları ve Hukuki Bağlamda Çocuğun İhmal ve İstismardan Korunması. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1-24.
- Umumi Hıfzıssıhha Kanunu 1593*, Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi: 06.05.1930, Sayı:1489
- Ünal, İ. (2010). *167 Nolu Çanakkale Eytam Sandığına Mahsus Teminatlı İdane Defteri'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Ünal, M. (2009). Çocuk Gelişiminde Oyun Alanlarının Yeri ve Önemi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 95-109.
- Ünal, V. (2012). Osmanlının Son Dönemlerinde Korunmaya Muhtaç Çocuklar İçin Kurulan Sosyal Hizmet Kuruluşları. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1-27.
- Üstüner, S. (2005). *Koruyucu aile bakımı altındaki çocukların ruh sağlığı*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yalçın, H., Bay, M. ve Ekmekçioğlu, E. (2008). *Türkiye ve Türk Dünyasında Çocuk Hakları İle İlgili Çalışmaların Yarıları*. II. Uluslararası Sosyal Bilimciler Kongresi, (s. 429-439). Kazakistan, Bişkek.
- Yaman, F. (2010). *Bakıcı Annelerin Sosyo-Ekonomik ve Çalışma Yaşamlarına İlişkin Özellikleri: Ankara İli Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yaşar, Ö. ve Dağdelen, N. (2013). Korunmaya Muhtaç Çocukların Yetiştirilmesinde Çocuk Yurtlarından Çocuk Evlerine Geçişin, Çocukların Sosyo-Kültürel ve

- Psikolojik Gelişimlerine Etkisi Üzerine Bir Çalışma: Isparta Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 199-221.
- Yazıcı, E. (2012). Korunmaya Muhtaç Çocuklar ve Çocuk Evleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 499-525.
- Yazıcı, E. (2014). Türkiye’de Çocuk Koruma Sistemi ve Koruyucu Aile Bakım Yönteminde Yeni Yaklaşımlar. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 247-270.
- Yazıcı, N. (2007). Osmanlılarda Yetimlerin Korunması Üzerine Bazı Değerlendirmeler. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1-46.
- Yıldırım, Ş. (2017). 2000’li Yıllarda Çocuk Koruma Sistemi İçinde Bakım Hizmetlerinin Genel Görünümü. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 87-110.
- Yolcuoğlu, İ. G. (2009). Türkiye’de Çocuk Koruma Sisteminin Genel Olarak Değerlendirilmesi. *Aile ve Toplum Dergisi*, 43-57.
- Yörükoğlu, A. (2007). *Değişen Toplumda Aile ve Çocuk*. İstanbul: Özgür Yayınları.
- Zengin, E., Şahin, A. ve Özcan, S. (2012). Türkiye’de Sosyal Yardım Uygulamaları. *Yönetim ve Ekonomi*, 133-142.
- Zevkliler, A. (1957). Türk Hukukunda Korunmaya Muhtaç Çocuklar. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 173-236.

EKLER

Ek-1. Bakım Elemanları Görüşme Soruları

1. Yaşınız Nedir?
2. Eğitim durumunuz nedir?
3. Kaç yıldır bu mesleği yapıyorsunuz?
4. Bakım elemanı olmadan önce farklı bir alanda çalıştınız mı?
5. Çocukların kişisel bakımı ile ilgili neler düşünüyorsunuz?
6. Çocuklar ile iletişim kurarken nasıl bir yol izliyorsunuz?
7. Hayatınızın herhangi bir döneminde çocuklar üzerine bir eğitim aldınız mı? (Çocuk gelişimi, psikoloji, çocuk bakımı vb.)
8. Çocukların ev içerisinde yaşadıkları uyum sorununu nasıl çözüyorsunuz?
9. Gün içinde çocuklar ile ilgili görevleriniz neler?
10. Gün içinde ev ile ilgili görevleriniz neler?
11. Çocuklar ile kaliteli vakit geçirmek için neler yapıyorsunuz?
12. Fiziksel ortamla ilgili karşılaştığınız sorunlar var mıdır? Varsa nelerdir?
13. Kurum içerisinde diğer çalışanlar ile ilişkileriniz nasıl?
14. Karşılaştığınız sorunları kimlerle çözüyorsunuz?
15. Kurumun size sağladığı imkânlar neler?
16. Bakım elemanlarının çalışma koşulları ile ilgili ne gibi öneriler verebilirsiniz?
17. Çalışma saatleriniz aile yaşantınızı nasıl etkilemektedir?
18. Aynı evde görevli diğer bakım elemanlarıyla ilişkileriniz nasıl?
19. Ev ortamında çalışmayı nasıl değerlendiriyorsunuz

Ek-2. Bakım Elemanları Görüşme Örnekleri BE4 Görüşme Kaydı

1. Yaşınız Nedir?

45, evli, 2 çocuklu

2. Eğitim durumunuz nedir?

Lise mezunu çocuk gelişimi bölümü, aynı zamanda açık öğretimden sosyal hizmetler okumaya devam ediyorum.

3. Kaç yıldır bu mesleği yapıyorsunuz?

6 yıldır bu mesleği yapıyorum

4. Bakım elemanı olmadan önce farklı bir alanda çalıştınız mı?

Anaokulu öğretmenliği yaptım. Aynı zamanda farklı alanlarda da çalıştım

5. Çocukların kişisel bakımı ile ilgili neler düşünüyorsunuz?

Küçük yaşlarda kişisel bakım çok sıkıntılı oluyor. Büyük çocuklarda da farklı sıkıntılar oluyor. Ergenlik dönemindeki çocukların kişisel temizliğinde sıkıntı yaşıyorum. Erkek çocuklarda özellikle baba rolüne ihtiyaç duyuyoruz. Tuvalet eğitimi olmayan çocuklar var. Yemek yemeyi bilmeyen çocuklar var. Çocukların geldikleri ailelerden kaynaklanan kişisel bakım problemleri var. Mahremiyet ile ilgili sıkıntı yaşıyoruz. Bayan olarak büyük grup erkek çocuklarla çalışmak zor.

6. Çocuklar ile iletişim kurarken nasıl bir yol izliyorsunuz?

Çocuğa göre değişiyor. Bazıları iletişime açık, bazıları kapalı. Neden geldiği ve hangi problemlerle karşılaştığı önemli. Çocuk iletişime kapalıysa öncelikle çocuğu gözlemliyorum. Çocuk neler seviyor, neler yapıyor, bunları gözlemliyorum. Genel konuşmalar yapıyoruz ev içinde toplu halde. Bu konuşmalarda küçük ipuçlarıyla çocuğa anlatmaya çalışıyoruz. Bazı çocuklarda ise profesyonel yardım alabiliyoruz. Bu çocukları psikologa yönlendiriyoruz. Çocukların özel yaşantılarından bahsetmiyoruz. Nerden geldiği, ne yaşadığı gibi soruları kesinlikle sormuyoruz. Diğer çocukları da bu konuda uyarıyoruz. Bize anne diye hitap edebiliyorlar ama ben abla demelerini tercih ediyorum.

7. Hayatınızın herhangi bir döneminde çocuklar üzerine bir eğitim aldınız mı? (Çocuk gelişimi, psikoloji, çocuk bakımı vb.)

Lisede çocuk gelişimi bölümünden mezunum. Buraya başlamadan önce de eğitim almadım çocuk gelişimi mezunu olduğum için. Hizmet içi eğitimler alıyoruz. Bu konular bizim talebimize göre belirleniyor. (Örneğin; şiddet ve öfke kontrolü..). Her yıl bu eğitimler devam ediyor. Bakım elemanlarının taleplerine göre katılımı zorunlu toplantılarımız oluyor.

Ek-2. (devam) Bakım Elemanları Görüşme Örnekleri BE4 Görüşme Kaydı

8. Çocukların ev içerisinde yaşadıkları uyum sorununu nasıl çözüyorsunuz?

Zamanla çözülüyor. Uyum probleminin nedeni önemli. Önce çocuğu tanımak gerekli. Öfke kontrolü problemi olan çocuklarda tüm ekip birlikte müdahale ediyoruz. Bazen yetersiz kaldığımız durumlar olabiliyor. Bazen çocuklar anne baba kendisini alsın diye bakım elemanlarına iftira atabiliyor. Böyle bir durumla karşılaşmamak için çocuktan kendini çekebiliyorsun. Bu durum sonunda da evde problem ortaya çıkabiliyor. Bazı çocuklar ailelerine giderken temiz geliyor, ailelerinden kuruma geldiklerinde sıkıntılı geliyorlar.

9. Gün içinde çocuklar ile ilgili görevleriniz neler?

Çocukların öz bakımları, yemeklerini yedirme benim görevlerim arasında. Çocukların davranışlarını gözleme, çocukların sorunlarına çözüm bulma, sorunları konuşarak çözme görevlerim arasında. Çocukların aileleri ile iletişim kurmamız yasak. Bakım elemanlarının ailelerle muhatap olduğu durumlarda aileler tarafından şiddete maruz kalabiliyorlar. Bu anlamda zorunlu aile görüşmelerinde güvenliğinde yanımızda bulunması daha sağlıklı oluyor. Ödevlerle ilgileniyorum Bazen biz yetersiz kalıyoruz etüte yönlendiriyoruz. Ama etüt hocaları yetersiz. Çocukların performans ödevlerinde yetersiz kalabiliyorum. Çünkü çocuk sayısı fazla olduğundan performans ödevlerini yapmada sıkıntı yaşıyorum. Farklı yaş grubu çocukların bir arada olması benim için sıkıntı olabiliyor. Veliler gibi okul etkinliklerine katılıyoruz.

10. Gün içinde ev ile ilgili görevleriniz neler?

Bulaşık, çamaşır, ütü bakım elemanlarına ait. Çocukların beslenme çantalarını biz hazırlıyoruz. Çocuklara ara öğünler hazırlıyoruz. Dolap düzenleme, mutfak temizliği bizlere ait. Ev temiz olmak zorunda, temizlik personelinin gelmediği durumlarda ev temizliği nöbetçi bakım elemanına aittir. Diğer bakım elemanına ev temiz bırakılmalı.

11. Çocuklar ile kaliteli vakit geçirmek için neler yapıyorsunuz?

Berber oyun oynuyoruz, sohbet ediyoruz. Dışarıda çocuklar oyun oynarken onların oyunlarına katılıyorum. Evimizde oyuncaklarla oynuyoruz. Yaz döneminde stajyerlerle etkinlik yapıyoruz. Okul döneminde haftasonları animasyon filmler izliyoruz. Bazı evlerde dvd var.

12. Fiziksel ortamla ilgili karşılaştığımız sorunlar var mıdır? Varsa nelerdir?

Fiziksel imkanlar iyi. Bazen ev içerisinde eşyalar bozuluyor ama sonrasında tamir ediliyor.

13. Kurum içerisinde diğer çalışanlar ile ilişkileriniz nasıl?

Gayet iyi. Büyük bir problem yaşamadık şimdiye kadar. Diğer bakım elemanı arkadaşlarla ufak tefek problemler yaşayabiliyoruz. Şimdiye kadar bir bakım elemanı ile ilgili ciddi bir problem yaşamadım. İş bölümüyle ilgili. İş yoğunluğumuz stresi beraberinde getiriyor.

14. Karşılaştığınız sorunları kimlerle çözüyorsunuz?

Grup sorumlumuz ile çözüyorum.

Ek-2. (devam) Bakım Elemanları Görüşme Örnekleri BE4 Görüşme Kaydı

15. Kurumun size sağladığı imkânlar neler?

Yemeğimiz kuruma aittir. Evim yakında olduğu için ulaşım problem olmuyor.

16. Bakım elemanlarının çalışma koşulları ile ilgili ne gibi öneriler verebilirsiniz?

Çocuk sayısı çok fazla. Bakım elemanlarının görevleri de oldukça fazla. Bakım elemanlarının görev tanımının daraltılması gerekli. Çocuk ile ilgili her şey bakım elemanına ait olsun ama ev ile ilgili işler konusunda görevlerimizin azaltılması gerekli. Erkek çocuklarının hem öz bakımları ile ilgili hem de baba rolünü görmeleri için bakım elemanlarından biri erkek olabilir, grup sorumluları da erkek olabilir. Dışarıdan gelen kişiler bakım elemanlarına müdahale ediyor, hatta iftira atabiliyor.

17. Çalışma saatleriniz aile yaşantınızı nasıl etkilemektedir?

Vardiya sisteminden çok memnunum. Acil durumlarda nöbet değişimi yapabiliyoruz. Kendi evime daha çok vakit ayırabiliyorum.

18. Aynı evde görevli diğer bakım elemanlarıyla ilişkileriniz nasıl?

Gayet iyi. Daha önce bir problem yaşadım ama konuşarak çözüme kavuşturdum

19. Ev ortamında çalışmayı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Güzel. Özellikle evin değişmezse çok güzel. Çocukları tanıyorsan evde çalışmak güzel. Kendini güvende hissediyorsun. Ama ev değiştiği zaman tedirginlik yaşıyorsun. Evler sıklıkla değişime açık olmamalı.

Ek-3. Bakım Elemanları Görüşme Örnekleri BE10 Görüşme Kaydı

1. Yaşınız Nedir?

43 yaşımıdayım evliyim 3 çocuk annesiyim

2. Eğitim durumunuz nedir?

Öğretmen lisesi mezunuyum. Önlisansda ilahiyat mezunuyum.

3. Kaç yıldır bu mesleği yapıyorsunuz?

5 yıldır bu mesleği yapıyorum.

4. Bakım elemanı olmadan önce farklı bir alanda çalıştınız mı?

Hayır çalışmadım.

5. Çocukların kişisel bakımı ile ilgili neler düşünüyorsunuz?

Çocuk sayısı fazla tam olarak yapmamız gerekeni yapamıyoruz. Gönlünden geçtiği kadarını yapamıyoruz. Belli noktada mesafe koymak zorunda kalıyoruz. Ben 4-6 yaş arası çocuklarla çalışıyorum bu çocuklar arasında tuvalet eğitimi problemi olan çocuklar var.

6. Çocuklar ile iletişim kurarken nasıl bir yol izliyorsunuz?

Alışana kadar zorlamıyoruz. Zamanla kendi kendine alışıyor. Birlikte oyun oynayarak alıştırmaya çalışıyoruz. Çocuklar bana anne deyince farklı oluyor özellikle küçük gruplarda çocuğun anne demesi sizin ona karşı yaklaşımınızı etkiliyor. Duygusal olarak anne ihtiyacını karşılayamam sadece fiziksel olarak karşılayabilirim. Farklı yaş grubu çocukların bir arada olmasını uygun bulmuyorum çocuk sayısı fazla olduğundan yaş farkıda fazla oluyor. Ailelerinin yanından gelen çocuklar hırçın olabiliyor geldiklerinde ağlıyorlar üzüyorlar.

7. Hayatınızın herhangi bir döneminde çocuklar üzerine bir eğitim aldınız mı? (Çocuk gelişimi, psikoloji, çocuk bakımı vb.)

Buraya gelebilmek için sertifika aldım. Kurum içinde ve kurum dışında seminerlere katıldım (ilk yardım, çocuk gelişimi, bulaşıcı hastalıklar, beslenme, hijyen) sürekli seminerler alıyoruz buradaki hocalar yurt dışına gidip gelince bize eğitim veriyor.

8. Çocukların ev içerisinde yaşadıkları uyum sorununu nasıl çözüyorsunuz?

Müdahaleye zorlamıyoruz zamanla alışıyor. Uyumsuz çocukları kendi haline bırakıyoruz. Eğer diğer çocuklara zarar veriyorsa yalnız etkinlik yaptırıyoruz. Yanlarında duruyoruz

9. Gün içinde çocuklar ile ilgili görevleriniz neler?

Kahvaltı, etkinlik yapma, ara öğün hazırlama, uyku saati, kişisel temizlik, bakım elemanlarına ait gün içinde okulla gidenleri gönderiyorum. Özel eğitime giden çocukları gönderiyorum. Okuldan gelen çocukların ödevlerini yaptırıyorum. Ödev yaptırma konusunda kendimi yeterli görüyorum.

Ek-3. (devam) Bakım Elemanları Görüşme Örnekleri BE10 Görüşme Kaydı

10. Gün içinde ev ile ilgili görevleriniz neler?

Gün aşırı temizlik görevlisi geliyor. Gelmediği günlerde evin genel temizliğini yapıyorum çamaşır yıkama bulaşık yıkama ütü dolap düzenleri bakım elemanlarına ait

11. Çocuklar ile kaliteli vakit geçirmek için neler yapıyorsunuz?

Çocuklara kitap okumayı seviyorum eğitici oyuncaklarla oynuyoruz. Kurum içindeki park a gidiyoruz. Küçük çocuklar olduğu için kurum dışına çıkamıyoruz. Sadece kurum etkinliklerine gidiyoruz.

12. Fiziksel ortamla ilgili karşılaştığınız sorunlar var mıdır? Varsa nelerdir?

Parklar yetersiz ve sıkıntılı özellikle küçük gruplar için kampüste yeni bir düzenleme olmalı çocuklara sosyal faaliyet alanları olsun isterdim. Oyun bahçeleri olabilir küçük bir sinema salonu bile olabilir. Kampus canlandırılabilir yüzme havuzu vb. olabilir

13. Kurum içerisinde diğer çalışanlar ile ilişkileriniz nasıl?

Bir sıkıntım yok.

14. Karşılaştığınız sorunları kimlerle çözüyorsunuz?

Öncelikle eğitimcilerle çözmeye çalışıyorum. Sonra grup sorumlularına gidiyorum. En son idare ile çözmeye çalışıyorum.

15. Kurumun size sağladığı imkânlar neler?

Ekstre imkan yok motivasyon programları yetersiz. Bakım elemanlarına özel programlar olmalı çocuklarla katıldığımız eğlencelerde dışarıdan müdahale oluyor.

16. Bakım elemanlarının çalışma koşulları ile ilgili ne gibi öneriler verebilirsiniz?

Çalışma şartları iyi 12-9 vardiyası bakım elemanları için uygun değil. 24 vardiyası en güzelli çocuk sayısı fazla bakım elamanı sayısının yeterli olduğunu düşünüyorum. Çocuk sayısının fazla olması çocuklar için problem.

17. Çalışma saatleriniz aile yaşantınızı nasıl etkilemektedir?

Çocuklarım büyük olduğu için sıkıntı yaşamıyorum. Kurumla birlikte şehir dışı programlarına gidebiliyorum.memnum

18. Aynı evde görevli diğer bakım elemanlarıyla ilişkileriniz nasıl?

Sıkıntılarım yok genellikle birbirimizi idare ediyoruz.

19. Ev ortamında çalışmayı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Çok memnumun böyle olduğu için bu işi tercih ettim.

Ek-4. Bakım Elemanları Görüşme Örnekleri BE16 Görüşme Kaydı

1. Yaşınız Nedir?

27 yaşındayım. Evliyim 1 çocuğum var.

2. Eğitim durumunuz nedir?

Lise mezunuyum

3. Kaç yıldır bu mesleği yapıyorsunuz?

9 yıldır bu mesleği yapıyorum.

4. Bakım elemanı olmadan önce farklı bir alanda çalıştınız mı?

Fast – food alanın da çalıştım.

5. Çocukların kişisel bakımı ile ilgili neler düşünüyorsunuz?

9- 12 yaş arası kız çocukları ile çalışıyorum. Zorlandım durumlar olmadı işimi çok seviyorum. Kendi ailelerinde çocuklar genellikle öz bakım becerilerini kazanmamış oluyor. Her şeyi biz öğretiyoruz. Gelen çocuklar temiz olmayabiliyor.

6. Çocuklar ile iletişim kurarken nasıl bir yol izliyorsunuz?

Nazikçe, sevgiyle yaklaşıyorum. Konuşarak iletişim kurmaya çalışıyorum bizi çok fazla benimsedikleri için bana anne demeleri hoşuma gidiyor. 19 yaşında başladım bu işe o günden beri bana anne diyorlar biz evlerde zaten anne gibiyiz.çocukların yaşadıkları ile ilgili biz soru sormuyoruz. Yaşadıklarını anlatmak istiyorlar istediklerinde müdahale ediyoruz. Yaşadıklarını ne bize ne de arkadaşlarına anlatmalarına müsaade etmiyoruz. Kendiliğinden anlattıklarında üzüldükleri yerde motive ediyoruz.

7. Hayatınızın herhangi bir döneminde çocuklar üzerine bir eğitim aldınız mı? (Çocuk gelişimi, psikoloji, çocuk bakımı vb.)

Sertifika programına katıldım.(halk eğitim merkezi) kurum içi ve kurum dışı seminer ve eğitimlere katıldım.(ergenlik, öz bakım, davranış kazanımı, çocuk psikolojisi ilk yardım vb.)

8. Çocukların ev içerisinde yaşadıkları uyum sorununu nasıl çözüyorsunuz?

Genelde ilk geldiklerinde çocuklar alışamıyorlar.kalabalık bir ortama gelince rahatsız oluyorlar. Evi tanıtıyoruz motive ediyoruz. Evin güzelliklerini anlatıyoruz. Ortamın güzelliklerini faaliyetlerini anlatıyoruz.

9. Gün içinde çocuklar ile ilgili görevleriniz neler?

Kahvaltı, öz bakım, faaliyet, etüt, oyun oynamak, tv izleme, gün içinde yaptıklarımız.çocuklara yemek yediriyoruz. Çocuklarla birlik de bahçe oyunları oynuyoruz. Ödevlerde yetersiz kalabiliyoruz. Etüt hocaları bu anlamda yetersiz.

Ek-4. (devam) Bakım Elemanları Görüşme Örnekleri BE16 Görüşme Kaydı

10. Gün içinde ev ile ilgili görevleriniz neler?

Çocukların yemekleri bulaşık çamaşır bakım elemanlarına ait. Temizlik personeli gün aşırı geliyor. Kalan günlerde evi temiz tutuyoruz. Dolap düzeni bize ait.

11. Çocuklar ile kaliteli vakit geçirmek için neler yapıyorsunuz?

Daha çok etüt de oluyoruz. Ödevler bitince oyun oynuyoruz , faaliyet yapıyoruz. Mutfak da hamur işi yapıyoruz. Bahçede oyun oynuyoruz. Ödevlerden sonra hep birlikte 1 saat sohbet ediyoruz.

12. Fiziksel ortamla ilgili karşılaştığınız sorunlar var mıdır? Varsa nelerdir?

Top sahası büyük olmalı ödevlerin yapılacağı etüt merkezi olmalı aktivite evi yetersiz kalıyor. Bu nedenle aktivite merkezi olmalı.

13. Kurum içerisinde diğer çalışanlar ile ilişkileriniz nasıl?

İyi hiç kimse ile sorunum yok. Genellikle kurumdaki çoğu kişiyi tanıyorum.

14. Karşılaştığınız sorunları kimlerle çözüyorsunuz?

Önce bakım elemanları ile çözmeye çalışıyorum. Sorunumu çözemesek eğitime gidiyorum. Çözemese grup sorumlusuna gidiyorum son olarak idare ile çözmeye çalışıyorum.

15. Kurumun size sağladığı imkânlar neler?

Kadınlar gününde bize özel etkinlik yapıldı. Anneler gününde bize hediye verildi. Motivasyon artırıcı etkinlikler çoğaltılabilir.

16. Bakım elemanlarının çalışma koşulları ile ilgili ne gibi öneriler verebilirsiniz?

Etüt ile ilgili desteğe ihtiyacımız var. Temizlik ile ilgili daha çok desteğe ihtiyacımız var. Bakım elemanlarının görev tanımı yeniden yapılmalı dışarı görevlendirmeleri için başka personel olmalı çocuk sayısı fazla bu anlamda ya evler ya bakım elemanları artırılmalı.

17. Çalışma saatleriniz aile yaşantınızı nasıl etkilemektedir?

Güzel çok memnunuz hem evimizde hem burada yeteri kadar enerjimiz oluyor.

18. Aynı evde görevli diğer bakım elemanlarıyla ilişkileriniz nasıl?

Çok iyi gayet iyiyiz.

19. Ev ortamında çalışmayı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Güzel memnunuz bir bayan için ideal bir ortam giyim problemimiz olmuyor

Ek-5. İzin Belgesi

 <p>T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı</p>	<p>T.C. AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı</p>	<p>17/08/2017</p>
<p>Sayı : 73595336-605.01-E.88424 Konu : Elif ÖZAYDIN DEMİRBAŞ</p>		
<p>DAĞITIM YERLERİNE</p>		
<p>Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 09/08/2017 tarih ve 84699 sayılı yazısı ile Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkiler Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Elif ÖZAYDIN DEMİRBAŞ'ın "Çocuk Evle Sitesinde 6-12 Yaş Arası Çocuklarla Çalışan Bakım Elemanlarının Karşılaştıkları Sorunları Üzerine Nitel Bir Çalışma" konulu tez çalışmasını Ankara Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü ve bağlı kuruluşlarında gerçekleştirebilme talebi bildirilmiştir. Söz konusu talebe ilişkin alınan Makam Onayı yazımız ekindedir. Gereğini bilgilerinize rica ederim.</p>		
		<p>Ali Nazmi UZUN Bakan a. Daire Başkan V.</p>
<p>DAĞITIM :</p>		
<p>Gereği:</p> <p>Gazi Üniversitesi Rektörlüğü(Sosyal Bilimler Enstitüsü) Ankara Valiliğine (Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü)</p> <p>17/08/2017 Sosyal Çalışmacı : Cemalettin ULUFER 17/08/2017 Birim Yöneticisi : Çiğdem ORUÇ 17/08/2017 Daire Başkan Yardımcısı : Emre TÖRE</p>	<p>Bilgi:</p> <p>Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü</p>	
<p>*Bu belge elektronik imzalıdır. İmzalı suretinin aslını görmek için https://bys.aile.gov.tr/EvrakDogrulama adresine girerek (p2/103-0Sf19b-o/gtD1-a3JKmj-qOPFD6fI) kodunu yazınız.</p>		
<p>Eskişehir Yolu Söğütözü Mah. 2177. Sok. No: 10/ A Kat: 27 Posta Kodu: 06510 Çankaya/ Ankara Telefon No: (312)705 57 00 Faks: (312)705 57 57 e-Posta: evsb@bile.gov.tr İnternet Adresi: http://evsb.aile.gov.tr/iletisim</p>		<p>Bilgi için: Cemalettin ULUFER Sosyal Çalışmacı Telefon No: (312)705 57 30</p>

Ek-5. (devam) İzin Belgesi

T.C.
AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI
Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı

17/08/2017

Sayı : 73595336-605.01-E.88424
Konu : Elif ÖZAYDIN DEMİRBAŞ

ANKARA VALİLİĞİNE
(Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü)

Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 09/08/2017 tarih ve 84699 sayılı yazısı ile Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkiler Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Elif ÖZAYDIN DEMİRBAŞ'ın "Çocuk Evle Sitesinde 6-12 Yaş Arası Çocuklarla Çalışan Bakım Elemanlarının Karşılaştıkları Sorunlar Üzerine Nitel Bir Çalışma" konulu tez çalışmasını Ankara Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü ve bağlı kuruluşlarında gerçekleştirebilme talebi bildirilmiştir. Söz konusu talebe ilişkin alınan Makam Onayı yazımız ekindedir. Gereğini bilgilerinize rica ederim.

Ali Nazmi UZUN
Bakan a.
Daire Başkan V.

DAĞITIM :
Gereği: Gazi Üniversitesi Rektörlüğü(Sosyal Bilimler Enstitüsü) Ankara Valiliğine (Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü)
Bilgi: Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü

*Bu belge elektronik imzalıdır. İmzalı suretinin aslını görmek için <https://bys.aile.gov.tr/EvrakDogrulama> adresine girerek (p2/103-0Sf19b-o/gtD1-a3JKm]-q0PF06f1) kodunu yazınız.

Eskişehir Yolu Söğütözü Mah. 2177. Sok. No: 10/ A Kat: 27 Posta Kodu: 06510 Çankaya/ Ankara
Telefon No: (312)705 57 00 Faks: (312)705 57 57
e-Posta: eydb@aile.gov.tr İnternet Adresi: <http://eydb.aile.gov.tr/iletisim>

Bilgi için: Cemalettin ULUFER
Sosyal Çalışmacı
Telefon No: (312)705 57 30

Ek-5. (devam) İzin Belgesi

T.C.
AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI
Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı

17/08/2017

Sayı : 73595336-605.01-E.87980
Konu : Elif ÖZAYDIN DEMİRBAŞ

MÜSTEŞARLIK MAKAMINA

Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 09/08/2017 tarih ve 84699 sayılı yazısı ile Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Elif ÖZAYDIN DEMİRBAŞ'ın "Çocuk Evleri Sitesinde 6-12 Yaş Arası Çocuklarla Çalışan Bakım Elemanlarının Karşılaştıkları Sorunlar Üzerine Nitel Bir Çalışma" konulu tez çalışmasını Ankara Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü ve bağlı kuruluşlarında gerçekleştirebilme talebi bildirilmiştir.

Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 09/08/2017 tarih ve 84699 sayılı yazısı ile olumlu değerlendirildiği bildirilen söz konusu araştırmanın 31/12/2017 tarihine kadar İl Müdürlüğü koordinesinde, kuruluş müdürlüğü gözetim ve denetiminde, günlük işleyişi aksatmadan, çocukların kişilik hakları ve güvenlikleri gözetilerek, ses-görüntü kaydı alınmaksızın, iş akışını aksatmayacak şekilde gönüllülük esasını çerçevesinde araştırma sonuçlarının herhangi bir yerde yayınlanmadan önce Kurum izni alınması ve araştırma bitiminde bir örneğinin Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığına gönderilmesi koşulları ile gerçekleştirilmesi hususunu;

Olurlarınıza arz ederim.

Ali Nazmi UZUN
Daire Başkan V.

OLUR
17/08/2017

Ayşe KARDAŞ
Müsteşar Yardımcısı V.

EK :
1- Yazı

*Bu belge elektronik imzalıdır. İmzalı suretinin aslını görmek için <https://bys.aile.gov.tr/EvrakDogrulama> adresine girerek (k8tgw3-Sq7B1K-ZiH5wN-VC1YNF-Ztb+6Ddb) kodunu yazınız.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : ÖZAYDIN DEMİRBAŞ, Elif
 Uyruğu :T.C.
 Doğum tarihi ve yeri :15.11.1989
 Medeni hali : Evli
 Telefon : 05548996587
 e-mail : elifozaydin89@gmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarih
Lisans	Gazi Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği	2012
	Anadolu Üniversitesi Sosyoloji	2017
Lise	Ankara Anadolu Lisesi	2007

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2016-Devam ediyor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	Öğretim Görevlisi
2013-2016	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Veri Hazırlama İşletmeni

Yayınlar

Bayat, B. ve Özaydın-Demirbaş, E. (2019). *Avrasya 3. uluslararası multidisipliner çalışmalar kongresi bakım tedbiri kapsamında korunmaya muhtaç çocuklara yönelik uygulamalar*. Kongre Özet Kitabı, Gaziantep: İksad Yayınevi, 208.

Bayat, B. ve Özaydın-Demirbaş, E. (2019). *Avrasya 3. Uluslararası Multidisipliner Çalışmalar Kongresi Bakım Tedbiri Kapsamında Korunmaya Muhtaç Çocuklara Yönelik Uygulamalar*. Sosyal ve Beşeri Bilimler Kitabı. Gaziantep: İksad Yayınevi, 297-304.

Hobiler

Yüzmek, Kitap Okumak

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..

Gazette of India

